

SPRÁVA O HODNOTENI STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

PRE POSUDZOVANIE NÁVRHU STRATEGICKÉHO DOKUMENTU "PROGRAM SPOLUPRÁCE INTERREG VI-A MAĎARSKO-SLOVENSKO

VEREJNÝ OBSTARÁVATEĽ:

Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft.
(ulica Szép č. 2, 4. poschodie, H-1053 Budapešť)

VYPRACOVAL:

HBH Strategy & Development Kft.
(ulica Bajcsy-Zsilinszky č. 37, 3.poschodie, H-1065 Budapešť)

18. novembra 2021

OBSAH

1.	HLAVNÉ CHARAKTERISTIKY POSUDZOVANIA návrhov strategických dokumentov	4
1.1.	<i>Cieľ strategického environmentálneho posudzovania</i>	4
1.2.	<i>Proces SEP a jeho súvis s Programom spolupráce Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko.....</i>	4
1.3.	<i>Zpracovanie pripomienok a návrhov, ktoré vznikli počas procesu tvorby SEP.....</i>	6
2.	HLAVNÉ CHARAKTERISTIKY PROGRAMU SPOLUPRÁCE INTERREG VI-A MAĎARSKO-SLOVENSKO.....	7
2.1.	<i>Analyzované územie</i>	7
2.2.	<i>Hlavné ciele a aktivity v rámci Programu</i>	8
2.2.1.	<i>Prehľad logiky intervencie v rámci Programu</i>	8
2.2.2.	<i>Podrobné informácie ohľadom špecifických cieľov Programu</i>	9
2.3.	<i>Súvis s ostatnými relevantnými plánovacími programami a cieľmi ochrany životného prostredia uvedenými v relevantných národných a medzinárodných dokumentoch</i>	14
2.4.	<i>Vnútorňá konzistentnosť programovacieho dokumentu z pohľadu životného prostredia</i>	21
2.4.1.	<i>Rozpory medzi Kapitolou 1 a Kapitolou 2 Programu</i>	21
2.4.2.	<i>Vnútorňá konzistentnosť Programu z pohľadu životného prostredia</i>	21
3.	AKTUÁLNY STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA NA PROGRAMOVACOM ÚZEMÍ A JEHO PREDPOKLADANÝ VÝVOJ BEZ implementácie PROGRAMU	22
3.1.	<i>Environmentálne charakteristiky území, ktoré pravdepodobne ovplyvnia ciele programu.....</i>	23
3.1.1.	<i>Štruktúra krajiny</i>	23
3.1.2.	<i>Pôdne podmienky</i>	24
3.1.3.	<i>Vodné zdroje, povodia riek, vodné hospodárstvo</i>	24
3.1.4.	<i>Prírodné hodnoty, chránené územia, biodiverzita</i>	25
3.1.5.	<i>Kultúrne dedičstvo.....</i>	26
3.1.6.	<i>Klimatické charakteristiky, vplyvy klimatickej zmeny</i>	28
3.1.1.	<i>Prírodné zdroje, energetický potenciál.....</i>	28
3.1.2.	<i>Odpadové hospodárstvo.....</i>	29
3.2.	<i>Relevantné environmentálne konflikty a problémy</i>	30
3.3.	<i>Pravdepodobný vývoj životného prostredia bez zavedenia Programu</i>	31
4.	PRAVDEPODOBNÉ ENVIRONMENTÁLNE DOPADY ZAVEDENIA PROGRAMU	31
4.1.	<i>Potenciálne dopady na prírodné systémy</i>	31
4.1.1.	<i>Pôda</i>	31
4.1.3.	<i>Ovzdušie</i>	34
4.1.4.	<i>Hluk a vibrácie</i>	37
4.1.5.	<i>Povrchové vody a podzemné vody</i>	38
4.1.6.	<i>Biodiverzita, flóra, fauna, biotopy, územia Natura 2000, prírodné rezervácie.....</i>	41

4.1.7.	Podnebie	43
4.1.8.	Zastavané prostredie, krajina, okolie sídiel a kultúrne dedičstvo	47
4.1.9.	Zdravie ľudí a kvalita života	50
4.1.10.	Environmentálne vedomie	53
4.2.	<i>Zhrnutie dopadov na životné prostredie</i>	<i>54</i>
5.	ODPORÚČANÉ OPATRENIA NA OCHRANU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, USMERNENIA PRE NIŽŠIE HIERARCHICKÉ ÚROVNE	56
6.	HODNOTENIE MONITOROVACIEHO SYSTÉMU	59
7.	ZHRNUTIE NETECHNICKÉHO CHARAKTERU	59
	<i>Hlavné charakteristiky Programu</i>	<i>59</i>
	<i>Súčasnú environmentálnu výzvu a problémy v programovej oblasti a ich pravdepodobný vývoj bez implementácie Programu</i>	<i>61</i>
	<i>Predpokladaný vplyv implementácie Programu na životné prostredie</i>	<i>62</i>
	PRÍLOHA I: Prehľad chránených území v programovej oblasti k 31.12.2020	68
	PRÍLOHA II: Pripomienky a odporúčania maďarských orgánov životného prostredia k návrhu environmentálnej správy	71
	PRÍLOHA III. Plnenie požiadaviek Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky definovaných v určení rozsahu hodnotenia	90

ZOZNAM TABULIEK	
Tabuľka č. 1: Vzťah medzi SEP a procesmi rozvoja programu	6
Tabuľka č. 2: Analyzované územie Programu (Zdroj: Územná analýza vypracovaná CESCÍ, 2020.)	8
Tabuľka č. 3: Logika intervencie v rámci Programu.....	9
Tabuľka 4: Vzťah medzi špecifickými cieľmi Programu a cieľmi na úrovni EÚ a národnými stratégiami relevantnými z environmentálneho hľadiska.....	20
<i>Tabuľka č. 5: Synergie aktivít z environmentálneho hľadiska</i>	<i>22</i>
Tabuľka č. 6: Makro- a mezoregióny na prihraničnom území (Zdroj: Územná analýza, CESCÍ, 2020.)	23
Tabuľka č. 7: Pôdne podmienky na Programovacom území (Zdroj: FAO).....	24
Tabuľka č. 8: Prírodné a kultúrne dedičstvo na prihraničnom území (Zdroj: Územná analýza, CESCÍ, 2020.).....	26
Tabuľka č. 9: Kultúrne dedičstvo a inštitúcie v prihraničnom regióne (Zdroj: Územná analýza, CESCÍ, 2020.).....	27
Tabuľka č. 10: Tepelné toky a hrúbka zemskej kôry v prihraničnom regióne (Zdroj: Územná analýza, CESCÍ, 2020.).....	29
Tabuľka č. 11: Zmeny v objeme odpadu na hlavu (Zdroj: EUROSTAT).....	30
Tabuľka č 12: Environmentálne dopady aktivít v rámci Programu	56

1. HLAVNÉ CHARAKTERISTIKY POSUDZOVANIA NÁVRHOV STRATEGICKÝCH DOKUMENTOV

1.1. Cieľ strategického environmentálneho posudzovania

V súlade so *Smernicou 2001/42/ES Európskeho parlamentu a Rady o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie*, sú hlavné ciele strategického environmentálneho posudzovania – posudzovanie návrhov strategických dokumentov (ďalej ako: SEP) nasledovné:

- Identifikovať existujúce environmentálne problémy, ktoré sú relevantné z hľadiska programu spolupráce Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko (ďalej ako: Program),
- preskúmať koherenciu Programu s politikami životného prostredia a udržateľného rozvoja na úrovni EÚ, národnej a regionálnej úrovni.
- posúdiť potenciálne dopady Programu na životné prostredie poskytnutím prehľadu o možných priaznivých a nepriaznivých vplyvoch na životné prostredie,
- formulovať odporúčania s cieľom predchádzať, znížiť a v maximálnej možnej miere zabrániť akýmkoľvek významným nepriaznivým dopadom zavedenia Programu na životné prostredie,
- podporiť prínos Programu k udržateľnému rozvoju.

Strategické environmentálne posudzovanie je neoddeliteľnou súčasťou programovacieho procesu, ale z dôvodov transparentnosti sa výsledky SEP zverejňujú v rámci konsolidovanej Správy o hodnotení strategického dokumentu. Avšak, napriek tomu, že táto správa je hlavným výstupom environmentálneho posudzovania, jej najdôležitejším cieľom je neustála podpora procesu rozvoja Programu.

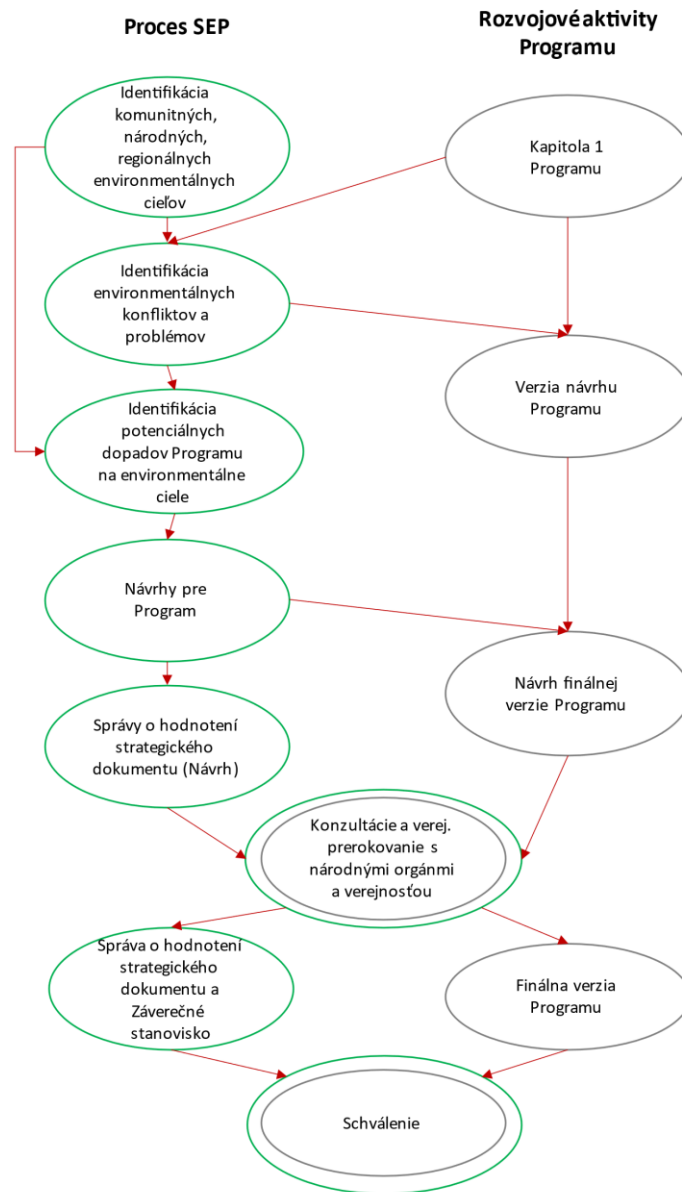
1.2. Proces SEP a jeho súvis s Programom spolupráce Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko

Ako to bolo uvedené vyššie, najdôležitejším cieľom SEP je účinná podpora procesu rozvoja programu. S cieľom dosiahnuť tento cieľ bol harmonogram SEP zosúladený s harmonogramom programu a to v záujme toho, aby sa zabezpečila účinná komunikácia medzi expertnými skupinami zodpovednými za rozvoj Programu a SEP a aby sa podporila integrácia environmentálnych hľadísk do Programu. Experti SEP sformulovali odporúčania počas procesu vypracovania návrhu Kapitoly 2 Programu interaktívnym spôsobom, pričom udržiavali úzky kontakt s expertnou skupinou zodpovednou za plánovanie počas celého procesu tvorby SEP.

V súvislosti so Správou o hodnotení strategického dokumentu bola, ako výsledok procesu SEP (tento dokument), začatá verejná konzultácia paralelne s Programom. Umožnilo to interpretáciu návrhov stanovených v Správe o hodnotení strategického dokumentu, ako aj zapracovanie navrhovaných doplnení tejto Správy do textovej časti Programu.

Správu o hodnotení strategického dokumentu schváli Programovací výbor a vlády oboch členských krajín ako neoddeliteľnú súčasť Programu.

Tabuľka nižšie zobrazuje vzťah medzi SEP a procesmi rozvoja programu.

Tabuľka č. 1: Vzťah medzi SEP a procesmi rozvoja programu

1.3. Zpracovanie pripomienok a návrhov, ktoré vznikli počas procesu tvorby SEP

Orgány životného prostredia a ostatné dotknuté orgány a verejnosť mali možnosť aktívne sa zapojiť do procesu strategického posudzovania, a to dvakrát. V prvom prípade mohli pripomienkovať Návrh rozsahu hodnotenia (Scoping Report) strategického dokumentu a v druhom prípade návrh Správy o hodnotení strategického dokumentu, ktorá sumarizuje zistenia environmentálneho posudzovania.

V Maďarsku bola Správa o rozsahu zaslaná národným orgánom životného prostredia tak, ako sú určené v národnej legislatíve, tieto boli požiadané o zaslanie svojich pripomienok a názorov do 30 dní. Získaná spätná väzba je zosumarizovaná v Prílohe II aktuálneho dokumentu, taktiež naznačuje, ako boli jednotlivé pripomienky riešené zo strany skupiny SEP.

Na Slovensku bol, v súlade s národnou legislatívou, za prerokovanie Návrhu rozsahu hodnotenia zodpovedný rezortný orgán v zmysle Zákona č. 24/2006 Z.z., t.j. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie (MIRRI SR) v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR. MIRRI SR určilo rozsah posudzovania predmetného strategického dokumentu na základe porovnania dvoch variant: nulový variant a navrhovaná stratégia zapracovaná do programového dokumentu. V súlade s vyššie uvedeným určilo MIRRI SR špecifické body, ktoré je potrebné zvážiť počas vypracovania Správy o hodnotení strategického dokumentu. Zoznam týchto bodov je uvedený v Prílohe III tejto Správy, taktiež obsahuje informáciu o tom, ako boli jednotlivé pripomienky riešené zo strany skupiny SEP. Počas prerokovania Správy o hodnotení strategického dokumentu neboli doručené žiadne ďalšie pripomienky k predmetu hodnotenia.

Túto kapitolu je možné kompletizovať v poslednej fáze procesu SEP, po vykonaní verejnej konzultácie k Návrhu Environmentálnej správy a získaní názoru národných orgánov životného prostredia oboch členských štátov.

2. HLAVNÉ CHARAKTERISTIKY PROGRAMU SPOLUPRÁCE INTERREG VI-A MAĎARSKO-SLOVENSKO

2.1. Analyzované územie

Územie spolupráce v rámci Programu pokrýva územie s rozlohou 61 46 km², na ktorom žije 8,85 miliónov obyvateľov.

Programovací región na slovenskej strane pokrýva nasledujúcich 5 regiónov NUTS3 ("krajov"), kde žije spolu 3,34 miliónov ľudí:

- SK010 – región Bratislava
- SK021 – región Trnava
- SK023 – región Nitra
- SK032 – región Banská Bystrica
- SK042 – región Košice

Programovacie územie na maďarskej strane zahŕňa nasledujúcich 8 regiónov NUTS3 ("megye" a hlavné mesto Budapešť) v Maďarsku:

- HU212 – župa Komárom-Esztergom

- HU221 – župa Győr-Moson-Sopron
- HU311 – župa Borsod-Abaúj-Zemplén
- HU323 – župa Szabolcs-Szatmár-Bereg
- HU312 – župa Heves
- HU101 - Budapešť
- HU102 – župa Pešť
- HU313 – župa Nógrád

Tabuľka č. 2:
Analyzované územie Programu
(Zdroj: Územná analýza vypracovaná CESCI,
2020.)

2.2. Hlavné ciele a aktivity v rámci Programu

2.2.1. Prehľad logiky intervencie v rámci Programu

Prioritná os	Špecifický cieľ	Aktivita/oblasť intervencie
1. Zelenšia Európa	P2 – ŠC VI Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje	1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> ▪ Efektívnejšia výroba ▪ Udržateľné odpadové hospodárstvo a ochrana pred tvorbou odpadu
		1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov
	P2 – ŠC VII Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženia všetkých foriem znečistenia	1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zachovanie a ochrana prírody ▪ Zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd ▪ Biodiverzita ▪ Zelená infraštruktúra
		1.2.2. Spoločné riadenie rizík <ul style="list-style-type: none"> ▪ Manažment povodňových rizík ▪ Manažment rizika katastrof
2. Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa	P4 – ŠC I Zvyšovanie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej infraštruktúry a podporou sociálneho hospodárstva	2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
	P4 – ŠC II Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním	2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu

Prioritná os	Špecifický cieľ	Aktivita/oblasť intervencie
	dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu	
	P4 – ŠC V Zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej starostlivosti rozvojom infraštruktúry, vrátane primárnej zdravotnej starostlivosti, a podpory prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na rodinnú a komunitnú starostlivosť	2.3.1 Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti
		2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi zariadeniami
	P4 – ŠC VI Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva
		2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií
3. Lepšie riadenie INTERREG	RCO1 –Aktivita b) Posilnenie efektívnej verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi a inštitúciami občianskej spoločnosti, predovšetkým s ohľadom na riešenie právnych a iných prekážok v pohraničných regiónoch	3.1.1. Odstránenie prekážok na hraniciach
	RCO1 – Aktivita c) Budovanie vzájomnej dôvery, predovšetkým podporou aktivít ľudia-ľuďom	3.2.1 Fond malých projektov

Tabuľka č. 3: Logika intervencie v rámci Programu

2.2.2. Podrobné informácie ohľadom špecifických cieľov Programu

V Kapitole 1.3. programového dokumentu je uvedené nasledovné odôvodnenie výberu špecifických cieľov pre Program spolupráce Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko.

P2 – ŠC VI: Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje

V oboch krajinách je badateľný posun smerom k inovačnému ekosystému tvoreného univerzitami, výskumnými inštitúciami, start-upmi, malými a strednými podnikmi a veľkými podnikmi, jednotlivcami, verejnými orgánmi, neziskovými organizáciami a samosprávami. Výzvy je možné riešiť aj špecializáciou na smart riešenia na cezhraničnej úrovni. Je možné predvídať harmonizované a spoločné aktivity v tematických oblastiach, čo sa týka stratégie, ako sú agropríemysel (napr. bio potraviny), energetická efektívnosť, obnoviteľné zdroje (napr. solárna energia, biomasa, geotermálna energia), zelená a cirkulárna ekonomika (napr. odpadové hospodárstvo). Výzvy spojené s pomalým prechodom k cirkulárnej ekonomike odráža slabá výkonnosť ekoinovácií, ako aj slabá odolnosť priemyslu prihraničných ekonomík voči dopadom klimatickej zmeny. Obe krajiny zaostávajú v oblasti efektivity zdrojov. Keďže sa zmena týka oboch krajín, prostredníctvom spoločnej, cezhraničnej spolupráce sa môžu spolu posunúť smerom k obehovej ekonomike a lepšej efektívnosti zdrojov.

Stojí za to pokračovať v iniciatívach smerujúcich k vytváraniu cezhraničných dodávateľských reťazcov (viď niektoré TAPE, t.j. Územné akčné plány pre zamestnanosť). V pohraničných oblastiach podporuje

vytváranie takýchto reťazcov geografická blízkosť. Mimoriadne dôležité je vzájomné priblíženie výrobcov, predajcov a zákazníkov podporou výrobných, spracovateľských a trhových prepojení medzi nimi, čo aktuálne podčiarkla aj pandémia COVID-19. Väčšina prihraničných oblastí na území Slovenska a Maďarska môže stavať na krátkych (potravinových) dodávateľských reťazcoch z dôvodu mnohých faktorov (napr. existencia cezhraničných krajinných útvarov, častokrát s organickým hospodárením). Dodávateľské reťazce by mohli podporiť nielen ekonomický rozmach, ale by mohli napomôcť aj udržateľnosti (ekologická výroba, zníženie množstva obalových materiálov a miery znečistenia, ciele obehovej ekonomiky, atď.).

P2 – ŠC VII: Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach a zníženie všetkých foriem znečistenia

Jedným z hlavných prvkov kohézie pohraničného regiónu je jeho krajinná štruktúra, ktorá nesleduje administratívne hranice. Krajina nielen spája a rozdeľuje krajiny, ale v mnohých prípadoch je taktiež základom pre spoločné kroky v súvislosti s podporou ochrany prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry. Potenciál môžeme nájsť predovšetkým v uplatňovaní funkčného prístupu pri zohľadnení integrovaného riadenia cezhraničných krajín, rozvoja cezhraničných riadiacich štruktúr, systematickom zbere cezhraničných dát.

Celé programovacie územie je súčasťou vodného systému Dunaja. Vďaka hydro-geografickej polohe oboch krajín, ich povrchu a podzemným vodám – vrátane riek a mimoriadne dôležitých zdrojov pitnej vody, ako aj ich spádových oblastí – majú tieto cezhraničný charakter (viď prítoky Dunaja a Tisy ako je Ipoly/Ipel', Bodrog napájaný z Ondavy, Laborec a Uh, Sajó/Slaná, Hernád/Hornád). Horný a dolný úsek riek tvoria miesta zdieľaných prírodných hodnôt, vodných biotopov ako spoločný potenciál, ale taktiež predstavujú spoločné výzvy. Z dôvodu cezhraničného charakteru riek sú potrebné spoločné riešenia v oblasti ochrany pred záplavami a odstraňovania katastrof, zlepšovania kvality vôd a sanácie znečistenia.

Z dôvodu cezhraničného charakteru krajín, biotopov a bio-geografických regiónov je územie pozdĺž hraníc a cezhraničné územie charakterizované aj vysokým podielom chránených prírodných území. Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať ohrozeným druhom a cudzím invazívnym druhom, ako spoločným hrozbám biodiverzity spoločných území.

P4 – ŠC I: Zvyšovanie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej infraštruktúry a podporou sociálneho hospodárstva

Prístup ku kvalitnému zamestnávaniu vo veľkej miere závisí od inkluzívnosti trhov práce na programovacom území. Nezamestnanosť, hlavne tá dlhodobá, a jej následné dôsledky sú sociálne výzvy, ktoré je potrebné riešiť v oboch krajinách. Zamestnateľnosť ľudí s nízkym dosiahnutým vzdelaním žijúcich na územiach s nízkou dostupnosťou centier zamestnanosti, neinkluzívna štruktúra miestnej ekonomiky, služby vzdelávania a zamestnanosti sú spoločnou výzvou.

Typicky sa najviac znevýhodnené regióny a regióny s vysokou mierou nezamestnanosti zhodujú, v súvislosti s čím je integrácia trhu práce jedným z najkritickejších bodov. Veľká časť najviac

znevýhodnených regiónov a oblastí je situovaná pri štátnych hraniciach oboch krajín. Na Slovensku sú menej rozvinuté južné regióny, sú viac postihnuté chudobou a majú horšie miery zamestnanosti ako severné regióny, od okresu Rimavská Sobota až po okres Trebišov.

Podobne sú výraznejšie sociálne problémy v severných regiónoch Maďarska (napr. vid' región Cserehát). Taktiež tu badať výrazné rozdiely v smere východ-západ; výzvy trhu práce spojené s nezamestnanosťou sú výraznejšie vo východnej časti, kde je zjavný okruh rôznych problémov, vrátane prístupu na trh práce. Aby sme to zosumarizovali, výzvy na týchto pohraničných územiach sa koncentrujú do vzájomne prepojených problémov pretrvávajúcej dlhodobej nezamestnanosti, vysokej miery nezamestnanosti medzi ľuďmi s nízkym dosiahnutým vzdelaním a slabými zručnosťami, na rozsiahlych pohraničných územiach s vysokým počtom a podielom populácie vystavenej riziku chudoby, alebo sociálneho vylúčenia.

Odpovede riešenia problémov môžu obsahovať rozvoj integrovaného trhu so službami zamestnanosti (sieť súboru voľných pracovných miest a malých a stredných podnikov), cezhraničné funkčné mestské oblasti a integrované programy zacielené na populáciu vystavenú riziku chudoby, alebo sociálneho vylúčenia na cezhraničnej úrovni.

P4 – ŠC II: Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu

Vzdelávacie systémy oboch krajín sú mimoriadne podobné a navzájom prepojitelné, čo dáva možnosti na cezhraničnú spoluprácu. Cezhraničné poskytovanie vzdelávacích funkcií, rozvojov založené na spoločných a doplnkových charakteristikách cezhraničných funkčných mestských oblastí má vysoký potenciál. Cezhraničná migrácia študentov sa v poslednej dekáde významnou mierou zvýšila spolu s tým, že sa mnoho občanov Slovenska zúčastňuje verejného systému vzdelávania v Maďarsku. Veľký počet účastníkov systému vzdelávania sa zúčastňuje rôznych foriem bilaterálnej a medziinštitucionálnej spolupráce v oblasti vzdelávania v blízkosti hraníc.

Prístup k vzdelávaniu asi najlepšie opisuje sociálne a priestorové nerovnosti na programovacom území. Dôkazy naznačujú, že sociálna mobilita je vo východnej časti programovacieho územia značne obmedzená – tak na Slovensku ako aj v Maďarsku – zachovanie sociálneho statusu pre značnú časť mladých ľudí žijúcich v malých obciach v blízkosti hraníc predstavuje vážnu výzvu, keďže ich vzdelanostná situácia ich stále viac tlačí do chudobnej vrstvy. Potýkajú sa s finančnými a kultúrnymi ťažkosťami, kvôli ktorým sa nemôžu zúčastňovať vysokoškolského vzdelávania a ich príjem a status taktiež predurčuje klesajúcu sociálnu mobilitu. Pandémia COVID-19 taktiež vyzdvihla dôležitosť rovnakého prístupu k ponuke vzdelania pre odľahlé oblasti, ktorým chýba potrebná infraštruktúra a zručnosti k tomu, aby sa mohli zúčastňovať (digitálneho a diaľkového) vzdelávania. Preto je potrebné integrovať portfólio vzdelávania, a to nielen kvôli vystáhovalectvu, ale taktiež z toho dôvodu, že ponuka – hlavne v oblasti odborného vzdelávania – by mohla byť pesterjšia, ak by bola organizovaná spoločne.

P4 – ŠC V: Zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej starostlivosti rozvojom infraštruktúry, vrátane primárnej zdravotnej starostlivosti, a podpory prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na rodinnú a komunitnú starostlivosť

Existuje potreba vyváženia nerovnomerných demografických trendov v regióne venovaním sa problematike migrácie, vyľudňovania a starnúcej populácie. Rastúci pomer odkázanosti a starnutia si vyžaduje predovšetkým vážne a urýchlené zásahy v oblasti zlepšenia sociálnych podmienok tým, že starší ľudia získajú možnosť, aby sa aktívnejšie zúčastnili vo výrobe, distribúcii a spotrebe tovarov a služieb, pri paralelnom uspokojení ich životných a zdravotných potrieb. Z toho vyplýva, že podpora rozvoja cezhraničných sociálnych služieb a striebornej ekonomiky má mimoriadne veľký význam. Existuje rastúci dopyt po propagovaní aktívneho starnutia, aktivít alternatívnej starostlivosti, zdieľania znalostí odborníkov, spoločných stratégií s cieľom podporiť schopnosť udržať ľudí v pohraničnom území, zavádzaním sociálnych služieb ušitých na mieru. Potenciál sa ukrýva v podpore cezhraničnej integrácie súvisiacich verejných služieb a zlepšení dostupnosti funkcií sociálnej starostlivosti v prihraničných oblastiach.

Nutnosť spolupráce v oblasti zdravotníctva podčiarkujú výzvy zhoršujúcich sa systémov zdravotnej starostlivosti, čo sa týka personálneho a územného pokrytia v rôznych prihraničných regiónoch, nevyužitý potenciál v poskytovaní cezhraničnej zdravotnej starostlivosti, čo sa týka nemocníc a ambulantnej starostlivosti, potreba komplexnejšej a integrovanej spolupráce sa prejavuje aj v oblasti cezhraničnej pohotovostnej služby. Príklady týkajúce sa krízy COVID-19 poukazujú na význam rozvoja služieb cezhraničnej zdravotnej starostlivosti, predovšetkým v súvislosti s pendlermi prekračujúcimi hranice pravidelne. Bolo by potrebné zabezpečiť lepšiu pripravenosť na liečbu v súvislosti s vírusmi. Z tohto dôvodu sú potrebné opatrenia, predovšetkým v súvislosti s cezhraničným rozdelením dostupných kapacít, platforiem umožňujúcich cezhraničný pohyb a prevádzku sanitiek, podporu spoločných prieskumov, stratégií, akčných plánov, nákupu zdravotníckeho vybavenia, rozvoja telemedicínskej a e-zdravotníckej infraštruktúry, výmenu know-how a aktivít budovania kapacít. Z toho vyplýva, že existuje potreba identifikácie a rozvoja cezhraničných zón poskytovania zdravotnej starostlivosti v blízkosti zdravotníckych stredísk. Rozvoj v budúcnosti sa môže sčasti spoliehať na riešenia, ktoré už existujú v súčasnosti (napr. liečba Slovákov v nemocnici v meste Esztergom).

P4 – ŠC VI: Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie

Úlohu kultúry a turizmu v kohézii a socio-ekonomickom živote pohraničného regiónu vyzdvihuje mnoho potenciálov a výziev. Pohraničné územie je bohaté na prvky hnutel'ného a nehnuteľného dedičstva kultúry Slovákov a Maďarov existujúcich vedľa seba, mnoho z nich je situovaných pri hraniciach. Na pohraničnom území leží veľké množstvo historických mestských centier bohatých na pamiatky a iné budované kultúrne atrakcie, ako sú zámky, múzeá a sakrálne pamiatky. Tematické trasy s rôznymi kultúrnymi témami, ktoré podporujú vzájomné prepojenie kultúrnych atrakcií, poskytujú skvelú príležitosť na diverzifikáciu ponuky pohraničných destinácií a zatriktívnenie celého regiónu.

Čo sa týka počtu prenocovaní, existuje tu potenciál pre ďalšie posilnenie kohézie pohraničného regiónu. Existujú tu rozsiahle územia a veľký počet miest s rastúcim počtom prichádzajúcich turistov aj

zo susednej krajiny, ktoré sa nachádzajú buď pri štátnych hraniciach, alebo by mohli byť lepšie prepojené. Odvetvie turizmu vo vidieckych, často periférnych regiónoch sa vyvíja oveľa slabšie, napriek rôznorodému prírodnému a kultúrnemu bohatstvu týchto regiónov a ich potenciálu v oblasti pomalých a udržateľných turistických balíkov v období postpandemickej obnovy.

Chýbajúce prepojenia lokalít kultúrneho a prírodného dedičstva tematickými trasami a dostatočnými možnosťami mobility sťažujú ich kapitalizáciu. Cezhraničný turistický ruch podčiarkuje potenciál spočívajúci vo vytváraní spoločných turistických produktov, služieb, informačných a marketingových nástrojov s cieľom účinnejšie posilniť turizmus pozdĺž hraníc. Vzniká teda potenciál pre rozvoj spoločných cezhraničných turistických destinácií. Spolupráca na úrovni destinácií poskytuje dobrý základ pre rozvoj turizmu, ktorý by mohol v budúcnosti zvýšiť zhodnotenie dedičstva, prepojenosť takýchto turistických atrakcií. Aktéri na danom území zdieľajú názor, že turizmus je kľúčovou témou integrovaného rozvoja pohraničných území.

RCO1 – Aktivita b: Posilnenie efektívnej verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi a inštitúciami občianskej spoločnosti, predovšetkým s ohľadom na riešenie právnych a iných prekážok v pohraničných regiónoch

Pohraničný región prechádzal počas predchádzajúcich desiatich rokov dynamickým procesom otvárania. Výsledkom je, že sociálne a ekonomické vzťahy sa významne posilnili, a to hlavne vo funkčných mestských oblastiach. Paralelne s tým sa objavilo niekoľko právnych a administratívnych problémov. Tieto prekážky, ktoré majú pôvod v rôznych právnych systémoch a systémoch verejnej správy, pokrývajú oblasti od vzdelania (napr. uznávanie diplomov), zdravotníctva (napr. obmedzený pohyb sanitiek cez hranice), krátkych dodávateľských reťazcov (napr. problémy výrobcov so zdaňovaním) a prepravy (napr. komplexné štandardy pre verejnú dopravu), ale ovplyvňuje to aj oblasť zamestnanosti, riešenia katastrof, verejného obstarávania. Tieto faktory vo významnej miere obmedzujú ekonomické a sociálne interakcie, a to na dennej báze. Silnejšia kohézia pohraničných regiónov a zintenzívnenie interakcií si vyžadujú komplexný monitoring, analýzy a odstránenie právnych ako aj administratívnych prekážok. Vzniká preto potreba odstránenia, alebo zmiernenia prekážok cezhraničnej mobility a integrácie na koordinovanej úrovni.

Čo sa týka odstraňovania prekážok a propagácie spolupráce medzi úradmi a aktérmi občianskej spoločnosti, určité typy územnej spolupráce majú v pohraničnom regióne už dlhú históriu. Od zmeny režimu boli podpísané stovky dohôd o partnerstvách medzi mestami a hranica medzi Slovenskom a Maďarskom je domovom najväčšieho počtu Európskych zoskupení územnej spolupráce (EZÚS) v celej EÚ.

Namiesto rozvíjania paralelných štruktúr na oboch stranách hranice je tu potreba strategického využitia funkčných území, aby bolo možné nájsť spoločné riešenia pre lepšie riadenie a poskytovanie služieb v určitých tematických oblastiach. Aj každodenná prax potvrdzuje, že častokrát chýbajú dlhodobé, inštitucionalizované, strategické plány a chýba distribúcia informácií o udalostiach zo života prihraničných regiónov týkajúcich sa cezhraničnej migrácie, ktoré bránia silnejšej integrácii. Spolupráca by mohla pomôcť nájsť riešenie pre cezhraničné právne a administratívne prekážky a zároveň prispieť k úspešnej realizácii iných aktivít plánovaných v rámci zvolených strategických cieľov Programu.

RCO1 – Aktivita c: Budovanie vzájomnej dôvery, predovšetkým podporou aktivít ľudí-ľuďom

Projekty spolupráce “ľudia ľuďom” sú dôležitým a úspešným nástrojom v programoch cezhraničnej spolupráce, ktoré majú za cieľ podnietiť a propagovať nadviazovanie kontaktov a interakcií medzi ľuďmi na rôznych stranách hranice. Projekty “ľudia ľuďom” (P2P) podporujú rôzne faktory: tisícročné spolunažívanie Slovákov a Maďarov vedľa seba; existujúce iniciatívy spolupráce podporujúce oblasti kultúry, vzdelávania, vedy, športu a mládeže v oboch krajinách; vysoká hustota partnerstiev v súvislosti s vytváraním partnerstiev medzi mestami; vysoký podiel slovenských a maďarských kultúrnych a občianskych organizácií zaujímavých sa o medzietnické, medzikultúrne a dvojjazyčné interakcie; zábava, voľný čas, návšteva rodín a priateľov ako dôležité motivačné faktory pre prekračovanie hraníc.

Interpersonálna, hlavne kultúrna spolupráca bola veľmi populárnou témou, predovšetkým medzi účastníkmi výziev v rámci Fondu malých projektov v rámci predchádzajúceho Programu. Festivaly, tábory, stretnutia mládeže, kultúrne výmeny sú častými témami týchto projektov, ktoré pomáhajú vybudovať vzájomnú dôveru a dávajú priestor interakciám v rámci P2P kontaktov. Fond malých projektov, ako nástroj, vyhodnotili jeho regionálni účastníci ako veľmi užitočný. Títo účastníci majú pocit, že by túto podporu vedeli efektívne využiť na dosiahnutie svojich cieľov v snahe podporiť územný rozvoj. Na základe jednotného názoru regionálnych účastníkov by bolo potrebné v rámci tohto Strategického cieľa zachovať tento Fond malých projektov (SPF). Okrem fyzických výstupov vytvárajú súvisiace rozvoje masívny základ pre ďalšie a dodatočné cezhraničné iniciatívy tým, že pomáhajú navzájom priblížiť jednotlivých účastníkov k sebe. Najväčšia pridaná hodnota je jeho vplyv na budovanie partnerstiev, ako istého druhu horizontálneho prístupu, ktorý podporuje všetky ostatné určené Strategické ciele. Existuje preto opodstatnená potreba väčšieho počtu intenzívnejších projektov spolupráce v oblasti kultúry a kontaktov P2P, aby bolo možné podporiť vzájomnú dôveru a znalosti medzi občanmi a zmierniť separačné efekty hraníc. Pre ďalšie podrobnosti, čo sa týka špecifických krokov navrhovaných v rámci Programu Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko, vid' Kapitola 2 programovacieho dokumentu.

2.3. Súvis s ostatnými relevantnými plánovacími programami a cieľmi ochrany životného prostredia uvedenými v relevantných národných a medzinárodných dokumentoch

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie obsahovalo aj z analýzy vzťahu medzi špecifickými cieľmi Programu a cieľmi na úrovni EÚ, ako aj národnými programami relevantnými z hľadiska životného prostredia. Skúmali sme ciele v oblasti poveternostných podmienok v rámci programovej podpory, či prekážajú, alebo nemajú vplyv na dosiahnutie environmentálnych cieľov a cieľov v oblasti udržateľnosti určených v strategických dokumentoch.

Výsledky analýzy sú zhrnuté v tabuľke nižšie.

Environmentálne ciele a/alebo ciele udržateľnosti v dokumentoch	Priority a špecifické ciele Programu							
	Prioritná os 1		Prioritná os 2				Prioritná os 3	
	PO2 ŠC VI	PO2 ŠC VII	PO4 ŠC I	PO 4 ŠC II	PO4 ŠC V	PO4 ŠC VI	RCO1 Aktivita b	RCO1 Aktivita c
EURÓPSKA ÚNIA								
Európska zelená dohoda								
Zvýšiť klimatické ambície EÚ pre roky 2030 a 2050	+	+	-	-	-	-	-	-
Dodávať čistú, dostupnú a bezpečnú energiu	-	-	-	-	-	-	-	-
Mobilizovať priemysel pre čistú a cirkulárnu ekonomiku	+	-	-	-	-	-	-	-
Budovať a renovovať energeticky a zdrojovo efektívnym spôsobom	-	-	-	-	-	-	-	-
Ambícia nulového znečistenia pre prostredie bez toxických látok	+	+	-	-	-	-	-	-
Zachovanie a obnovenie ekosystémov a biodiverzity	+	+	-	-	-	?	-	-
Z "Farmy na vidličku": férový, zdravý potravinový systém priateľský k životnému prostrediu	+	-	-	-	-	-	-	-
Podporiť prechod na udržateľnejšiu a múdrejšiu mobilitu	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Environmentálny akčný program (návrh)								
Dosiahnutie cieľa zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 a klimatickej neutrality do roku 2050	+	+	-	-	-	-	-	-
Podporiť kapacitu prispôbenia sa, posilniť odolnosť a znížiť zraniteľnosť z dôvodu klimatických zmien	-	+	+	+	+	-	-	-
Postupovať smerom k regeneratívne modelu rastu, odčlenenie hospodárskeho rastu od využívania zdrojov a zhoršovania životného prostredia, a urýchlenie prechodu na cirkulárnu ekonomiku	+	-	-	-	-	?	-	-
Snaha o nulové znečistenie, vrátane ovzdušia, vody a pôdy a ochrana zdravia a blahobytu Európanov	+	+	-	-	+	-	-	-
Ochrana, zachovanie a obnova biodiverzity a podpora prírodného bohatstva (menovite vzduchu, vody, pôdy a lesov, sladkovodných zdrojov, mokradí a morských ekosystémov)	+	+	-	-	-	?	-	-
Zníženie environmentálnych a klimatických záťaží spojených s výrobou a spotrebou (predovšetkým v oblastiach energetiky, priemyselného rozvoja, budov a infraštruktúry, mobility a potravinového systému)	+	-	-	-	-	-	-	-
EÚ Stratégia biodiverzity do roku 2030								
Vrátiť prírodu späť k poľnohospodárskej pôde	-	-	-	-	-	-	-	-
Riešenie zaberania pôdy a obnova pôdných ekosystémov	-	+	-	-	-	-	-	-
Zvýšenie množstva lesov a zlepšenie ich zdravia a odolnosti	-	+	-	-	-	-	-	-
Win-win riešenia pre výrobu energie	-	-	-	-	-	-	-	-
Obnova sladkovodných ekosystémov	-	+	-	-	-	-	-	-

Environmentálne ciele a/alebo ciele udržateľnosti v dokumentoch	Priority a špecifické ciele Programu							
	Prioritná os 1		Prioritná os 2				Prioritná os 3	
	PO2 ŠC VI	PO2 ŠC VII	PO4 ŠC I	PO 4 ŠC II	PO4 ŠC V	PO4 ŠC VI	RCO1 Aktivita b	RCO1 Aktivita c
Výsadba zelene v mestských a prímestských oblastiach	-	+	-	-	-	-	-	-
Zníženie znečistenia	+	+	-	-	-	-	-	-
Riešenie problému invazívnych nepôvodných druhov	-	+	-	-	-	-	-	-
Zlepšenie vedomostí, vzdelania a zručností	-	+	-	?	-	-	-	-
MAĎARSKO								
Národná rámcová stratégia o udržateľnom rozvoji Maďarska								
Prírodné zdroje: Biodiverzita, obnoviteľné prírodné zdroje	-	+	-	-	-	-	-	-
Prírodné zdroje: Zníženie environmentálnych vplyvov na blahobyt ľudí	+	+	-	-	-	-	-	-
Prírodné zdroje: Rozumné využívanie neobnoviteľných prírodných zdrojov	+	-	-	-	-	-	-	-
Koncept národného rozvoja a územného rozvoja Maďarska								
Demografické zmeny, zdravá a obnoviteľná spoločnosť	-	-	+	+	+	-	-	-
Udržateľné využívanie našich prírodných zdrojov, zachovanie našich hodnôt a ochrana nášho prostredia	+	+	-	-	-	?	-	-
Udržateľná priestorová štruktúra založená na regionálnych potenciáloch	+	-	-	-	-	-	+	-
Národný environmentálny program 5 (návrh)								
Zlepšenie prírodných podmienok na ľudské zdravie a kvalitu života, zníženie dopadov environmentálnych záťaží	+	+	-	-	-	?	-	-
Ochrana, obnova a udržateľné využívanie prírodných hodnôt	+	+	-	-	-	?	-	-
Zlepšenie úspory a efektívnosti zdrojov, zozelenenie hospodárstva a posilnenie obehového hospodárstva	+	-	-	-	-	-	-	-
Zlepšenie environmentálnej bezpečnosti	+	+	-	-	-	?	-	-
Národná stratégia klimatickej zmeny Maďarska								
Dekarbonizácia	+	+	-	-	-	?	-	-
Adaptácia a príprava	-	+	-	-	+	-	-	-
Zabezpečenie klimatických partnerstiev	?	?	-	-	-	-	?	-
Národný energetický a klimatický plán Maďarska								
Dekarbonizácia	+	+	-	-	-	?	-	-
Energetická efektívnosť	+	-	-	-	-	-	-	-

Environmentálne ciele a/alebo ciele udržateľnosti v dokumentoch	Priority a špecifické ciele Programu							
	Prioritná os 1		Prioritná os 2				Prioritná os 3	
	PO2 ŠC VI	PO2 ŠC VII	PO4 ŠC I	PO 4 ŠC II	PO4 ŠC V	PO4 ŠC VI	RCO1 Aktivita b	RCO1 Aktivita c
Energetická bezpečnosť	-	-	-	-	-	-	-	-
Výskum, inovácie a konkurencieschopnosť	+	-	-	-	-	-	-	-
Národná vodná stratégia (plán Kvassay Jenő) Maďarska								
Zadržiavanie vody s cieľom lepšie využívať naše vody	-	+	-	-	-	-	-	-
Preventívna ochrana pred povodňami a vnútrozemskými vodami	-	+	-	-	-	-	-	-
Postupné zlepšovanie kvality vody až do dosiahnutia dobrého stavu / potenciálu	-	+	-	-	-	-	-	-
Vysokokvalitné vodárenské služby, zavedenie systému riadenia dažďových vôd, s únosným zaťažením spotrebiteľa	-	+	-	-	-	-	-	-
Zlepšenie vzťahu medzi spoločnosťou a vodou (na úrovni jednotlivcov, hospodárstva a rozhodovacích úrovní)	-	+	-	-	-	-	-	-
Národná krajinná stratégia Maďarska								
Využitie krajiny na základe krajinných prvkov	?	+	-	-	-	?	-	-
Obývateľná krajina – obývateľné sídla – rozumné využívanie pôdy	?	+	-	-	-	?	-	-
Zvýšenie identity krajiny	-	-	-	-	-	+	-	-
Národná stratégia rozvoja turizmu 2030 Maďarska								
Program rozvoja turizmu Kisfaludy: rozvoj produktov a atrakcií založený na logike destinácie, rozvoj základnej infraštruktúry	-	-	-	-	-	+	-	-
Identita	-	-	-	-	-	+	-	-
SLOVENSKÁ REPUBLIKA								
Strategický plán rozvoja dopravy Slovenskej republiky do roku 2030 - etapa II								
Zabezpečiť rovný prístup k sídlam a priemyselným zónam...	+	-	+	+	+	+	-	-
Udržateľný rozvoj dopravného systému...	+	-	-	-	-	-	-	-
Zlepšenie konkurencieschopnosti ...	+	-	-	-	-	-	-	-
Zlepšenie bezpečnosti a ochrany dopravy...	-	+	+	-	-	+	-	-
Zníženie negatívnych environmentálnych a socio-ekonomických dopadov dopravy, vrátane klimatických zmien...	+	+	+	+	+	+	-	-
Zelenšie Slovensko - Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030								
Udržateľné využívanie a efektívna ochrana prírodných zdrojov (voda, ekosystémy a krajina, pôda, lesy, suroviny)	+	+	-	-	+	+	-	-
Klimatické zmeny a ochrana ovzdušia	+	+	-	-	-	+	-	-

Environmentálne ciele a/alebo ciele udržateľnosti v dokumentoch	Priority a špecifické ciele Programu							
	Prioritná os 1		Prioritná os 2				Prioritná os 3	
	PO2 ŠC VI	PO2 ŠC VII	PO4 ŠC I	PO 4 ŠC II	PO4 ŠC V	PO4 ŠC VI	RCO1 Aktivita b	RCO1 Aktivita c
Zelené hospodárstvo a riadenie	+	+	-	+	-	+	+	+
Vízia a Stratégia rozvoja Slovenska 2030 – Národná stratégia regionálneho rozvoja								
Zastaviť demografický pokles a podporiť rast ekonomicky aktívnej populácie	+	-	+	+	+	-	-	-
Podporiť dostupnosť a kvalitu vzdelávania a harmonizovať ho s potrebami trhu práce	-	-	+	+	-	-	-	-
Zlepšiť zdravie obyvateľstva a dĺžku aktívneho života	-	+	+	-	+	-	-	-
Zabezpečiť efektívne a udržateľné riadenie prírodných zdrojov	+	+	-	-	-	-	-	-
Podporiť rozvoj regionálnych ekonomík zameraných na odolné inovácie	+	+	+	+	-	+	-	-
Dokončiť infraštruktúru zelenej ekonomiky zameranej na inovácie	+	+	+	+	+	+	-	-
Podporiť udržateľnosť a odolnosť národných a regionálnych ekonomík	+	+	+	+	+	+	+	-
Podporiť dostupnosť, transparentnosť a efektívnosť verejného riadenia			-	-	-		+	-
Podporiť ekonomickú udržateľnosť lokálnych a regionálnych komunít	+	+	+	+	+	+	+	+
Podporiť dostupnosť a udržateľnosť modernej efektívnej infraštruktúry, služieb a bývania	+	+	+	+	+	+	+	-
Národná stratégia udržateľného rozvoja								
Rozvoj systému demokracie, moderného štátu a verejného riadenia, sociálnej solidarity a bezpečnosti	-	-	+	+	+	+	+	+
Vyvážený územný rozvoj	+	+	+	+	-	+	+	+
Vysoká kvalita ľudských zdrojov	+	-	+	+	+	-	-	+
Nový ekonomický model	+	+	+	+	-	+	-	-
Vysoká kvalita životného prostredia	+	+	-	-	+	+	-	-
Národná stratégia ochrany biodiverzity								
Ochrana prírody	-	+	-	-	+	+	-	-
Udržateľnosť a posilnenie ekosystémov	-	+	-	-	+	+	-	-
Ochrana biodiverzity v rámci štátnej poľnohospodárskej, lesníckej a rybárskej politiky	+	+	-	-	+	+	-	-
Boj s invazívnymi druhmi	-	+	-	-	+	-	-	-
Zníženie záťaže na biodiverzitu a rozumné využívanie genetických zdrojov	-	+	-	-	+	+	-	-
Harmonizácia odvetvových a environmentálnych politík	+	+	+	+	+	+	+	+

Environmentálne ciele a/alebo ciele udržateľnosti v dokumentoch	Priority a špecifické ciele Programu							
	Prioritná os 1		Prioritná os 2				Prioritná os 3	
	PO2 ŠC VI	PO2 ŠC VII	PO4 ŠC I	PO 4 ŠC II	PO4 ŠC V	PO4 ŠC VI	RCO1 Aktivita b	RCO1 Aktivita c
Národný politický rámec pre rozvoj trhu s alternatívnymi palivami								
Podpora rozvoja infraštruktúry alternatívnych palív	+	-	++	-	-	+	-	-
Výskum a vývoj v oblasti alternatívnych palív	+	-	+	+	-	+	-	-
Podpora podnikateľov v oblasti alternatívnych palív	+	-	+	-	-	+	-	-
Stimulácia dopytu po autách s alternatívnym pohonom	+	-	-	-	-	-	-	-
Plán obnovy a odolnosti pre roky 2018-2030								
Zelené hospodárstvo	+	+	+	+	-	+	-	-
Vzdelávanie	-	-	+	+	-	-	-	-
Veda, výskum a inovácie	+	-	+	+	-	-	-	-
Verejné zdravie	-	+	-	+	+	-	-	-
Efektívnejšie verejné riadenie a digitalizácia	-	-	-	+	-	-	+	+
Perspektíva územného rozvoja Slovenskej republiky								
Podpora rozvoja hospodárskej základne a posilnenie jej konkurencieschopnosti a efektívnosti	+	-	+	+	-	+	-	-
Podpora vyváženého rozvoja sídiel, vrátane rozvoja vidieka	+	+	+	+	+	+	+	-
Poskytnutie rovného prístupu k infraštruktúre	+	-	+	+	+	+	-	-
Ochrana a tvorba environmentálneho, prírodného a kultúrneho dedičstva	-	+	-	-	-	+	-	-
Podpora integrácie a kohézie	+	+	+	+	+	+	+	-
Zabezpečenie udržateľného rozvoja	+	+	+	+	+	+	+	+
Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturizmu v Slovenskej republike								
Rozvoj cyklistickej infraštruktúry	-	-	+	+	-	-	-	-
Vzdelávanie a zvýšenie verejného povedomia	-	-	+	+	-	-	-	-
Národný investičný plán 2018 - 2030								
Podpora a rozvoj zeleného hospodárstva, dopravného, energetického sektora, IKT	+	+	+	+	-	+	-	-
Zelená a environmentálna infraštruktúra	+	+	-	-	-	+	-	-
Prispôsobenie sa klimatickým zmenám, zmiernenie dopadov	+	+	-	-	-	+	-	-
Veda, výskum, inovácie	+	+	+	+	-	+	-	-

Environmentálne ciele a/alebo ciele udržateľnosti v dokumentoch	Priority a špecifické ciele Programu							
	Prioritná os 1		Prioritná os 2				Prioritná os 3	
	PO2 ŠC VI	PO2 ŠC VII	PO4 ŠC I	PO 4 ŠC II	PO4 ŠC V	PO4 ŠC VI	RCO1 Aktivita b	RCO1 Aktivita c
Vzdelávanie	+	-	+	+	-	-	-	-
Verejné zdravie	-	-	-	-	+	-	-	-

Legenda

- + Špecifický cieľ programu je v súlade s environmentálnym cieľom/ cieľom udržateľnosti
- ! Špecifický cieľ Programu ohrozuje dosiahnutie environmentálneho cieľa/ cieľa udržateľnosti
- ? Dopad špecifického cieľa na environmentálny cieľ závisí od spôsobu zavedenia
- 0 Špecifický cieľ Programu a environmentálny cieľ/ cieľ udržateľnosti navzájom nesúvisia

Tabuľka 4: Vzťah medzi špecifickými cieľmi Programu a cieľmi na úrovni EÚ a národnými stratégiami relevantnými z environmentálneho hľadiska

Program je plne v súlade s relevantnými strategickými dokumentmi tak, ako sú uvedené v tabuľke vyššie. Definované priority súvisia s prioritami medziodvetvových ako aj sektorálnych politík v oblasti udržateľnosti životného prostredia, sociálnej a hospodárskej udržateľnosti.

Celkovo je možné konštatovať, že **Program podporuje**, priamo alebo nepriamo, a samozrejme v rôznej miere, **dosiahnutie väčšiny environmentálnych cieľov a cieľov udržateľnosti identifikovaných v strategických dokumentoch vypracovaných na úrovni EÚ a členských štátov**. Primárne je to z dôvodu, že Program obsahuje aktivity s rôznymi environmentálnymi prístupmi, aby plánované kroky obsahovali intervencie so špecifickým preventívnym zameraním (napr. "Rozvoj obehového hospodárstva"), ako aj také kroky, ktorých cieľom je monitorovanie a odstraňovanie znečistenia, ktoré už vzniklo (napr. "Zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd"). Na záver je istotne potrebné vyzdvihnúť, že sa neočakáva, že plánované kroky zabránia dosiahnutiu akýchkoľvek environmentálnych cieľov a cieľov udržateľnosti.

2.4. Vnútoraná konzistentnosť programovacieho dokumentu z pohľadu životného prostredia

2.4.1. Rozpory medzi Kapitolou 1 a Kapitolou 2 Programu

V Kapitole 1 Programu sa, okrem ekonomických a sociálnych charakteristík, pojednáva aj o environmentálnych charakteristikách územia rozvoja a identifikujú sa najdôležitejšie environmentálne konflikty. Na základe logiky plánovania majú ciele a kroky Programu zakotvené v druhej kapitole zámer tieto konflikty vyriešiť.

Celkove je možné konštatovať, že intervenčná logika Programu v dostatočnej miere odráža environmentálne výzvy identifikované v Kapitole 1. Na väčšinu z nich, predovšetkým zvyšujúci sa objem vytváraného odpadu, zraniteľnosť biodiverzity, povrchových a podzemných vôd, nepriaznivé dopady klimatických zmien Program vecne reaguje relevantnými aktivitami v rámci prioritnej osi 1. "Zeleňšia Európa". Napriek tomu sa Program nedotýka všetkých environmentálnych výziev a výziev v oblasti udržateľnosti identifikovaných v prvej kapitole (napr. medzery vo využívaní potenciálu obnoviteľných energií), čo je spôsobené jeho obmedzenými zdrojmi, a teda nevyhnutnosťou sústrediť sa na plánované rozvoje.

2.4.2. Vnútoraná konzistentnosť Programu z pohľadu životného prostredia

Vnútoraná synergia Programu bola preskúmaná na úrovni každej aktivity. Posudzovanie sa snažilo objasniť, či jednotlivé aktivity spoločne zosilnia očakávané pozitívne alebo možné nepriaznivé dopady na životné prostredie, ďalej, či ktorékoľvek z nich majú rozporuplné environmentálne dôsledky. Výsledky sa môžu líšiť, čo sa týka dopadov na rôzne zložky životného prostredia. Z tohto dôvodu, kvôli zrozumiteľnosti, v tabuľke nižšie uvádzame výsledky posudzovania, na ktoré sme sa zamerali v rámci procesov, ktoré majú najväčší vplyv.

Aktivity	1.1.1	1.1.2	1.2.1.	1.2.2.	2.1.1.	2.2.1.	2.3.1	2.3.2.	2.4.1.	2.4.2.	3.1.1.	3.2.1.
1.1.1		+	+	0	0	+	0	0	0	0	0	0
1.1.2	+		+	0	+	0	0	0	+	0	0	0
1.2.1	+	+		+	0	0	+	+	+	><	0	0
1.2.2.	0	0	+		0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.1.	+	+	0	0		0	0	0	0	0	0	0
2.2.1.	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0
2.3.1.	0	0	+	0	0	0		0	0	0	0	0
2.3.2.	0	0	+	0	0	0	0		0	0	0	0
2.4.1.	0	+	+	0	0	0	0	0		+	0	+
2.4.2.	0	0	><	0	0	0	0	0	+		0	0
3.1.1.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0
3.2.1.	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	

Legenda

+	Aktivity, ktoré spoločne prispievajú k pozitívnemu environmentálnemu dopadu
!	Aktivity, ktoré spoločne spôsobujú niektoré nepriaznivé environmentálne dopady
><	Aktivity, ktoré potenciálne spôsobujú protichodné environmentálne dopady
0	Aktivity, ktoré nesúvisia s environmentálnym dopadom

Tabuľka č. 5: Synergie aktivít z environmentálneho hľadiska

Hlavným výsledkom internej analýzy environmentálnej konzistencie Programu je, že Program neobsahuje žiadne aktivity, ktoré by mohli posilniť jednotlivé nepriaznivé environmentálne dopady a spôsobiť tak riziko zvýšeného využívania a záťaže na zložky a systémy životného prostredia. Naopak, analýza poukázala na to, že **väčšina aktivít vykonaných v rámci Programu sú buď environmentálne neutrálne, alebo majú nesúvisiace environmentálne dôsledky** (napr. aktivity “Rozvoj obehového hospodárstva” a “Komplexný rozvoj turistických destinácií” majú obe environmentálne dopady, ale tieto sa typicky neprejavujú na tom istom území a nie sú od seba nezávislé). Samozrejme, **súbežné zavádzanie niektorých opatrení, ktoré sú predovšetkým prospešné z pohľadu životného prostredia, prírody a krajiny, znásobí očakávané pozitívne dopady. Potenciálne opačné environmentálne dopady boli identifikované medzi aktivitou rozvoja turizmu a aktivitou zameranou na ochranu prírodného kapitálu.** V tomto prípade sa týkajú potenciálnych nepriaznivých environmentálnych dopadov rozvoja turizmu, ktorým je však možné vo veľkej miere predísť tak, ako je to podrobne popísané v časti 4.1.

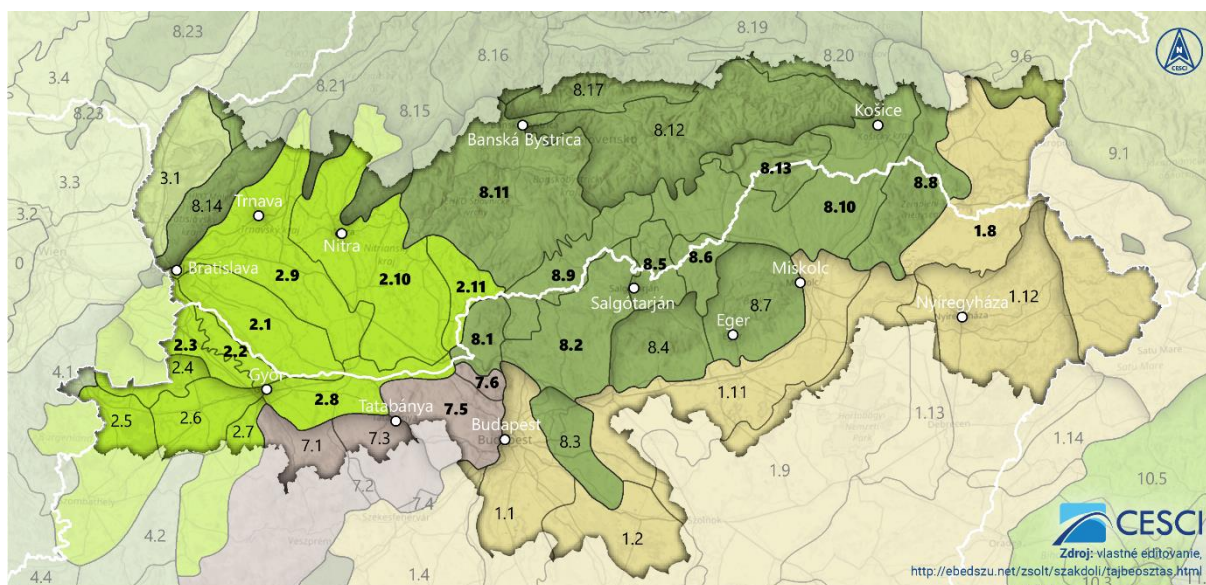
3. AKTUÁLNY STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA NA PROGRAMOVACOM ÚZEMÍ A JEHO PREDPOKLADANÝ VÝVOJ BEZ IMPLEMENTÁCIE PROGRAMU

Nasledujúca kapitola je sčasti výpis a zhrnutie z Kapitoly 2 o Analýze územia, zatiaľ čo ďalšia časť vychádza z verejných databáz.

3.1. Environmentálne charakteristiky území, ktoré pravdepodobne ovplyvnia ciele programu

3.1.1. Štruktúra krajiny

Jedným z hlavných prvkov kohézie pohraničného regiónu je jeho krajinná štruktúra, ktorá neberie ohľad na administratívne hranice, aj keď v niektorých prípadoch môžu prírodné prvky určiť hranice medzi krajinami. Ráz krajiny nielen spája a rozdeľuje krajiny, ale v mnohých prípadoch je taktiež základom pre manažment spoločného dedičstva.

Makroregióny a mezoregióny v pohraničnej oblasti

<p>1. Veľká dunajská nížina / Nagyalföld 1.8. Felső-Tisza-síkság</p> <p>2 Malá dunajská kotlina / Kisalföld 2.1. Žitný Ostrov / Csallóköz; 2.2. Szigetköz; 2.3. Mosoni-síkság; 2.8. Győr-Esztergomi-síkság; 2.9. Mátyusföld; 2.10. Podunajská pahorkatina – východná časť / Nyitra-Barsi-halomvidék; 2.11. Hontianská kotlina / Honti-medence</p> <p>3. Moravsko-Viedenská kotlina / Duna-Morva medence</p>	<p>7. Dunántúli-középhegység 7.5. Dunazug-hegyvidék; 7.6. Visegrádi-hegység</p> <p>8. Západné Karpaty / Északnyugati-Kárpátok 8.1. Börzsönyvidék; 8.2. Cerová vrchovina / Cserhátvidék; 8.5. Medvešská vrchovina / Medvesvidék; 8.6. Vajdavár-dombvidék; 8.7. Bükkvidék; 8.8. Eslanské vrchy / perjes-Tokaji-hegyvidék; 8.9. Ipeľská kotlina / Nógrádi-medence; 8.10. Rimavsko-košická kotlina / Sajó-Hernád-medence; 8.11. Slovenské stredohorie / Selmeci-körhégyiség; 8.12. Slovenské rudohorie / Gömör-Szepesi-érchegység; 8.13. Slovenský kras / Gömör-Tornai-karszt</p>
--	---

Tabuľka č. 6: Makro- a mezoregióny na prihraničnom území (Zdroj: Územná analýza, CESC, 2020.)

Maďarskú časť programového územia charakterizujú roviny a pohoria, zatiaľ čo pahorkatina dominuje na slovenskej časti, s rovinami na juhu územia a členitými kopcami popretkávanými širokými dolinami smerom na východ a západ. Programové územie zahŕňa 5 prírodných geografických makroregiónov Panónsko-karpatskej oblasti, z čoho Zadunajské hory (Dunántúli középhegység) patria výlučne do územia Maďarska, Dunajsko-moravská kotlina len do územia Slovenska. Malá dunajská kotlina (Kisalföld), Veľká dunajská kotlina (Nagyalföld) a Severozápadné Karpaty sa všetky tiahnu pozdĺž štátnych hraníc.

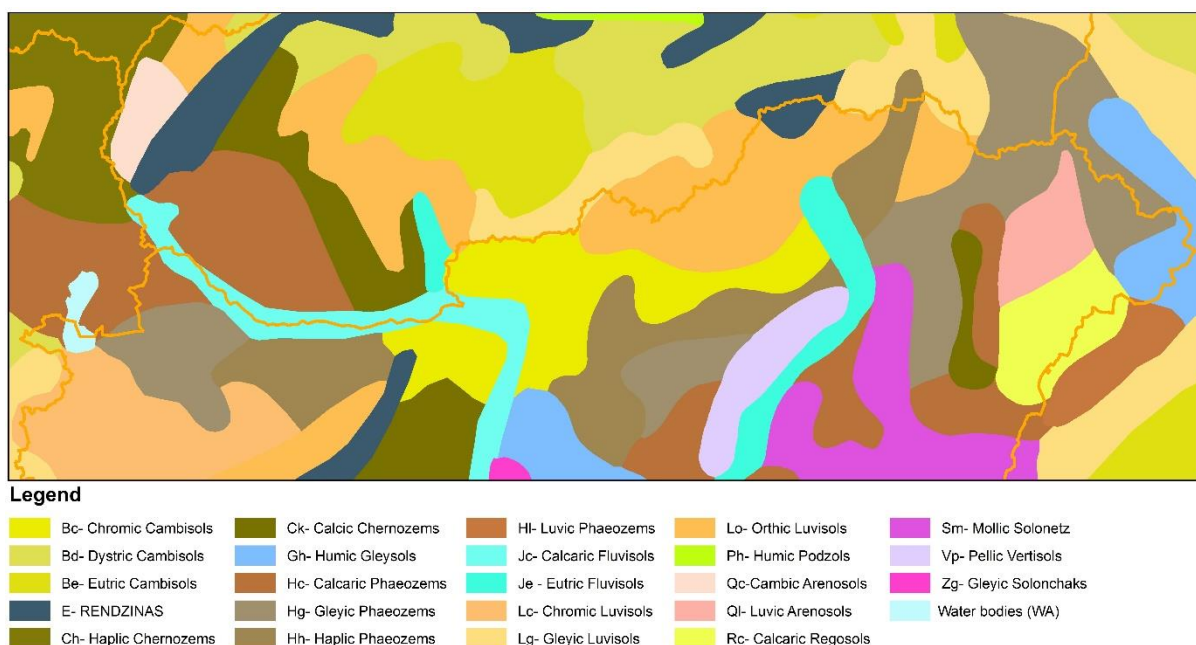
Analyzované územie zahŕňa 50 mezoregiónov s rôznorodým geografickým rázom, hydrografiou a reliéfom krajiny. Ak sa pozrieme na programové územie bližšie, môžeme ho rozdeliť na približne 200

mikroregiónov. Približne 20 mezoregiónov a 80 mikroregiónov sa považuje za pohraničnú krajinu a z geografického hľadiska sú totožné.

Krajina pri štátnych hraniciach medzi Maďarskom a Slovenskom je rôznorodá, ale rozdiely nekorešpondujú s administratívnymi hranicami, krajiny pretínajú štátnu hranicu prirodzeným spôsobom. Z územnej perspektívy môžu cezhraničné krajiny a krajinné charakteristiky, akými sú hraničné rieky, pohoria, alebo nížiny, ktoré sa tiahnu pozdĺž hraníc, buď spájať alebo rozdeľovať Maďarsko a Slovensko.

3.1.2. Pôdne podmienky

Pôdne podmienky na území pokrývajúcim programové územie sú veľmi rôznorodé tak, ako to naznačuje pôdna mapa FAO uvedená nižšie.

Tabuľka č. 7: Pôdne podmienky na Programovacom území (Zdroj: FAO)

Formovanie typov pôdy určovali hlavne topografické a hydrografické podmienky, ktoré taktiež určujú hrozby, ktorým je pôda vystavená. V kopcovitých a hornatých oblastiach existuje významné riziko erózie, čo zhoršujú nevhodné spôsoby kultivácie (napr. pestovanie na svahoch), ako aj dopady klimatických zmien. Oblasti vystavené vetru, akými je Malá dunajská kotlina a Veľká dunajská kotlina, ohrozuje deflácia, ktorú môže ešte zhoršiť klimatická zmena, avšak dopady je možné zmierniť správnou kultiváciou a tvorbou lesných pásov.

3.1.3. Vodné zdroje, povodia riek, vodné hospodárstvo

Celé programové územie patrí do povodia Dunaja. Dunaj je najvýznamnejším vodným spojením medzi oboma krajinami, ďalšou významnou hraničnou riekou je Ipoly/Ipel'. Hraničnou riekou na západných hraniciach Slovenska je Morava. Najväčšie rieky Dunajskej kotliny sú Malý Dunaj/Kis-Duna, Váh/Vág,

Nitra a Hron/Garam. Pravobrežné prítoky Dunaja sú Mošonský Dunaj a Rába, do tej druhej sa vlievajú rieky Répce a Marcal. Smerom na východ je najväčšou riekou Tisza/Tisa, ktorá je na krátkom úseku sama pohraničnou riekou. Dôležité pravobrežné prítoky sú Bodrog napájaný Ondavou, Laborec a Uh, a Sajó/Slaná napájaná z rieky Hernád/Hornád. Ľavobrežný dôležitejší prítok v programovom území je Szamos/Someş prameniari v Rumunsku.

Ochrana kvality vôd je nevyhnutná za účelom zachovania čistoty vodných báz. Jeden z najvýznamnejších zdrojov pitnej vody je pod naplavenými nánosmi štrku v oblasti Kisalföld/Malá dunajská kotlina. Okrem toho sa na programovom území nachádzajú ďalšie štyri relevantné zdroje pitnej vody (Komárňanská Vysoká Kryha/Dunántúli-középhegység; Slovenský kras/Aggtelekihegység; rieka Bodrog; rieka Szamos/Someş). Krasy sú mimoriadne hodnotnou časťou základne pitnej vody. Kras Aggtelek a Slovenský kras tvoria z hydrogeologického pohľadu jeden celok, keďže sú zdroje podzemných vôd poprepájané a priamo sa navzájom ovplyvňujú. Krasové vody sú mimoriadne citlivé na znečistenie; z tohto dôvodu je v záujme zabezpečenia dlhodobého zásobovania vodou mimoriadne dôležitá ich ochrana.

3.1.4. Prírodné hodnoty, chránené územia, biodiverzita

Pozdĺž celého územia štátnych hraníc existuje viacero území, ktoré sú buď chránené, alebo budú v budúcnosti potrebovať ochranu. Na týchto územiach sa nachádzajú relatívne dobre zachované ekosystémy s bohatou biodiverzitou. Na týchto územiach sa uplatňujú rôzne stupne ochrany, od národných parkov až po územia Natura 2000. V Maďarsku sa v pohraničnom území nachádza 5 národných parkov: Národný park Fertő-Hanság, Národný park Duna-Ípoly, Národný park Bükk, Národný Aggtelek a Národný park Hortobágy. Už roky prebieha diskusia o tom, či by bolo potrebné vytvoriť aj Národný park Dunaj na území Szigetköz/Malého Žitného ostrova.

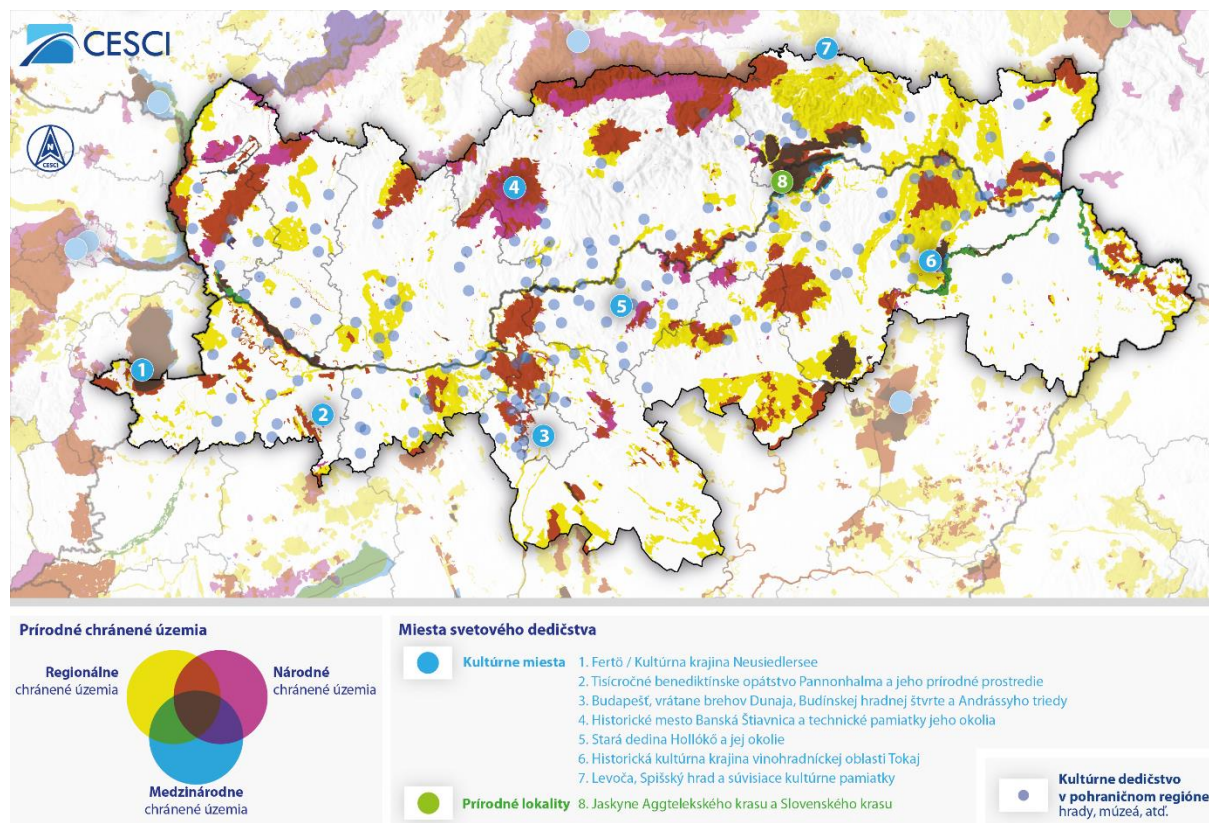
Na slovenskej časti hraníc sa taktiež nachádza 5 národných parkov: Národný park Nízke Tatry, Národný park Muránska planina, Národný park Slovenský raj, Národný park Slovenský kras a Národný park Veľká Fatra.

Jaskyne v Aggteleku a v Slovenskom krase boli v roku 1995 vyhlásené za spoločné lokality svetového prírodného dedičstva v oboch krajinách. Okrem chránených prírodných zón sa v pohraničnom území nachádzajú aj územia zaradené do Natura 2000 a Ramsarské lokality, ako aj množstvo menších chránených lokalít. Rozvoj území zaradených do Natura 2000 je striktno obmedzený – sú povolené len aktivity spĺňajúce ciele ochrany. Bolo by vhodné, aby takéto obmedzenia ostali nezmenené len na územiach spĺňajúcich kritériá určenia chránených lokalít.

Avšak prírodné podmienky pohraničného regiónu neposkytujú len dobrú základňu pre ochranu prírodných hodnôt, ale taktiež zohrávajú mimoriadne dôležitú úlohu v hospodárskom živote regiónu. Západná časť pohraničného regiónu je vidiecka oblasť veľkého významu v oboch krajinách. Vinárstvo je prítomné takmer na celom pohraničnom území. Prírodné hodnoty a podmienky taktiež zohrávajú dôležitú úlohu v oblasti aktívneho turizmu a kúpeľného turizmu.

3.1.5. Kultúrne dedičstvo

Slovensko-maďarská pohraničná oblasť je veľmi bohatá na hnutelné a nehnuteľné prvky dedičstva, mnoho z nich je lokalizovaných pozdĺž hraníc, alebo ich dokonca zdieľajú obe krajiny.

Tabuľka č. 8: Prírodné a kultúrne dedičstvo na prihraničnom území (Zdroj: Územná analýza, CESC, 2020.)

Jedným zo základných pilierov spolupráce založenej na riadení dedičstva je existencia cezhraničných prírodných hodnôt a krajín vnímateľných vo fyzickom priestore a kultúrneho dedičstva vytváraného počas storočí niekedy spoločne, inokedy zvlášť. Mapa vyššie zobrazuje hlavné prvky prírodného a kultúrneho dedičstva regiónu vychádzajúc z databázy prírodných rezervácií, Zoznamu svetového dedičstva UNESCO a kultúrneho dedičstva v prihraničnom území.

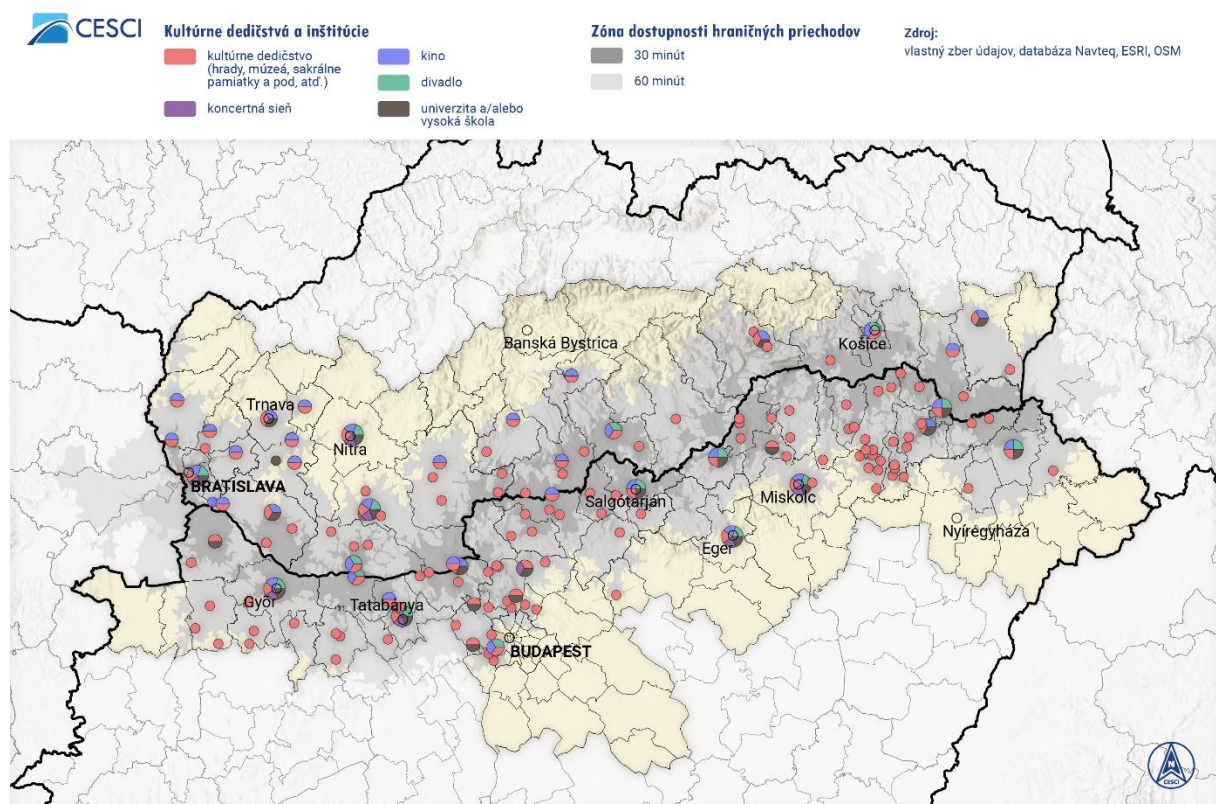
V prihraničnom území sa nachádza široká škála historických mestských centier bohatých na pamiatky a iné stavané kultúrne atrakcie, napr. z centra mesta v Bratislave a Győri cez spoločný úsek rímskych limes a prihraničný pevnostný systém v Komárome a Komárne, po kaštieľ vo Füzér. Mnoho z týchto pamiatok prichádzajú navštíviť turisti zo susednej krajiny, ktorí nielen dominujú na zozname všetkých návštevníkov, ale v určité dni ich počty dokonca prekračujú počty domácich návštevníkov. Kaštieľ, paláce a kúrie predstavujú spoločné dedičstvo, ale taktiež kult a uznanie niektorým historickým osobnostiam (napr. rodina Rákócziocov).

Pohraničné regióny nielenže potrebujú spoločné propagovanie ochrany a využitia dedičstva, potrebujú aj rozvíjanie súvisiacej infraštruktúry. Celkové riadenie dedičstva a jeho využívanie vo forme

kreatívneho priemyslu (zber, výskum, zachovanie, digitalizácia, prezentácia, spracovanie, marketing, organizovanie ekologických a kultúrnych podujatí) je stále ešte v počiatkoch. Na integrovanej inštitucionálnej úrovni a na dlhodobom základe sa spolupráca v oblasti riadenia dedičstva ešte v širokej miere nezačala.

Prvky duševného kultúrneho dedičstva

Mapka nižšie bola vyhotovená pre pohraničný región s vyobrazením kultúrnych hodnôt a atrakcií v podobe bodov na území samospráv nachádzajúcich sa do 30 až 60 minút od určitého verejného hraničného priechodu.

Tabuľka č. 9: Kultúrne dedičstvo a inštitúcie v prihraničnom regióne (Zdroj: Územná analýza, CESCI, 2020.)

Na základe tejto mapy je okamžite jasné, že väčšina kultúrnych lokalít je situovaná na maďarskej strane a najväčší výskyt majú na území medzi mestom Esztergom a Budapešťou, zatiaľ čo na území okolo Bratislavy je badať najviac identifikovaných lokalít na slovenskej strane hranice. Kultúrne dedičstvo, ako sú kaštiele, múzeá, sakrálne pamiatky, predstavujú najpočetnejšie atrakcie na oboch stranách hranice, ale taktiež s významnou dominanciou na maďarskej strane, predovšetkým vo východných pohraničných územiach. Čo sa týka divadiel, prevláda skôr územie Maďarska a ponúka aj väčšie možnosti, a to z dôvodu lepšieho územného pokrytia, zatiaľ čo v tesnej blízkosti hraníc je len zopár divadiel na území Slovenska. Koncertné haly a univerzity/vysoké školy sú na Slovensku taktiež nerovnomerne rozmiestnené, teda sú sústredené v západných regiónoch, zatiaľ čo v Maďarsku badať rovnomernejšie rozmiestnenie v rámci daného pohraničného územia. Nakoniec, rozmiestnenie kín je

hustejšie v regiónoch Bratislavy a Trnavy, ale zdá sa, že ich rozmiestnenie je približne rovnakej hustoty aj v iných regiónoch na oboch stranách hraníc. Relatívne rovnomerné rozmiestnenie kín odráža vplyv kultúry filmového priemyslu a podobný dopyt po ňom na oboch stranách hraníc. Avšak existuje zopár subregiónov, kde je táto kultúrna funkcia dostupná len na jednej strane hraníc. Vďaka rastúcej popularite ponuky filmov s titulkami a zároveň zlepšovaním znalostí jazyka druhej krajiny slúžia tieto situácie ako dobrý základ pre cezhraničnú funkčnú spoluprácu.

3.1.6. Klimatické charakteristiky, vplyvy klimatickej zmeny

Na základe predpovedí sa zvýši počet rokov ovplyvnených suchom tak na strane Maďarska, ako aj na strane Slovenska. Frekvencia výskytu období sucha sa na skúmanom území za posledných 50 rokov medzi rokmi 1962 a 2011 zvýšila. Extrémne suchá sa vyskytovali stále častejšie v druhej polovici obdobia, zároveň sa tento trend zvyšoval. Medzi rokmi 1901 a 2016 sa zvýšili extrémne prejavy počasia, čo sa týka vysokých teplôt a extrémne prejavy počasia, čo sa týka nízkych teplôt, sa znížili z dôvodu klimatických zmien.

Nedostatok vody a aridifikácia sa nielenže stanú častejšími a dlhšie trvajúcimi javmi, ale ovplyvní to aj prírodné prostredie, prírodné zdroje a výrobné základne pre poľnohospodárske lesníctvo. Taktiež upriamujú pozornosť na stále sa zvyšujúcu mieru neistoty, čo sa týka zásobovania ľudí vodou a potravou a zhoršujúcou sa kvalitou pitnej vody a zložiek potravín, zatiaľ čo sa zvyšujú výrobné náklady a riziká korporácií a investorov. Keďže tieto riziká a výzvy sú regionálneho charakteru, je potrebná úzka spolupráca na úrovni pohraničných území, aby sa tieto problémy riešili.

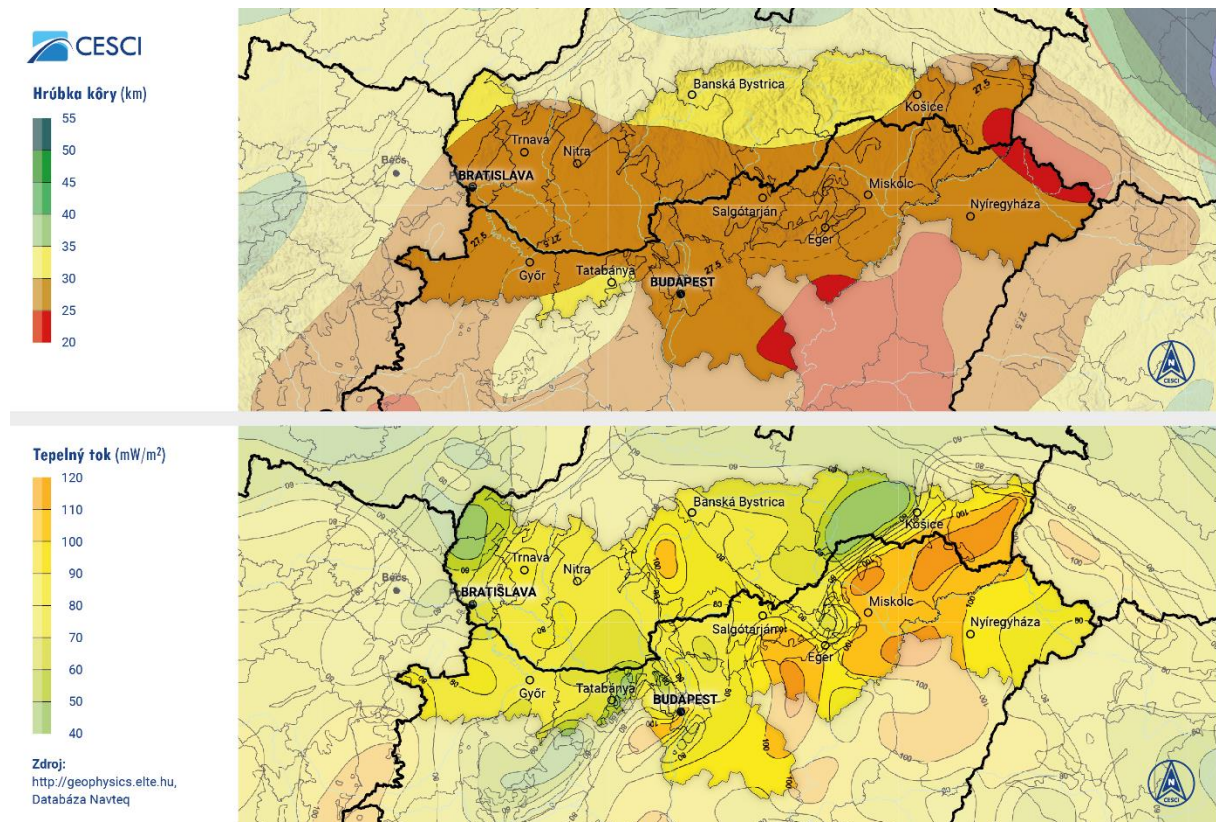
Extrémne poveternostné podmienky predstavujúce vážne hydrologické ohrozenie, sa vyskytujú čoraz častejšie ako dôsledok klimatických zmien. Počet dní so zrážkami klesá, ale počet dní, kedy naraz padne veľké množstvo zrážok, sa zvyšuje. Tento trend negatívne vplýva na odvetvie lesníctva a poľnohospodárstva na oboch stranách hraníc, poškodzuje to systémy erózie pôdy a kontroly povodní a keďže pôda nie je schopná pohltiť intenzívne objemy zrážok, môže sa významne zvýšiť množstvo povrchovej dažďovej vody. Extrémne ničivé búrky a krupobitia sa stávajú stále väčším spoločným environmentálnym fenoménom a pre poľnohospodársku výrobu predstavujú významné riziko.

Ďalším dôsledkom klimatických zmien je zvýšená frekvencia a závažnosť povodní v teplejšom a daždivejšom období roka. Riziko povodní môžu zintenzívniť aj také faktory ako zlé riadenie záplavových oblastí, nánosy bahna, alebo nedostatočná kapacita systémov ochrany. Celkovo vykazuje ročná bilancia vody v regióne klesajúci trend, čo sa týka povrchových, ale aj podzemných vôd.

3.1.1. Prírodné zdroje, energetický potenciál

Pohraničné územie má vhodné geotermálne podmienky, čo okrem iného ponúka dobré predpoklady pre budovanie termálnych kúpeľov. Tabuľka vyššie poukazuje na to, že predovšetkým východné oblasti pohraničného územia charakterizuje teplejšie prúdenie a tieto oblasti sú rozšírenejšie na strane Maďarska. Najpriaznivejšie geotermálne podmienky sú na území začínajúcom v juhovýchodnej časti regiónu Pešť, postupujúc ďalej severovýchodným smerom cez región Heves a región Borsod-Abaúj-Zemplén, končiac až vo východnej časti Košického kraja, vrátane regiónu Budapešti a Banskobystrického kraja. Taktiež z dôvodu geografickej štruktúry kraja Szabolcs-Szatmár-Bereg a jeho

hydrogeologických daností ukrývajú prieskumy geotermálnej energie mimoriadne priaznivé možnosti, predovšetkým na území ohraničenom Tiszavasvári-Nagyhalász-Kisvárd-Fehérgyarmat-Nagyecsed-Nagykálló.

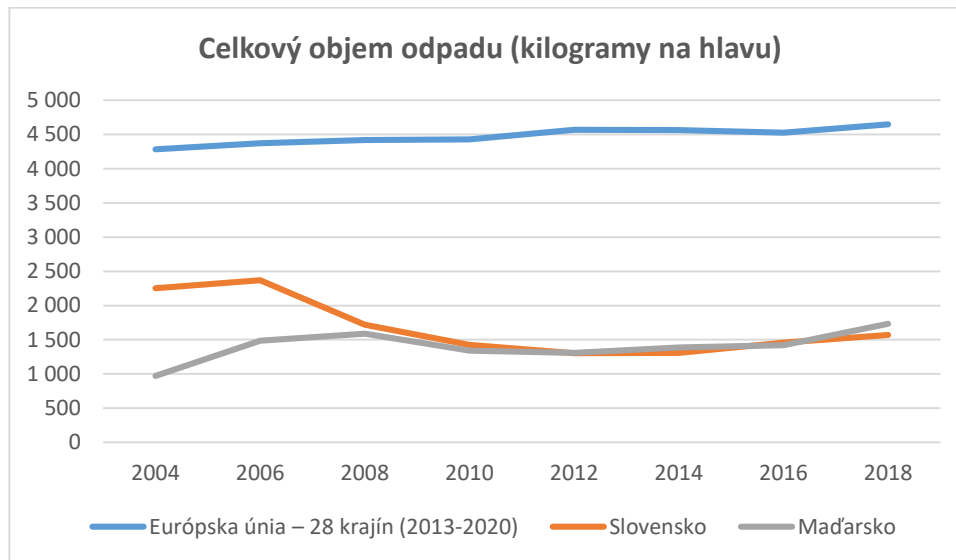
Tabuľka č. 10: Tepelné toky a hrúbka zemskej kôry v pohraničnom regióne (Zdroj: Územná analýza, CESCÍ, 2020.)

Na tomto území je možné využiť geotermálnu energiu pre účely verejného vykurovania, čo by mohlo čiastočne nahradiť dovážaný zemný plyn, a tak znížiť energetickú závislosť a prispieť k cieľom ochrany podnebia. Našťastie sú známe dobré príklady takýchto snáh v tomto pohraničnom území, ale potenciál geotermálnej energie ešte stále nie je dostatočne využitý. Napríklad, v meste Miskolc bol v roku 2013 spustený geotermálny systém diaľkového vykurovania, využitím fondov EFRR, ktorý vyprodukoval 733.277 GJ energie v roku 2015, nahradil tak 25 miliónov m³ zemného plynu, pomohol znížiť emisie CO₂ o 48.000 ton. V meste Galanta pokrýva geotermálny systém diaľkového vykurovania 90% celoročnej potreby tepla, čo znížilo emisie CO₂ o 4500 ton. Keďže geotermálne podmienky sú v pohraničnom území veľmi podobné, v rámci pohraničného programu by bolo potrebné propagovať výskumné a vývojové aktivity zamerané na široké využívanie geotermálnej energie.

3.1.2. Odpadové hospodárstvo

Množstvo odpadu vyprodukovaného na osobu a rok je takmer totožné v oboch krajinách. Toto množstvo predstavuje jednu tretinu priemeru EÚ, čo môžeme považovať za uspokojivé. Zároveň, ak do úvahy zoberieme predchádzajúce roky, trend už nie je taký uspokojivý. Vyplývajú z rôznych základných údajov môžeme konštatovať, že objem odpadu sa od roku 2008 mení rovnako: po kríze v

roku 2008 v oboch krajinách stabilne rástol od roku 2012. V Maďarsku najväčšie zvýšenie možno pozorovať v oblasti stavebného odpadu a odpadu z búracích prác. V prípade Slovenska nie je možné vyzdvihnúť žiadny konkrétny druh odpadu; rovnakou mierou sa zvyšuje objem odpadu z kovov, plastov aj skla.

Tabuľka č. 11: Zmeny v objeme odpadu na hlavu (Zdroj: EUROSTAT)

3.2. Relevantné environmentálne konflikty a problémy

Na základe vyššie uvedeného je na programovom území možné identifikovať nasledovné hlavné environmentálne konflikty a výzvy:

- Existuje významné riziko erózie v kopcovitých a hornatých oblastiach, čo zhoršuje klimatická zmena a nesprávna prax obrábania pôdy. V oblastiach vystavených vetru, akými sú Malá dunajská kotlina a Veľká dunajská kotlina existuje hrozba deflácie, čo môže ešte zhoršiť klimatická zmena, avšak tieto dopady je možné zmierniť správnou kultiváciou a vytváraním lesov a remíziok.
- Ochrana kvality vody je nevyhnutná pre zachovanie čistoty vodnej bázy. Krasy sú mimoriadne zraniteľné časti základní pitnej vody. Kras Aggtelek a Slovenský kras tvoria z hydrogeologického pohľadu jeden celok, keďže sú zdroje podzemných vôd poprepájané a priamo sa navzájom ovplyvňujú. Krasové vody sú mimoriadne citlivé na znečistenie; z tohto dôvodu je v záujme zabezpečenia dlhodobého zásobovania vodou mimoriadne dôležitá ich ochrana.
- Zvyšuje sa frekvencia a intenzita hydrologických (napr. povodne, vnútorné vody) a extrémnych meteorologických javov (napr. náhle lejaky, búrky, krupobitie). Vodná bilancia riek je veľmi rôznorodá: povodne a nedostatok vody sú hlavný problém. Potreba lepšej koordinácie medzi riadením vody a ochranou vody.

- Degradácia a zmena vegetácie, rozšírenie invazívnych cudzích druhov z dôvodu klimatických zmien a aktivít človeka v posledných desaťročiach.
- Objem vyprodukovaného odpadu v oboch krajinách sa zvyšuje od konca krízy v roku 2008.

3.3. Pravdepodobný vývoj životného prostredia bez zavedenia Programu

Ak sa tento Program nezavedie, môže to spôsobiť zmenu smerovania stavu zložiek a systémov životného prostredia.

Ak sa nezavedú aktivity, ktoré sa jednoznačne venujú environmentálnym zmenám (v rámci prioritnej osi "Zelenšia Európa"), môže to viesť k pretrvávaniu, alebo možnému vyhroteniu existujúcich environmentálnych konfliktov. Tak, ako je to uvedené v environmentálnych aktivitách Programu, k niektorým špecifickým oblastiam (napr. ochrana prírody, zlepšenie kvality vody), je potrebné pripojiť aj aktivity, ktoré môžu ovplyvniť stav životného prostredia ako takého, a úvahu môžeme ukončiť tým, že chýbajúce plánované rozvoje môžu mať negatívny dopad na stav všetkých zložiek životného prostredia, ale predovšetkým na stav voľne žijúcich zvierat a vody.

Na rozdiel od vyššie uvedeného, ak nebudeme vykonávať aktivity s environmentálnym rizikom a obmedzíme sa len na rozvoj turizmu v rámci Programu, logicky by to mohlo pomôcť predísť environmentálnym záťažiam spôsobeným takouto aktivitou. Avšak z dôvodu mimoriadne nízkej úrovne súvisiacich environmentálnych rizík (viď Kapitola 4.1 s podrobnosťami), nie je pravdepodobné, že plánovaný rozvoj turizmu bude mať významný dopad na stav prostredia, t.j. ak by tieto prvky v Programe chýbali, nevedlo by to k významným benefitom v oblasti prostredia.

4. PRAVDEPODOBNÉ ENVIRONMENTÁLNE DOPADY ZAVEDENIA PROGRAMU

4.1. Potenciálne dopady na prírodné systémy

4.1.1. Pôda

Žiadna z intervencií Programu nebola identifikovaná ako taká, ktorá by mohla potenciálne viesť k neustálej a významnej záťaži pôdy. Dokument definuje pôdu na plánovanom území ako jeden z najdôležitejších prírodných zdrojov a v súlade s tým určuje niekoľko opatrení, ktoré sa vyslovene zameriavajú na ochranu pôdy a zlepšenie jej stavu, akými sú ochrana pred eróziou, zníženie znečistenia pôdy. Niekoľko opatrení má nepriamy pozitívny dopad na pôdu, vrátane tých, ktoré sa dotýkajú odpadového hospodárstva, rozvoja obehového hospodárstva, zlepšenia stavu povrchových vôd.

A) Aktivity, ktoré nemajú žiadny vplyv na pôdu

- 2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
- 2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu

- 2.3.1. Zlepšenie služieb rodinnej a komunitnej zdravotnej starostlivosti
- 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami
- 2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva
- Aktivity na základe Prioritnej osi 3. "Lepšie riadenie INTERREG"

B) Aktivity, ktoré budú mať skôr pozitívny dopad na stav pôdy

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Aktivity sa zameriavajú na podporu obehového hospodárstva, optimalizáciu odpadového hospodárstva a zníženie objemu vyprodukovaného odpadu, ktoré kroky môžu všetky jednoznačne zlepšiť stav pôdy. Produkcia odpadu spôsobuje významné znečistenie pôdy prostredníctvom nelegálnych skládok, naviac majú aj špeciálne odborne navrhnuté skládky negatívny vplyv na pôdu. Opatrenie, ktoré smeruje k zmene vzorcov spotrebiteľského správania je mimoriadne dôležité, keďže aktuálne sa zo značnej časti potravy stáva odpad. Táto skutočnosť predstavuje dvojité záťaž pre pôdu (nadbytočné suroviny zaberajú významné plochy poľnohospodárskej pôdy, znásobené spracovaním vzniknutého odpadu).</p> <p>Odporúčané opatrenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odporúča sa prioritizovať opatrenia zamerané na recykláciu a zabránenie tvorbe odpadu, zatiaľ čo by sa likvidácia odpadu na skládkach mala podporovať len ako posledná možnosť. 			
1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Krátke dodávateľské reťazce sú optimalizované už vo fáze výroby, keďže rozloha plôch využívaných na poľnohospodársku výrobu sa môže presnejšie určiť, ak sa zameriame na známe blízke trhy. Výsledkom je, že sa orná pôda taktiež využíva optimálnejšie, teda nadmerná produkcia a nadmerné využívanie ornej pôdy nie je také bežné. Znížením objemu prepravy sa taktiež môže znížiť množstvo kontaminantov vstupujúcich do pôdy a pochádzajúcich z cestnej premávky, predovšetkým pozdĺž hlavných cestných ťahov.</p>			
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	vysoká	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Všetky opatrenia špecifického cieľa budú mať pozitívny dopad na stav pôdy. Zlepšením prírodného stavu mokradí salepší vodná bilancia pôdy v okolitých oblastiach, čo má pozitívny vplyv na fyzické vlastnosti pôdy. Zlepšenie biotopov, ako aj zalesňovanie, rozvoj zelenej infraštruktúry a ochrana biodiverzity významnou mierou zlepšia pôdnu</p>			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	<p>organickú hmotu a zníži riziko erózie. Špecifický cieľ zahŕňa zvláštne opatrenie na ochranu pôdy zamerané na kontrolu erózií a zlepšenie stavu pôdy ako takej. Zníženie miery znečistenia je výsostne dôležité v záujme ochrany pôdy, keďže bývalé priemyselné areály na plánovacom území vykazujú vysokú mieru znečistenia a zároveň niekoľko aktívnych priemyselných oblastí stále vyžaduje, aby sa špeciálna pozornosť venovala ochrane pôdy.</p> <p>Opatrenia na ochranu vody majú nepriamy pozitívny dopad na kvalitu pôdy (zníženie kontaminantov prenášaných vodou).</p> <p>Odporúčané opatrenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Z hľadiska ochrany pôdy sú priemyselné, poľnohospodárske a horské oblasti vystavené rôznym rizikám, avšak opatrenia by sa mali týkať všetkých oblastí. 			
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Prospešné dopady sa môžu dosiahnuť primárne obnovou prírodných rovinných oblastí, keďže vďaka pravidelnému zavlažovaniu budú pri tvorbe aluviálnej pôdy opäť prevažovať prírodné procesy. Optimalizácia vodných zdrojov môže zlepšiť vodnú bilanciú plánovacieho územia, vrátane režimu toku podzemných vôd, čo má pozitívny dopad na vodnú bilanciú pôdy.</p>			

C) Aktivity s nepriaznivým dopadom na pôdu

Žiadna aktivita.

D) Aktivity, ktoré majú potenciálne taktiež nepriaznivý dopad na pôdu

Špecifický cieľ / Aktivita	Potenciálny negatívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	nízka	pretrvávajúca	nezvrátiteľný	miestny
2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií	<p>Napriek tomu, že táto aktivita obsahuje prvky s pozitívnym dopadom (ochrana prírodného dedičstva), opatrenia väčšieho významu môžu mať taktiež negatívny vplyv na stav pôdy. Rozvoj infraštruktúry v turistických destináciách zvyčajne zahŕňa zabratie pôdy (napr. veľké parkoviská), čo zhoršuje kvantitatívny stav pôdy. V blízkosti prvkov dopravnej infraštruktúry sa zvyšuje znečistenie pôdy (spôsobené ropnými derivátmi, ťažkými kovmi, atď.), čo môže viesť k zhoršeniu kvality pôdy.</p> <p>Odporúčané opatrenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pri navrhovaní zariadení cestovného ruchu bude potrebné vynaložiť dostatočné úsilie na to, aby sa vždy zmenšilo zabratie pôdy a veľkosť spevnených plôch. 			

4.1.2.

4.1.3. Ovzdušie

Žiadna z intervencií Programu nebola identifikovaná ako taká, ktorá by mohla potenciálne viesť k neustálemu a významnému zvýšeniu emisií znečisťujúcich ovzdušie. Napriek tomu, že rozvoj turizmu môže spôsobiť zvýšenie množstva emisií, predovšetkým z dopravy, berúc do úvahy objem plánovaných rozvojových aktivít sa očakáva, že budú mať vplyv na znečistenie ovzdušia na území väčšinou len periodicky a lokálne, bez toho, aby sa vôbec priblížili k relevantným informatívnym prahovým hodnotám. Taktiež má mimoriadne nízku pravdepodobnosť, napriek tomu, že na základe obsahu Programu nie je možné úplne vylúčiť, že aktivity, ktoré majú za cieľ rozvoj obehového hospodárstva, by mohli lokálne viesť k príležitostnému zvýšeniu znečistenia ovzdušia. Avšak týmto nepriaznivým dopadom je možné predísť starostlivým plánovaním rozvoja. Záverom je vhodné vyzdvihnúť, že činnosti oprávnené na základe aktivity, ktorá má za cieľ ochranu prírodného kapitálu, predovšetkým napomáhajú zlepšeniu kvality ovzdušia na dotknutom území.

A) Aktivity, ktoré neovplyvňujú kvalitu ovzdušia

- 2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
- 2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu
- 2.3.1. Zlepšenie služieb rodinnej a komunitnej zdravotnej starostlivosti
- 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami
- 2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva
- Aktivity na základe Prioritnej osi 3. "Lepšie riadenie INTERREG"

B) Aktivity s pravdepodobným pozitívnym dopadom na kvalitu ovzdušia

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>V prvom rade môže aktivita prispieť k zníženiu emisií látok znečisťujúcich ovzdušie spojených s dopravou znížením celkovej potreby dopravy. Avšak je potrebné zdôrazniť, že tento vplyv sa netýka stavu kvality ovzdušia samotných sídiel dotknutých rozvojom, ale skôr pozdĺž tranzitných trás. Táto aktivita významne neovplyvní stav kvality ovzdušia v obciach; avšak vytvorením krátkych dodávateľských reťazcov sa zabezpečí možnosť prevádzkovať efektívne, lokálne logistické systémy zahrňujúce širokú škálu výrobcov, čo môže na druhej strane viesť k ďalšiemu zníženiu emisií z dopravy.</p> <p>Odporúčané opatrenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odporúčame rozvoj a propagáciu lokálnych logistických služieb zahŕňajúcich širokú škálu lokálnych výrobcov počas zavádzania Programu. 			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Medzi rôznymi oblasťami rozvoja podporovanými v rámci tejto aktivity nemajú intervencie zamerané na kvalitu povrchových vôd a podzemných vôd žiadnu relevantnosť z hľadiska kvality ovzdušia. Na druhej strane, medzi smermi rozvoja zameranými na ochranu voľnej prírody (zachovanie a ochrana prírody, biodiverzity, zelená infraštruktúra), taktiež nemajú tie, ktoré sú zamerané na zvýšenie pokrytia vegetácie a udržania prírodných alebo poloprírodných rastlinných biotopov pozitívny dopad na stav kvality ovzdušia v dotknutom území a obciach. Čo sa týka kvality ovzdušia v obciach, mimoriadne dôležité sú rozvoje v oblasti zelenej infraštruktúry v mestských prostrediach, keďže zohrávajú významnú úlohu v pohltení prachu a iných znečisťujúcich látok koncentrovaných v obciach.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • S cieľom maximalizovať dopady na kvalitu ovzdušia sa odporúča, aby sa prvky rozvoja zelenej infraštruktúry na mestských pozemkoch a pozemkoch mimo miest navrhovali a zavádzali vždy harmonizovaným a systematickým spôsobom počas zavádzania Programu, čím sa umožní vytvorenie zelených koridorov (možno dokonca pozdĺž prvkov modrej infraštruktúry) v obciach, čo môže zlepšiť prúdenie vzduchu v nich. • Malo by sa zväziť zavedenie opatrení, akými sú výsadba alejí stromov, skupín stromov a kríkov oprávnených na financovanie v rámci Programu, v prípade, ak tieto tvoria súčasť nepretržitého zeleného koridoru. 			
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	lokálny
	<p>Väčšina prvkov aktivity nemá vplyv na kvalitu ovzdušia v obciach. Výnimku predstavuje obnova poldrov pozdĺž riek a súvisiaca revitalizácia mokradí, predovšetkým ak prebieha na mestských pozemkoch. Zvýšenie rozsahu nerozvíjaných pásov pokrytých vegetáciou, alebo vodou podporuje prúdenie vzduchu v mestách, absorpciu znečisťujúcich látok a tým zníženie koncentrácie látok znečisťujúcich ovzdušie v dotknutých sídlach.</p>			

C) Aktivity s nepriaznivým dopadom na kvalitu ovzdušia

Žiadna aktivita.

D) Aktivity, ktoré majú potenciálne taktiež nepriaznivý dopad na kvalitu ovzdušia

Špecifický cieľ / Aktivita	Potenciálny negatívny dopad na prírodný systém			
2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	lokálny
	<p>Rozvoj turizmu, predovšetkým prostredníctvom rozširovania potreby dopravy, vždy spôsobuje zvýšenie emisií látok znečisťujúcich ovzdušie. Zároveň sa neočakáva, že predpokladaný objem rozvojov v rámci Programu bude viesť k dosiahnutiu takej úrovne znečistenia ovzdušia, ktorá by ohrozila ľudské zdravie alebo biosféru.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pri plánovaní rozvoja turizmu by bolo potrebné klásť zvláštny dôraz na zníženie využívania súkromných áut (napr. umožniť prístup k verejnej doprave, prioritizovať aktívne rozvojové prvky turizmu; vytvoriť cyklotrasy medzi atrakciami, rozšíriť súvisiace služby, atď.). • Ďalší rozvoj turistických atrakcií s už existujúcim veľkým počtom návštevníkov, predovšetkým bodov záujmu (POI) a mestských pamiatok sa neodporúča s cieľom, aby sa predišlo fenoménu nadmerného turizmu, aj keď je plánovaný rozvoj zameraný na organizovanie týchto atrakcií do jedného "balíka programu turizmu". 			

E) Povahu dopadov na kvalitu ovzdušia nie je možné určiť vo fáze plánovania Programu

Špecifický cieľ / Aktivita	Environmentálny dopad nie je možné určiť na základe plánu			
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	lokálny
	<p>V prvom rade je potrebné poznamenať, že aktivita predovšetkým podporuje využitie materiálov a energeticky úsporných technológií a procesov s nízkou produkciou odpadu, aby zavedené rozvojové aktivity takmer s istotou nevedli k vzniku významného bodu zdroja emisií, čo by viedlo k prekročeniu limitných hodnôt znečistenia ovzdušia. Zaručuje to aj neustále vynucovanie súvisiacej environmentálnej legislatívy. Avšak všetky priemyselné rozvoje zamerané na odpadové hospodárstvo môžu potenciálne viesť k určitým emisiám látok znečisťujúcich ovzdušie, vrátane potenciálneho znečistenia ovzdušia zápachom, zatiaľ čo zvyšujúci sa objem dopytu po doprave určuje súvisiace emisie znečisťujúcich látok súvisiacich s dopravou. Pravdepodobný rozsah posledného činiteľa nie je možné určiť vo svetle detailov Programu, keďže aktuálne nie je známy typ, sektorové zatriedenie a geografické umiestnenie relevantných lokalít. Z tohto dôvodu, v prípade zavedenia aktivity, je pravdepodobný pozitívny dopad na kvalitu ovzdušia ako takého, avšak túto pravdepodobnosť nie je možné odôvodniť na úrovni detailov Programu.</p> <p>Odporúčané opatrenie:</p>			

Špecifický cieľ / Aktivita	Environmentálny dopad nie je možné určiť na základe plánu
	<ul style="list-style-type: none"> Pri vypracovaní intervencií je potrebné venovať zvláštnu pozornosť minimalizovaniu potrieb dopravy a, ak je to možné, nahradiť ju železničnou.

4.1.4. Hluk a vibrácie

Aktivity Programu môžeme vo všeobecnosti považovať za neutrálne, čo sa týka vystaveniu hluku a vibráciám, s tým, že tieto ani nespôsobujú, ale ani ich neznižujú. Zároveň majú niektoré intervencie v rámci aktivity "Ochrana prírodného kapitálu", predovšetkým rozvoj zelenej infraštruktúry na rozsiahlejších územiach, alebo okrajoch ciest, potenciál významne znížiť nepríjemný hluk v sídlach. Napriek tomu, že primárny dopad je na voľnú prírodu, je potrebné poznamenať, že tieto rozvoje majú taktiež pozitívne dopady na ochranu pred hlukom aj pre domáce zvieratá.

A) Aktivity, ktoré neovplyvňujú vystavenie sa hluku a vibráciám

- 1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov
- 1.2.2. Spoločné riadenie rizík
- Aktivity v rámci Prioritnej osi 2. "Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa"
- Aktivity v rámci Prioritnej osi 3. "Lepšie riadenie INTERREG"

B) Aktivity s pravdepodobným pozitívnym dopadom na vystavenie sa hluku a vibráciám

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	lokálny
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	<p>V rámci aktivity sú to práve granty zamerané na vytvorenie a rozšírenie zelenej infraštruktúry v mestských územiach, ktoré sú primárne schopné zásadnou mierou znížiť záťaž hlukom a vibráciami v dotknutom území, aj keď to je riešenie zamerané na koniec reťazca. V tomto kontexte je však potrebné poznamenať, že veľká väčšina intervencií plánovaných v rámci aktivity sa týka území mimo miest, kde zalesňovanie, výsadba živých plotov a vo všeobecnosti aktivity zamerané na zachovanie, alebo rozšírenie území pokrytých vegetáciou majú pozitívny dopad na ochranu pred hlukom a vibráciami predovšetkým pre zvieratá žijúce vo voľnej prírode.</p> <p>Odporúčané opatrenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Odporúča sa, aby tieto rozvoje zelenej infraštruktúry boli oprávnené počas zavádzania Programu, čo sa týka predovšetkým mestských území (napr. výsadba stromov pozdĺž tranzitných trás s vysokou frekvenciou dopravy). 			

C) Aktivity s nepriaznivým dopadom na vystavenie sa hluku a vibráciám

Žiadna aktivita.

D) Aktivity, ktoré majú potenciálne taktiež nepriaznivý dopad na vystavenie sa hluku a vibráciám

Žiadna aktivita.

E) Povahu dopadov na vystavenie sa hluku a vibráciám nie je možné určiť vo fáze plánovania Programu

Špecifický cieľ / Aktivita	Environmentálny dopad nie je možné určiť na základe plánu			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva	<p>Väčšina intervencií zameraných na efektívnejšiu priemyselnú výrobu a udržateľné odpadové hospodárstvo nespôsobuje žiadne emisie hluku (napr. zvyšovanie povedomia, podpora spolupráce s autoritami, rozvoj produktov v súlade so zásadami obehového hospodárstva). Avšak aktivita zahŕňa aj také smery technologického rozvoja, v prípade ktorých, na základe dostupných informácií, nie je možné vyhlásiť s určitosťou, že ich zavedenie nepredstavuje žiadne riziko zaťaženia hlukom, alebo vibráciám (napr. emisie hluku z odpadového hospodárstva je možné znížiť, ale nie je možné ich úplne odstrániť). Je to z dôvodu, že Program, v súlade s jeho zámerom, nešpecifikuje odvetvovú klasifikáciu, typ a technológiu lokalít, ktoré sa majú rozvíjať. Napriek tomu očakávaný objem rozvojov v rámci Programu, ako aj nevyhnutné zabezpečenie súladu s legislatívou naznačujú pravdepodobnosť, že žiadny z týchto rozvojov nebude viesť k zvýšeniu vystavenia sa hluku a vibráciám prekračujúceho relevantné limity. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že potenciálne zvyšujúce sa potreby dopravy generované týmito rozvojmí môžu taktiež viesť k vystaveniu hluku a vibráciám pozdĺž dotknutých úsekov ciest.</p> <p>Odporúčané opatrenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pri rozvoji intervencií je potrebné venovať zvláštnu pozornosť minimalizovaniu potrieb dopravy. 			

4.1.5. Povrchové vody a podzemné vody

V rámci Programu nie je možné identifikovať žiadnu os intervencie, ktorá by viedla k zhoršeniu buď kvantitatívneho alebo kvalitatívneho stavu povrchových a podzemných vôd. Na druhej strane sa očakáva, že niektoré z plánovaných aktivít prispievajú k ich zlepšeniu. Ako doplnenie podporných aktivít zameraných obzvlášť na vodné hospodárstvo a zlepšenie kvality vody, sa ochrana vôd, primárne, ale nie výlučne z hľadiska kvality, taktiež nepriamo podporuje inými intervenciami v rámci Programu.

A) Aktivity, ktoré neovplyvňujú povrchové a podzemné vody

- 2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
- 2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu
- 2.3.1. Zlepšenie služieb rodinnej a komunitnej zdravotnej starostlivosti
- 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami
- 2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva
- Aktivity na základe Prioritnej osi 3. "Lepšie riadenie INTERREG"

B) Aktivity s pravdepodobným pozitívnym dopadom na povrchové a podzemné vody

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
1.1.1 Rozvoj obehového hospodárstva	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Opatrenia v rámci špecifického cieľa zameraného na oživenie obehového hospodárstva, optimalizáciu odpadového hospodárstva a efektívne využitie zdrojov môžu jednoznačne zlepšiť stav vôd. Napriek technologickému rozvoju si výroba mnohých produktov vyžaduje veľké objemy vody. Efektívnejšie využívanie zdrojov má významný potenciál pri znižovaní spotreby vody. Zníženie dopytu po nových produktoch (napr. predĺžením životnosti produktov) vedie k ochrane vodných zdrojov použitých pri ich výrobe. Je však potrebné poznamenať, že tieto pozitívne dopady sa vždy neprejavia na území projektu.</p>			
1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Krátke dodávateľské reťazce sa väčšinou optimalizujú už vo fáze výroby, keďže veľkosť pôdy využívanej pre poľnohospodársku výrobu je možné presnejšie určiť v prípade, ak sa zameriame na známe blízke trhy. Výsledkom je, že orná pôda sa taktiež využije optimálnejšie, menej často sa vyskytuje nadmerná výroba a nadmerné využívanie ornej pôdy, tým pádom je možné taktiež významne znížiť potrebu zavlažovania, čo môže zlepšiť kvantitatívny stav vôd. Znižovaním množstva použitých pesticídov a umelých hnojív je taktiež možné zlepšiť kvalitatívny stav vôd.</p>			
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	vysoká	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Všetky opatrenia v rámci aktivity budú mať pozitívny dopad na stav vôd. Zlepšením stavu mokradí salepší režim povrchových a podzemných vôd okolitých území. Rozvoj zelenej infraštruktúry a ochrana biodiverzity pozitívne ovplyvnia obsah organickej hmoty v pôde, čolepší vodozadržnú kapacitu pôdy. Keďže najlepšie médium pre zadržanie prírodnej vody je pôda, vodný režim a vodná bilancia dotknutého územia sa môže taktiež významne zlepšiť. Špecifický cieľ taktiež zahŕňa účelové opatrenie na ochranu vôd, zamerané na zlepšenie stavu povrchových a podzemných vôd. Opatrenie</p>			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	zamerané na zníženie množstva mikro-kontaminantov, zvyškov farmaceutík a priemyselných kontaminantov je potrebné zdôrazniť, keďže by to čiastočne vyriešilo túto neriešenú úlohu.			
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	vysoká	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Pozitívne je možné hodnotiť skutočnosť, že opatrenie týkajúce sa ochrany pred povodňami zahŕňa obnovu prirodzených poldrov oblastí vodných zdrojov. Zároveň by sa v rámci rozvoja infraštruktúry ochrany pred povodňami mali hľadať aj možnosti využitia príroie blízkyh riešení, v opačnom prípade môžu byť zmarené účinky oboch opatrení. Zvýšenie kapacít vodných zdrojov môže taktiež byť priaznivá intervencia, ak bude kombinovaná s optimalizáciou a reguláciou využívania vodných zdrojov.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odporúča sa zaviesť len také opatrenia na ochranu pred povodňami, ktoré neohrozujú ciele zachovania prírody a uprednostniť rozvoj prírodných a poloprírodných poldrov. Odporúča sa k oprávneným zaradiť len rozvíjanie takých zariadení ochrany pred povodňami, ktoré sú v súlade s týmto prístupom. • Odporúča sa navrhnúť zvláštne opatrenie pre podporu udržateľného a efektívneho využívania vodných zdrojov. 			

C) Aktivity, ktoré majú nepriaznivý dopad na povrchové a podzemné vody
Žiadna aktivita.

D) Aktivity, ktoré majú potenciálne taktiež nepriaznivý dopad na povrchové a podzemné vody

	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií	nízka	periodická, ročná	zvrátiteľný	lokálny, regionálny
<p>Napriek tomu, že aktivita obsahuje prvky s pozitívnym dopadom (ako ochrana prírodného dedičstva), jej najvýznamnejšie aktivity môžu mať taktiež nepriaznivý dopad na stav prírodných vôd. V prípade destinácií pri brehoch jazier a v blízkosti termálnych vôd (vrátane kúpeľov), môže rastúci počet návštevníkov taktiež negatívne ovplyvniť kvantitatívny a kvalitatívny stav vôd.</p> <p>Odporúčané opatrenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prieskumy posudzujúce turistický potenciál vodných útvarov by mali zahŕňať časti venujúce sa vodnému hospodárstvu a klíme. Dostupnosť modelu schopného predpovedať zmeny vodných zdrojov a kvality vody pre nadchádzajúce desaťročia, ktorý taktiež berie do úvahy dopady klimatickej zmeny, je nevyhnutná pre dlhodobé udržateľné využitie vodných útvarov pre účely turizmu. 				

4.1.6. Biodiverzita, flóra, fauna, biotopy, územia Natura 2000, prírodné rezervácie

Program nepodporuje zásadné rozvoje infraštruktúry; **dočasnú záťaž na biotopy budú pravdepodobne predstavovať len niektoré typy turizmu. Neočakáva sa žiadny významný negatívny dopad.** Zároveň sa očakávajú nepriame a priame pozitívne dopady, ako výsledok viacerých intervencií. Program taktiež zahŕňa opatrenia na ochranu a revitalizáciu špecifických biotopov, ktoré budú s vysokou pravdepodobnosťou a s trvalým charakterom generovať pozitívne účinky. Diverzifikované vodné hospodárstvo, rozvoj obehového hospodárstva a zníženie znečistenia súvisiacich intervencií môžu zlepšiť stav biotopov a chránených území, ako aj zvýšiť biodiverzitu dotknutého územia

A) Aktivity, ktoré neovplyvňujú biodiverzitu, flóru, faunu a územia Natura 2000, prírodné rezervácie

- 1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov
- 2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
- 2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu
- 2.3.1 Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti
- 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníkmi inštitúciami
- 2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva
- Aktivity na základe Prioritnej osi 3. "Lepšie riadenie INTERREG"

B) Aktivity s pravdepodobným pozitívnym dopadom na biodiverzitu, flóru, faunu a územia Natura 2000, prírodné rezervácie

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Opatrenia s cieľom podporiť rozvoj obehového hospodárstva, optimalizovať odpadové hospodárstvo a využívať zdroje efektívne majú nepriamy dopad na voľnú prírodu a chránené územia. Vďaka znižovaniu emisií salepší aj stav biotopov, čo je prospešné pre biodiverzitu. Bolo by potrebné vyzdvihnúť dôležitosť krátkych dodávateľských reťazcov, keďže v značnej miere znižujú potreby dopravy. Cestné a vodné dopravné zariadenia a trasy spôsobujú významné narušenie biotopov.			
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	vysoká	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Aktivita vyslovene obsahuje intervencie v oblasti ochrany prírody a ochrany biotopov. Program identifikuje 3 hlavné osy (mokrade, služby lesných ekosystémov a pôdnych ekosystémov). Skupiny intervencií vhodným spôsobom riešia väčšinu dôležitých výziev v oblasti ochrany na plánovaných územiach, preto sa očakáva vysoký rozsah pozitívnych dopadov.			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Rozvoj zelenej infraštruktúry a zachovanie biodiverzity významnou mierou zlepšuje organickú hmotu pôdy, čo zlepšuje vodozadržnú kapacitu pôdy, ako aj podporuje kvalitu služieb pôdneho ekosystému, čím prispieva k pozitívnym dopadom intervencií v oblasti ochrany prírody. Medzi opatreniami sa nachádzajú aj intervencie, ktoré sú zvlášť zamerané na podporu biodiverzity (priechody pre divú zver, rybovody, živé ploty, atď.), ktoré môžu zvýšiť počet a kvalitu ekologických koridorov. Je potrebné vyzdvihnúť, že Program má za cieľ spoločne vytvoriť rámec pre zelenú a modrú infraštruktúru.			
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Perspektívne je, že v opatrení súvisiacom s ochranou pred povodňami sa uvádza obnova prirodzených poldrov vodných zdrojov. V prípade, ak prirodzené poldre pokrývajú väčšiu oblasť, je možné významne zvýšiť počet a rozsah polo-prírodných biotopov. Avšak je potrebné poznamenať, že rozvoj infraštruktúry ochrany pred povodňami by mal vždy vychádzať z vyššie uvedeného prístupu, t.j. prioritizovať prírode blízke riešenia vždy, keď je to možné. Zvýšenie kapacít vodných zdrojov môže taktiež byť prospešným zásahom, ak je spojený s optimalizáciou a reguláciou využívania vodných zdrojov.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odporúča sa zaviesť len také opatrenia na ochranu pred povodňami, ktoré neohrozia ciele ochrany prírody a uprednostňujú rozvoj prírodných alebo polo-prírodných poldrov. Odporúča sa, aby bolo oprávnené len realizáciu takých zariadení ochrany pred povodňami, ktoré sú v súlade s týmto prístupom. 			

C) Aktivity, ktoré majú nepriaznivý dopad na biodiverzitu, flóru, faunu a územia Natura 2000, prírodné rezervácie

Žiadna aktivita.

D) Aktivity, ktoré majú potenciálne taktiež nepriaznivý dopad na biodiverzitu, flóru, faunu a územia Natura 2000, prírodné rezervácie

Špecifický cieľ / Aktivita	Potenciálny negatívny dopad na prírodný systém			
2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	lokálny
	Rozvoj destinácií spojených s územiaми prírodného dedičstva a prírodnými územiaми môže mať v niektorých prípadoch nepriaznivý dopad na voľnú prírodu a chránené územia. Zvýšený počet návštevníkov môže rušiť voľne žijúce zvieratá. Závaže			

	<p>generované zvýšenou návštevnosťou sú vo všeobecnosti obzvlášť škodlivé pre mokrade, biotopy v krasoch a chránené územia. Rozvíjanie lineárnej infraštruktúry zvyšuje mieru fragmentácie biotopov.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vo všetkých prípadoch musia rozvojové aktivity zohľadňovať ochranu ekologických sietí (kľúčové územia, ekologické koridory, nárazníkové územia) a predchádzať preťaženiu chránených území.
--	--

4.1.7. Podnebie

Čo sa týka podnebia, očakávané dopady plánovaných aktivít v rámci Programu je potrebné preskúmať z dvoch uhlov pohľadu: po prvé, ich dôsledky na emisie skleníkových plynov, po druhé, ich úloha pri napomáhaní k prispôsobeniu sa stále častejšie sa vyskytujúcim extrémnym klimatickým podmienkam.

Vo všeobecnosti neboli v rámci Programu identifikované žiadne aktivity, ktoré by viedli k pretrvávajúcim a konečným záťažiam na, alebo k zmene zložiek klimatického systému, alebo by bránili efektívnemu prispôsobeniu sa. Práve naopak, v prípade väčšiny plánovaných rozvojových aktivít je možné predpokladať, že budú dominovať pozitívne dopady z hľadiska podnebia. Napriek tomu je možné identifikovať niektoré veľmi nízke environmentálne riziká v prípade aktivít turizmu a prekračovania hraníc, čomu je však možné efektívne predchádzať zavedením vhodných opatrení.

A) Aktivity, ktoré neovplyvňujú podnebie ako prírodný systém

- 2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
- 2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu
- 2.3.1 Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti
- 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami
- 2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva
- Aktivity na základe Prioritnej osi 3. "Lepšie riadenie INTERREG"

B) Aktivity s pravdepodobným pozitívnym dopadom na podnebie ako prírodný systém

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Aktivita zahŕňa dve osy intervencií. Obe podporujú odstránenie environmentálneho dopadu odpadov: jedna z nich ("Efektívnejšia produkcia") predstavuje začiatkový bod, t.j. prijatie modelov obehového hospodárstva pre ochranu pred tvorbou odpadov, zatiaľ čo druhá ("Udržateľné odpadové hospodárstvo a ochrana pred tvorbou odpadov") koncový bod, t.j. aktualizáciu samotného systému odpadového hospodárstva. Z hľadiska ochrany podnebia majú tieto sčasti rôzne účinky. Niektoré z rozvojových cieľov zameraných na prijatie modelov obehového hospodárstva (podpora			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	<p>priemyselnej symbiózy, podpora technológií so zníženým využívaním zdrojov a emisií) vedú k nižšej spotrebe energií a tým k nižším emisiám skleníkových plynov. Na druhej strane, ostatné (rozvoj obehových produktov, rozvoj systémov odpadového hospodárstva, zvyšovanie povedomia) zabraňujú tvorbe emisií skleníkových plynov z priemyselnej výroby znížením dopytu po nových produktoch a taktiež z rozkladu skládkového odpadu, tie posledné sa týkajú biologicky rozložiteľného odpadu.</p> <p>Zároveň je potrebné vyzdvihnúť, že prevádzkovanie systémov odpadového hospodárstva samo osebe predstavuje významné množstvá emisií a čím vyšší je objem vyprodukovaného odpadu a druhotných surovín, ktoré je potrebné spracovať a prepravovať, tým vyššie emisie skleníkových plynov je potrebné predpokladať. Z tohto dôvodu je perspektívne, že Program podporuje nakladanie s odpadom, jeho opätovné využitie, recyklovanie a v konečnom dôsledku aj likvidáciu priamo na mieste jeho vzniku.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ako hlavný zdroj emisií skleníkových plynov zo skládok odpadu sa uvádza biologicky rozložiteľný organický odpad, navrhuje sa, aby sa zvláštna pozornosť venovala tomuto druhu odpadov počas implementácie aktivít (napr. v rámci aktivít smerovaných na zvyšovanie povedomia). • Z hľadiska ochrany podnebia je náležité odôvodnené, aby sa presadzoval prístup životného cyklu počas zavádzania aktivity 1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva, čo by, okrem prvkov zahrnutých do Programu (materiálová a energetická efektívnosť, zníženie generovania odpadu), malo taktiež pokrývať znižovanie potreby dopravy. 			
<p>1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov</p>	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Jasný priaznivý dopad aktivity na podnebie sa prejavuje predovšetkým hlavným charakterom krátkych dodávateľských reťazcov, t.j. menšími prepravnými vzdialenosťami a potrebami prepravy, ako dôsledku tohto opatrenia. Ďalej môže väčší počet krátkych dodávateľských reťazcov prispieť k zníženiu potreby balení a ochrany produktov, čo môže taktiež viesť k zníženiu emisií skleníkových plynov prostredníctvom úspor v spotrebách energií počas výroby produktov a pridružených procesov. Avšak začiatok a očakávaný rozsah tohto dopadu je neistý a Program nezahŕňa žiadne rozvojové osi, ktoré by špecificky podporovali práve túto oblasť.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odporúča sa, aby sa v kontexte rozvoja krátkych dodávateľských reťazcov dôraz kládol na podporné nápady, ako znížiť potrebu obalových materiálov a ochrany produktov, samozrejme pri striktnom uplatňovaní požiadaviek na bezpečnosť potravín. 			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	vysoká	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Spoločnou charakteristikou rôznych oblastí rozvoja podporovaných v rámci tejto aktivity je, že v kontexte klimatickej zmeny môžu byť primárne, ale nie výlučne prospešné pre prispôbenie sa jej už neodvrátiteľným dopadom. Avšak očakávaný rozsah tohto dopadu sa líši od miesta k miestu.</p> <p>Smerovanie rozvojových aktivít, ktoré sú zvlášť zamerané na ochranu voľnej prírody (ochrana a záchrana prírody, biodiverzity, zelenej infraštruktúry) spôsobuje, že prírodné a polo-prírodné územia sú odolnejšie voči neustále sa zhoršujúcim extrémnym klimatickým podmienkam vďaka podpore biodiverzity, ochrane a revitalizácii komplexných ekosystémov. Rozširovanie zelenej infraštruktúry v mestských oblastiach taktiež prispieva k ochrane pred vznikom mestských tepelných ostrovov, čo predstavuje riziko pre verejné zdravie, ale rozširovanie lesov a mokradí pri sídlach môže mať taktiež podobný účinok. Ďalej, zachovanie a podpora území pokrytých vegetáciou, predovšetkým lesmi, ako aj zlepšenie ich stavu, taktiež zohráva významnú úlohu pri ochrane podnebia, a to vďaka zvyšovaniu kapacity zachytávania uhlíka. Avšak je potrebné poznamenať, že vyššie uvedené benefity je možné dosiahnuť len v prípade, ak sa počas procesu plánovania intervencií zväžia aj očakávané klimatické podmienky v nadchádzajúcich desaťročiach (napr. výber odrôd prispôbených klimatickým podmienkam v budúcnosti).</p> <p>Na rozdiel od vyššie uvedeného, plánované rozvojové aktivity zamerané na zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd nemajú priamy dopad na zmiernenie klimatickej zmeny, ani na prispôbenie sa týmto zmenám. Avšak je potrebné poznamenať, že dobrá kvalita povrchových vôd, predovšetkým pri nízkych hladinách vodných tokov, má kľúčový význam pre ochranu vodného života a keďže neustále sa zhoršujúce extrémne klimatické podmienky vedú k stále extrémnejším režimom tokov, v prispôbení sa klimatickým zmenám, môžu zohrať nepriamu úlohu aj intervencie s cieľom zlepšiť kvalitu vody.</p>			

1.2.2. Spoločné riadenie rizík	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	vysoká	periodická, ročná	zvrátiteľný	regionálny
	<p>Rozvoj preventívnych a postintervenčných systémov, infraštruktúr spojených s riadením rizík a vhodnej spolupráce medzi orgánmi vo významnej miere pomôže znížiť, do miery, do akej to len bude možné, a predchádzať vzniku škôd spôsobených extrémnymi prejavmi počasia, ktorých výskyt sa očakáva stále častejšie (napr. búrky, povodne). Prístup Programu zameraný na venovanie náležitej pozornosti zníženiu rizika a prevencii v porovnaní s následnými intervenciami je mimoriadne vítaný a podporovaný. Tento prístup je mimoriadne významný predovšetkým v súvislosti s povodňami, keďže Program vyslovene podporuje revitalizáciu prírodných povodí riek a poldrov, zadržiavajúc tak časť povodňovej vody. Okrem predchádzania škôd spôsobených záplavami môže taktiež pomôcť zmierniť potenciálny vodný stres typicky ovplyvňujúci povrchové vody a podzemné vody v regióne, ako aj jeho následné nepriaznivé dopady na voľnú prírodu a hospodárstvo (napr. vysychanie mokradí, znižovanie poľnohospodárskych výnosov z dôvodu sucha).</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odporúča sa, aby aktivity v oblasti zvyšovania povedomia v súvislosti s odstraňovaním následkov katastrof obsahovali aj propagáciu aktivít a správania, ktoré je potrebné prijať počas neustále sa zvyšujúcej frekvencie výskytu extrémnych poveternostných podmienok. 			
2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	lokálny
	<p>Jedna zo súčastí aktivity (propagujúcej "múdre a konkurencieschopné dediny" vo vidieckych oblastiach) je mimoriadne perspektívna, čo sa týka tak zmiernenia dopadov klimatických zmien ako aj prispôsobenia sa týmto zmenám. Komunity, ktoré efektívne využívajú miestne zdroje a prispôbia sa miestnym podmienkam, vyprodukujú menej emisií skleníkových plynov ako mestské oblasti, ktoré sú vo veľkej miere závislé na globálnych dodávateľských systémoch a môžu byť schopné sa efektívnejšie prispôbiť niektorým lokálne očakávaným dopadom klimatických zmien (aj keď nie všetkým).</p>			
2.3.1. Zlepšenie služieb rodinnej a komunitnej zdravotnej starostlivosti 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	periodická, ročná	zvrátiteľný	lokálny
	<p>Rozvoje v zdravotníckom systéme môžu zohrať kľúčovú úlohu pri efektívnom prispôbení sa dopadom klimatických zmien, ktorým už nie je možné predísť. Medzi tieto dopady patrí, na základe pravdepodobnosti ich výskytu a ich dopadov na zdravie, neustále sa zvyšujúca frekvencia a intenzita vln horúčav v letnom období a počet ochorení prenášaných určitými vektormi, ktoré majú rozhodujúci význam z hľadiska verejného zdravia. Napriek tomu je možné týmto ochoreniam efektívne predchádzať presunom potrebných vedomostí, v čom môže zohrávať rozhodujúcu úlohu primárna zdravotná starostlivosť podporovaná v rámci Programu. Taktiež je potrebné</p>			

	pripomenúť, že spomínané dopady klimatických zmien, predovšetkým zvyšovanie frekvencie výskytu vln horúčav v letnom období, predstavujú zvýšené riziko pre staršiu populáciu, rozvoju zdravotnej starostlivosti pre túto skupinu ľudí sa Program špeciálne venuje.
--	--

C) Aktivity, ktoré majú nepriaznivý dopad na podnebie ako prírodný systém

Žiadna aktivita.

D) Aktivity, ktoré majú potenciálne taktiež nepriaznivý dopad na podnebie ako prírodný systém

Špecifický cieľ / Aktivita	Potenciálny negatívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Rozvoj turizmu môže prispieť k zvýšeniu emisií skleníkových plynov, a to niekoľkými spôsobmi. Na jednej strane nevyhnutne zvyšuje dopyt po preprave a na druhej strane prevádzka ubytovacích a niektorých turistických atrakcií taktiež spotrebuje energie, čím produkuje skleníkové plyny. Na základe detailov Programu nie je možné odhadnúť pravdepodobný rozsah týchto dopadov, ale je možné ich významnou mierou zmierniť starostlivým plánovaním rozvojových aktivít.			
	Odporúčané opatrenia: <ul style="list-style-type: none"> Pri plánovaní rozvojových aktivít v oblasti turizmu by mal byť kladený zvláštny dôraz na zníženie využívania súkromných vozidiel (napr. umožniť prístup k verejnej doprave, prioritizácia rozvojov aktívneho turizmu; vytvorenie cyklotrás medzi atrakciami, rozšírenie súvisiacich služieb, atď.). Odporúča sa, aby sa rozvojové aktivity v oblasti turizmu prispôbili v prvom rade potrebám ľudí žijúcich v oboch dotknutých členských krajinách alebo v okolitých krajinách. V skutočnosti má rozširujúca sa ponuka regionálneho turizmu a znižovanie dopytu po turizme na dlhé vzdialenosti potenciál významne znížiť emisie skleníkových plynov produkovaných turizmom. 			

4.1.8. Zastavané prostredie, krajina, okolie sídiel a kultúrne dedičstvo

Celkove neboli v rámci Programu identifikované žiadne aktivity, ktoré by vážne ohrozili zastavané a mestské prostredie, kultúrne dedičstvo (vrátane nehmotného, pamiatkového a archeologického dedičstva) a hodnoty krajiny. Práve naopak, medzi plánovanými rozvojmí existujú také, ktoré sú špeciálne zamerané na ochranu a udržateľné využitie zastaveného a kultúrneho dedičstva, predovšetkým intelektuálnych, historických a náboženských hodnôt. Čo sa týka týchto posledných, je však potrebné poznamenať, že napriek tomu, že sa v rámci Programu vyzdvihuje dôležitosť udržateľného využitia, zachovanie zastaveného dedičstva, predovšetkým pamiatkového a archeologického dedičstva, musí mať vždy prednosť pred záujmami cestovného ruchu.

A) Aktivity, ktoré neovplyvňujú zastavené prostredie, krajinu, okolie sídiel a kultúrne dedičstvo:

- 1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva
- 1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov
- 2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
- 2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu
- 2.3.1 Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti
- 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami
- Aktivity na základe Prioritnej osi 3. "Lepšie riadenie INTERREG"

B) Aktivity s pravdepodobným pozitívnym dopadom na zastavené prostredie, krajinu, okolie sídiel a kultúrne dedičstvo

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Medzi rôznymi smerovaniami rozvojových aktivít, ktoré sa budú zavádzať v rámci aktivity, s výnimkou tých, ktoré sú zamerané na ochranu povrchových a podzemných vôd, všetky (ochrana a zachovanie prírody, biodiverzity, zelená infraštruktúra) propagujú zachovanie tradičnej štruktúry krajiny a hodnôt krajiny a v prípade potreby ich opätovné zavedenie. Čo sa týka mestského prostredia, rozvoj zelenej infraštruktúry má mimoriadny význam, čo, okrem jeho rôznych iných pozitívnych environmentálnych účinkov, zohráva taktiež dôležitú úlohu vo vytváraní estetickéj hodnoty mestských krajín. Aktivita neprispieva k zachovaniu kultúrneho dedičstva.			
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	vysoká	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Keďže obe osy intervencií aktivity (riadenie rizika vzniku povodní, riadenie rizika vzniku katastrof) majú deklarovaný cieľ chrániť zastavené prostredie (vrátane mestských zelených priestorov okolo budov) od škôd spôsobených katastrofami rôzneho pôvodu, ich zavedenie jednoznačne prispeje k ochrane zastaveného prostredia. Z hľadiska krajiny a mestskej krajiny vítame, že z dôvodu zníženia rizika vzniku povodní kladie Program špeciálny dôraz na prevenciu, vrátane obnovy pobreží riek a poldrov, keďže to umožní vytvoriť územia s potenciálom viacúčelového využitia, čo je zároveň prospešné pre mestské prostredie tak z hľadiska estetického, ako aj environmentálneho. Odporúčané opatrenia:			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	<ul style="list-style-type: none"> Je potrebné poznamenať, že rozvoj infraštruktúry ochrany pred povodňami by mal vo všetkých kategóriách sledovať zásady minimálnej intervencie a uplatňovanie riešení sivej infraštruktúry by malo byť minimalizované do maximálnej možnej miery. Odporúča sa vyvinúť spoločný plán so zapojením miestnych občanov, a to za účelom dlhodobého využívania novo vytvorených, revitalizovaných poldrov, predovšetkým tých, ktoré sa nachádzajú na mestských územiach, čím sa umožní lepšia integrácia týchto území do mestského prostredia. 			
2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	vysoká	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Z dôvodu, že daná aktivita je primárne zameraná na podporu zachovania a udržateľného využívania miestneho zastaveného, nehnuteľného a náboženského dedičstva, jednoznačne má pozitívny dopad na ich stav.			

C) Aktivity, ktoré majú nepriaznivý dopad na zastavené prostredie, krajinu, okolie sídiel a kultúrne dedičstvo

Žiadna aktivita.

D) Aktivity, ktoré majú potenciálne taktiež nepriaznivý dopad na zastavené prostredie, krajinu, okolie sídiel a kultúrne dedičstvo

Žiadna aktivita.

E) Povahu dopadov na zastavené prostredie, krajinu, okolie sídiel a kultúrne dedičstvo nie je možné určiť vo fáze plánovania Programu

Špecifický cieľ / Aktivita	Environmentálny dopad nie je možné určiť na základe plánu			
2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	pretrvávajúca	nezvrátiteľný	lokálny
	Očakávané dopady aktivity na zastavané prostredie a krajinné hodnoty z veľkej miery určujú charakteristiky rozvojových aktivít, ktoré sa budú zavádzať, predovšetkým v prípadoch, kedy sa bude budovať nové turistické zariadenie alebo prepojená infraštruktúra (napr. parkovacie miesto). Z tohto pohľadu sú rozhodujúce faktory, napr. charakteristiky miesta ovplyvneného rozvojom, uplatňované architektonické riešenia, atď., ktoré však aktuálne nie sú známe na úrovni detailov v rámci Programu. Napriek tomu istotne stojí za zmienku, že aktivita, okrem iného, podporuje zachovanie a obnovu miest kultúrneho, historického a náboženského dedičstva, čo prirodzene vedie k zlepšeniu ich stavu. Na druhej strane, napriek tomu, že sa v rámci Programu vyzdvihuje			

	<p>dôležitosť udržateľného využívania, zachovanie zastavaného dedičstva, predovšetkým pamiatkového dedičstva musí mať vždy prednosť pred záujmami cestovného ruchu.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Návrh turistických zariadení musí byť v každom prípade do významnej miery prispôsobený krajine, predovšetkým v prípadoch, kedy je objekt ovplyvnený rozvojovou aktivitou umiestnený na nejakej pamiatke (napr. vyhlídkové body).
--	---

4.1.9. Zdravie ľudí a kvalita života

Celkove neboli v rámci Programu identifikované žiadne aktivity, ktoré by ohrozili kvalitu života, mentálne a fyzické zdravie ľudí žijúcich na programovom území. Práve naopak, očakáva sa, že zavedenie väčšiny plánovaných rozvojových aktivít bude mať pozitívny dopad na zdravotný stav a kvalitu života.

A) Aktivity, ktoré neovplyvňujú zdravie ľudí a kvalitu života

- 1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva
- 2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií
- 3.1.1. Odstránenie prekážok na hraniciach

B) Aktivity s pravdepodobným pozitívnym dopadom na zdravie ľudí a kvalitu života

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	územný
	<p>Keďže sa aktivita sústreďuje predovšetkým na skrátenie potravinového dodávateľského reťazca, určite má potenciál zlepšiť prístup k zdravšej potrave. Na jednej strane skrátenie prepravných vzdialeností potravy, ako aj dodávky prispôsobené aktuálnemu dopytu umožňujú znížiť množstvo určitých prídavných látok a na strane druhej to pomôže predchádzať degradácii určitých hodnotných vitamínov a zložiek. Jednoznačne je potrebné upozorniť na to, že krátke potravinové dodávateľské reťazce samé osebe nezaručujú vyššiu kvalitu, ale jednoznačne zvyšujú jej pravdepodobnosť. Aktivita sa sústreďuje na zlepšenie dodávateľskej strany krátkych dodávateľských reťazcov. Avšak, ak má byť daná aktivita úspešná, je taktiež nevyhnutné zvýšiť záujem na strane dopytu.</p> <p>Odporúčané opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Počas zavádzania aktivity bude dobré, ak sa bude riešiť zvyšovanie záujmu na strane dopytu, zároveň aj s pomocou kampaní zvyšujúcich povedomie. Členom miestnych spoločenstiev a iným aktérom by mali byť poskytnuté informácie ohľadom benefitov potravín spojených so zdravím a kvalitou života, ktoré zabezpečia krátke dodávateľské reťazce. 			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Niektoré prvky aktivity prispievajú k predchádzaniu zaťaženia ľudského organizmu, zatiaľ čo iné priamo chránia ľudské zdravie. Do predchádzajúcej kategórie patria predovšetkým intervencie súvisiace s povrchovými a podzemnými vodami (napr. monitoring a posudzovanie znečisťujúcich mikrolátok a znečisťujúcich látok v pitnej vode), zatiaľ čo ochrana a zachovanie prírodných a polo-prírodných biotopov, ochrana biodiverzity, rozširovanie zelenej infraštruktúry môže priamo ovplyvniť zdravie a kvalitu života ľudí žijúcich v programovom území. Na druhej strane je to z dôvodu nepriamych dopadov intervencií, akými sú vplyv na vegetačné územia, čo sa týka zlepšenia kvality ovzdušia a zmiernenia extrémnych poveternostných udalostí. Zároveň je potrebné vyzdvihnúť aj pozitívne efekty zelených priestranstiev na duševné zdravie.			
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Osi intervencie v rámci aktivity priamo ovplyvňujú bezpečnosť života a majetku obyvateľov žijúcich v programovom území prostredníctvom rozvoja kapacít za účelom predchádzania prírodným a človekom spôsobeným katastrofám, ako aj reakciám na tieto katastrofy.			
2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny 2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu 2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	stredná	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Aktivity zamerané na zvyšovanie úrovne zručností, podporu zraniteľných spoločenských skupín a posilnenie lokálnej identity môžu istotne viesť k zlepšeniu životných podmienok miestnej populácie podporou zamestnanosti, kultúrnych a športových možností. Avšak kvalita životných podmienok v rámci danej populácie úzko súvisí s celkovým zdravotným stavom, je možné vyhlásiť, že dané aktivity taktiež nepriamo prispievajú k dlhodobému zlepšeniu stavu fyzického a duševného zdravia populácie.			
2.3.1. Zlepšenie služieb rodinnej a komunitnej	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	vysoká	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Zavedenie rozvojových aktivít v oblasti zdravotníckych systémov bude v prvom kroku predstavovať krok smerom vpred v oblasti starostlivosti a liečby už existujúcich			

Špecifický cieľ / Aktivita	Skôr pozitívny dopad na prírodný systém			
zdravotnej starostlivosti 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami	ochorení (sčasti spôsobených nepriaznivými environmentálnymi dopadmi), avšak, keďže preventívne aktivity sú taktiež oprávnené, je možné taktiež predpokladať významný príspevok k predchádzaniu zataženia chorobami.			
3.2.1. Fond malých projektov	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	regionálny
	Projekty, ktoré budú z tohto zdroja zavedené, prispievajú okrem rôznych komunitných podujatí, kultúrnych a športových programov, v prvom rade k zachovaniu a zlepšeniu duševného zdravia ľudí žijúcich v danom území.			

C) Aktivity, ktoré majú nepriaznivý dopad na zdravie ľudí a kvalitu života

Žiadna aktivita.

D) Aktivity, ktoré majú potenciálne taktiež nepriaznivý dopad na zdravie ľudí a kvalitu života

Žiadna aktivita.

E) Povahu dopadov na zdravie ľudí a kvalitu života nie je možné určiť vo fáze plánovania Programu

Špecifický cieľ / Aktivita	Environmentálny dopad nie je možné určiť na základe plánu			
2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií	Pravdepodobnosť dopadu	Trvanie a frekvencia dopadu	Zvrátiteľnosť dopadu	Geografický záber dopadu
	nízka	pretrvávajúca	zvrátiteľný	lokálny
	Efekty (a ich rozsah) rozvojových aktivít v oblasti cestovného ruchu na zdravie ľudí sa môžu rôzniť v závislosti od charakteristík dotknutej populácie (napr. turisti vs. miestni obyvatelia žijúci v danej destinácii), typu turizmu (napr. aktívny a ekoturizmus vs. sústredený mestský turizmus, atď.) a od charakteristík dotknutej destinácie (napr. zdravotné strediská vs. konferenčné miestnosti). Dôsledkom je, že na úrovni plánovania Programu je možné vyhlásiť len to, že aktivita zameraná na rozvoj turistických destinácií môže významnou mierou ovplyvniť zdravie a kvalitu života tak miestneho obyvateľstva ako aj návštevníkov. Povaha dopadov bude v značnej miere určená charakteristikami zavedenia Programu. Odporúčané opatrenia:			

Špecifický cieľ / Aktivita	Environmentálny dopad nie je možné určiť na základe plánu
	<ul style="list-style-type: none"> Odporúča sa, aby bol medzi grantmi na cestovný ruch uprednostnený rozvoj plánovaný s udržateľným prístupom v turistických destináciách, ktoré sú mimoriadne prospešné z hľadiska ľudského zdravia (napr. zdravotné strediská, destinácie aktívneho turizmu). V prípade všetkých turistických destinácií, ale predovšetkým zdravotných stredísk a chránených prírodných území a hodnôt je potrebné vynaložiť špeciálne úsilie s cieľom odstrániť potenciálne rušivé vplyvy turizmu (predovšetkým tvorba hluku, hromadné návštevy) s cieľom udržať pozitívne dopady turizmu na zdravie ľudí v týchto destináciách.

4.1.10. Environmentálne vedomie

Celkove neboli v rámci Programu identifikované žiadne aktivity, ktoré by akýmkoľvek spôsobom poškodili úroveň environmentálneho vedomia ľudí žijúcich na programovom území, ani návštevníkov týchto území. Práve naopak, väčšina plánovaných rozvojových aktivít má za cieľ zvýšiť úroveň environmentálneho vedomia či už cieleným spôsobom, alebo ako sprievodný účinok.

Dopady rôznych aktivít na environmentálne vedomie sa posudzujú v inom rámci ako v rámci kapitol uvedených vyššie. Je to preto, lebo tento dopad je výsledkom rôznych procesov v rámci každej aktivity.

A) Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia s priamym dopadom na environmentálne vedomie

Program obsahuje niekoľko aktivít zameraných za zvyšovanie environmentálneho povedomia, povedomia o ochrane prírody a klímy, samozrejme všetky, aj keď nie vyslovene uvedené, s primárnym cieľom zvýšiť environmentálne vedomie populácie. Aktuálne dopady závisia od kvality, množstva, frekvencie organizovaných programov, čo vopred nie je možné odhadnúť; avšak, ak budú zapojení odborníci a organizácie, ktoré majú potrebné skúsenosti a referencie v oblasti implementácie, istotne to prispeje k zvýšeniu účinku environmentálneho vedomia týchto iniciatív. Predovšetkým nasledovné aktivity Programu obsahujú prvky zvyšujúce environmentálne vedomie:

- 1.1.1 Rozvoj obehového hospodárstva
- 1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu
- 1.2.2. Spoločné riadenie rizík
- 2.3.1. Zlepšenie služieb rodinnej a komunitnej zdravotnej starostlivosti

B) Aktivity s nepriamym dopadom na environmentálne vedomie

Okrem vyššie uvedených aktivít, ktoré sú špeciálne zamerané na zvyšovanie povedomia, Program taktiež zahŕňa rôzne aktivity, ktoré nepriamo upozorňujú ľudí žijúcich na danom území (alebo aspoň tých, ktorí sú ovplyvnení týmito projektmi) na dôležitosť ochrany prírodných prvkov prostredníctvom poskytovania informácií týkajúcich sa prevencie a ochrany miestnych environmentálnych, prírodných, krajinných a kultúrnych hodnôt a dedičstva. Do tejto kategórie patria nasledovné aktivity Programu:

- 1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov

- 2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva

C) Aktivity, ktoré nemajú žiadny vplyv alebo majú neidentifikovateľný vplyv na environmentálne vedomie

Záverom, Program samozrejme obsahuje aj aktivity, ktoré sa priamo ani nepriamo netýkajú vytvárania environmentálneho vedomia. Zároveň sa aj v ich prípade môže stať, že aj oni budú mať potenciál do určitej miery zvýšiť úroveň environmentálneho vedomia v populácii, toto ale nie je možné identifikovať (napr. takéto témy sa môžu objaviť počas školení). Do tejto kategórie patria nasledovné aktivity:

- 2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
- 2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu
- 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami
- 2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií
- 3.1.1. Odstránenie prekážok na hraniciach
- 3.2.1 Fond malých projektov

4.2. Zhrnutie dopadov na životné prostredie

Na základe výsledkov vykonaného environmentálneho posudzovania môžeme uviesť, že **Program neobsahuje žiadne aktivity, zavedenie ktorých by obzvlášť ohrozilo stav akéhokoľvek zložky, alebo systému životného prostredia**. Práve naopak, **významná časť aktivít zavádzaných v rámci Programu má za cieľ priamo, alebo nepriamo znížiť využívanie a zaťaženie zložiek a systémov životného prostredia, ako aj zlepšiť zdravie ľudí a kvalitu života** v súlade s environmentálnymi požiadavkami.

Z ich povahy vyplýva, že aktivity s pozitívnym environmentálnym dopadom sú primárne obsiahnuté v prioritnej osi "Zelenšia Európa". Veľká väčšina aktivít, ktoré sú tu uvedené ako oprávnené, aj keď do rôznej miery, prispieva k zlepšeniu stavu takmer všetkých zložiek a systémov životného prostredia. Z environmentálneho hľadiska, z hľadiska ochrany prírody a krajiny je prínosom, že Program podporuje zavádzanie programov zvyšujúcich povedomie v mnohých témach týkajúcich sa životného prostredia a udržateľnosti. Toto tvrdenie platí aj napriek skutočnosti, že v posudzovaní bol stanovený len mierny dopad takéhoto typu aktivít na životné prostredie, keďže ich environmentálnu účinnosť taktiež ovplyvňuje mnoho externých okolností, ktoré sú nezávislé od Programu. Na druhej strane je potrebné poznamenať a vysvetliť, že v prípade aktivity "Rozvoj obehového hospodárstva" v rámci Prioritnej osi 1 nie je možné úplne vylúčiť, alebo identifikovať možnosť mierne zvýšeného miestnej záťaže, alebo stresu v prípade niektorých zložiek životného prostredia. Dôvodom je v prvom rade relatívne nízka úroveň detailov na úrovni Programu z dôvodu jeho strategickej povahy a skutočnosť, že aj najčistejšia výroba znamená určitý stres a záťaž zložiek životného prostredia. Zdôrazňuje sa, že to v žiadnom prípade neznamená zvýšené riziko nepriaznivých dopadov, naviac, vďaka uplatnenia princípom obehovej ekonomiky je pravdepodobnejšie, že záťaž zložiek životného prostredia sa bude znižovať; na základe obsahu Programu túto tému aktuálne nie je možné úplne vyriešiť a uzavrieť.

Jediné smerovanie intervencií v rámci celého Programu, ktoré môže viesť s určitou pravdepodobnosťou k zvýšeniu záťaže a stresu na zložky a systémy životného prostredia, je rozvoj

cestovného ruchu. Je všeobecne známe, že turizmus môže taktiež spôsobiť nepriaznivé environmentálne dopady, okrem iného vďaka rastúcemu dopytu po doprave, prevádzke turistických zariadení a narúšaniu prírodných, polo-prírodných biotopov, flóry a fauny. Zároveň je z dôvodu objemu rozvojových aktivít, ktoré je možné v rámci Programu zaviesť, možné predpokladať, že **aktivity v rámci Programu zamerané na rozvoj cestovného ruchu nebudú viesť k zvýšenej úrovni záťaže a stresu vo vzťahu k zložkám a systémom životného prostredia.** Avšak zvláštnu pozornosť bude potrebné venovať ich predchádzaniu počas zavádzania Programu, odporúčania v tomto smere sú uvedené v tejto Správe o hodnotení.

Záverom je **potrebné uviesť, že väčšina aktivít v rámci Programu nesúvisí priamo s ochranou environmentálnych hodnôt.** Konkrétne do tejto kategórie patria financované oblasti v rámci Prioritnej osi 2 a 3. Avšak neznamená to, že ani tieto aktivity nemôžu mať nepriame environmentálne dopady, či už pozitívne alebo negatívne. Konkrétne uvedený cieľ zlepšiť celkové životné podmienky zlepšením úrovni zručností, integráciou zraniteľných skupín a vytváraním nových príležitostí zamestnanosti môže významnou mierou prispieť k zabezpečeniu toho, že ľudia žijúci v programovom území budú venovať viac pozornosti ochrane environmentálnych a prírodných hodnôt a prispôbia tomu aj svoj životný štýl. Zároveň nie je možné vylúčiť, že sa preukázalo, že zvyšujúci sa životný štandard so sebou nesie riziko zvýšenej environmentálnej záťaže a stresu, napriek tomu, že Program široko podporuje aktivity zvyšujúce povedomie, zároveň aj skutočnosť, že posilnenie právomocí miestnych komunít zohráva dôležitú úlohu v predchádzaní týmto javom.

Zvážiac očakávaný rozsah dopadov Programu na rôzne zložky a systémy životného prostredia môžeme vyhlásiť, že **najpriaznivejšie dopady sa objavia pravdepodobne v oblasti ochrany podnebia a prispôsobenia sa zmenám klímy, ako aj v oblasti ochrany zdravia ľudí.** Program taktiež významnou mierou propaguje ochranu povrchových a podzemných vôd, pôdy, ako aj prírodných a polo-prírodných biotopov. Najmenší pokrok počas zavádzania Programu je možné očakávať v oblasti predchádzania znečistenia hlukom a vibráciami, avšak takéto záťaže sa na území, ktoré Program pokrýva, nepovažujú za významné.

Tabuľka nižšie obsahuje súhrn environmentálnych dopadov každej aktivity podrobne popísanej v Kapitole 4.1.

Aktivity	Pôda	Ovzdušie	Hluk, vibrácie	Voda	Prírodné hodnoty	Klíma	Zas.prostredie, krajina	Zdravie ľudí	Env.vedomie
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva	+2	?	?	+2	+2	+2	?	0	+2
1.1.2. Vytvorenie krátkych dodávateľských reťazcov	+2	+1	0	+1	0	+2	0	+1	+1
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	+3	+2	+1	+3	+3	+3	+3	+2	+3

Aktivity	Pôda	Ovzdušie	Hluk, vibrácie	Voda	Prírodné hodnoty	Klíma	Zas.prostredie, krajina	Zdravie ľudí	Env.vedomie
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	+2	+1	0	+3	+2	+3	+2	+2	+2
2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny	0	0	0	0	0	0	0	+2	0
2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu	0	0	0	0	0	0	0	+2	0
2.3.1 Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti	0	0	0	0	0	+2	0	+3	+1
2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi inštitúciami	0	0	0	0	0	+2	0	+3	0
2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva	0	0	0	0	0	+1	+3	+2	+1
2.4.2. Komplexný rozvoj turistických destinácií	-1	-1	0	-1	-1	-2	?	?	0
3.1.1. Odstránenie prekážok na hraniciach	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2.1 Fond malých projektov	0	0	0	0	0	0	0	+1	0

Legenda

+3	pozitívny environmentálny dopad s vysokou pravdepodobnosťou
+2	pozitívny environmentálny dopad so strednou pravdepodobnosťou
+1	pozitívny environmentálny dopad s nízkou pravdepodobnosťou
0	žiadny identifikovateľný environmentálny dopad
-1	negatívny environmentálny dopad s nízkou pravdepodobnosťou
-2	negatívny environmentálny dopad so strednou pravdepodobnosťou
-3	negatívny environmentálny dopad s vysokou pravdepodobnosťou
?	smerovanie environmentálneho dopadu v závislosti od zavedenia Programu

Tabuľka č 12: Environmentálne dopady aktivít v rámci Programu

5. ODPORÚČANÉ OPATRENIA NA OCHRANU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, USMERNENIA PRE NIŽŠIE HIERARCHICKÉ ÚROVNE

Ako uvádzame v predchádzajúcej kapitole, nepredpokladáme, že by implementácia Programu viedla k výraznému zhoršeniu stavu životného prostredia. Práve naopak, pomôže vyriešiť a zmierniť mnohé existujúce environmentálne problémy. Pri dosahovaní pozitívnych vplyvov na životné prostredie však

zohráva kľúčovú úlohu spôsob implementácie Programu. Nižšie uvádzame súhrn relevantných návrhov usporiadaných podľa jednotlivých špecifických cieľov Programu (ich zdôvodnenie uvádzame v Kapitole 4.1). Navrhli sme len také opatrenia, ktoré by mohli mať výrazný vplyv na životné prostredie.

Prioritné osi alebo aktivity	Návrhy
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva.	<ul style="list-style-type: none"> • Odporúčame uprednostniť recykláciu a opatrenia zamerané na prevenciu vzniku odpadov, skládkovanie by sa malo umožniť len ako posledná alternatíva. • Pri plánovaní intervencií by sa mala venovať osobitná pozornosť minimalizácii požiadaviek na dopravu, zásobovanie by sa malo podľa možnosti zabezpečovať po železnici. • Keďže hlavným zdrojom emisií skleníkových plynov zo skládok je biologicky rozložiteľný organický odpad, navrhujeme venovať tomuto typu odpadu počas realizácie Programu osobitnú pozornosť (napr. v rámci zvyšovania povedomia verejnosti). • Z hľadiska ochrany klímy je pri implementácii Bodu 1.1.1 opodstatnené uplatňovať prístup založený na životnom cykle. Rozvoj obehového hospodárstva by okrem prvkov obsiahnutých v Programe (materiálová a energetická efektívnosť, zníženie tvorby odpadu) mal zahŕňať aj znižovanie požiadaviek na dopravu.
1.1.2. Vytváranie krátkych dodávateľských reťazcov	<ul style="list-style-type: none"> • Počas implementácie Programu odporúčame rozvíjať a propagovať miestne logistické služby so zapojením širokého spektra miestnych výrobcov. • Odporúčame, aby sa v súvislosti s vytváraním krátkych dodávateľských reťazcov kládol dôraz na podporu nápadov zameraných na zníženie potreby obalových materiálov a konzervácie výrobkov, samozrejme pri prísnom dodržiavaní požiadaviek na bezpečnosť potravín. • Odporúčame, aby aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia verejnosti o riadení katastrof zahŕňali aj podporu činností a správania, ktoré sa majú vykonávať a dodržiavať počas čoraz častejších extrémnych poveternostných situácií. • Počas realizácie tejto aktivity odporúčame venovať pozornosť zvyšovaniu dopytu aj pomocou kampaní orientovaných na zvyšovanie povedomia verejnosti. Členom miestnej komunity a iným aktérom by sa mali poskytovať informácie o výhodách potravín zabezpečovaných krátkymi dodávateľskými reťazcami pre zdravie a kvalitu života.
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	<ul style="list-style-type: none"> • Z hľadiska ochrany pôdy sú priemyselné, poľnohospodárske a horské oblasti vystavené mnohým rizikám, a opatrenia by sa mali zameriavať na všetky oblasti. • V záujme dosiahnutia čo najväčšieho vplyvu na kvalitu ovzdušia odporúčame navrhovať a implementovať prvky zelenej infraštruktúry v mestách a mimo miest, a to harmonizovaným a systematickým spôsobom, ktorý umožní vytváranie zelených koridorov (napr. aj pozdĺž modrej infraštruktúry) naprieč sídlami, čo môže zlepšiť prúdenie vzduchu. • Výsadba stromových alejí, skupín stromov a kríkov v rámci súvislého zeleného koridoru by sa mala považovať za opatrenie oprávnené na financovanie v rámci Programu. • Odporúčame, aby sa počas implementácie Programu považovali za oprávnené aj také projekty zelenej infraštruktúry, ktoré majú vplyv na mestské prostredie (napr. výsadba stromov pozdĺž vysoko frekventovaných dopravných trás).

Prioritné osi alebo aktivity	Návrhy
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	<ul style="list-style-type: none"> • Odporúčame zavádzať len také protipovodňové opatrenia, ktoré neohrozujú ciele ochrany prírody a uprednostňovať vytváranie prirodzených alebo polo-prirodzených poldrov. Odporúčame, aby boli oprávnené len také projekty protipovodňovej ochrany, pri ktorých sa uplatňuje tento prístup. • Odporúčame navrhovať konkrétne opatrenia na podporu udržateľného a efektívneho využívania vodných zdrojov. • Je potrebné poznamenať, že rozvoj infraštruktúry protipovodňovej ochrany by sa mal vždy riadiť zásadou minimálnych zásahov, pričom používanie šedej infraštruktúry by sa malo podľa možnosti minimalizovať. • Odporúčame vypracovať, v spolupráci s miestnymi obyvateľmi, spoločný plán dlhodobého využívania novovytvorených alebo revitalizovaných poldrov, najmä v intraviláne, čím sa umožní lepšie začlenenie týchto území do mestskej štruktúry.
2.4.2. Komplexný rozvoj destinácií cestovného ruchu	<ul style="list-style-type: none"> • Projekty zariadení cestovného ruchu by sa mali usilovať o zníženie záberu pôdy a rozsahu spevnených plôch. • Pri plánovaní rozvoja cestovného ruchu by sa mal osobitný dôraz klásť na zníženie používania osobných motorových vozidiel (napr. umožniť prístup verejnou dopravou a podporovať rozvoj aktívneho cestovného ruchu, budovanie cyklotrás medzi turistickými atrakciami, rozširovanie súvisiacich služieb atď.). • Ďalší rozvoj turistických atrakcií s vysokou návštevnosťou, najmä tzv. bodov záujmu (BZ) a mestských pamätihodností neodporúčame, aby sa zabránilo fenoménu nadmernej turistiky, a to ani v prípadoch, ak sa plánuje ich prepojenie do „turistického programového balíka“. • Odporúčame, aby sa prieskumy turistického potenciálu vodných útvarov zameriavali aj na vodohospodárske a klimatické aspekty. Pre udržateľné využívanie vodných tokov v cestovnom ruchu je potrebný model, ktorý umožní prognostikovať vývoj vodných zdrojov a zmeny kvality vody na najbližšie desaťročia pri zohľadnení klimatických zmien. • Rozvojové aktivity musia vždy zohľadňovať ochranu ekologických sietí (ťažiskové oblasti, ekologické koridory, nárazníkové zóny) a vyhnúť sa zaťažovaniu chránených oblastí. • Rozvoj cestovného ruchu odporúčame prispôbiť najmä požiadavkám obyvateľov dvoch účastníckych krajín Programu a ich susedných štátov, keďže rozšírenie ponuky regionálneho cestovného ruchu a následné zníženie dopytu po cestovaní do vzdialenejších destinácií môže potenciálne výrazne znížiť emisie skleníkových plynov z cestovného ruchu. • Projektovanie zariadení cestovného ruchu sa musí vo všetkých prípadoch výrazne prispôbovať krajine, najmä keď sa objekt dotknutý zástavbou nachádza v orientačných bodoch (napr. vyhlídkových miestach). • Odporúčame, aby sa z grantov cestovného ruchu uprednostňovali rozvojové aktivity zamerané na udržateľnosť destinácií cestovného ruchu prospešných pre zdravie (napr. liečebné kúpele, destinácie aktívneho cestovného ruchu). • V prípade všetkých destinácií cestovného ruchu, najmä zdravotných a v chránených prírodných oblastiach, je potrebné vyvinúť osobitné úsilie v záujme odstránenia potenciálne rušivých vplyvov cestovného ruchu (najmä hluku a masovej návštevnosti), aby sa zachovali ich pozitívne účinky na zdravie.

6. HODNOTENIE MONITOROVACIEHO SYSTÉMU

Primárnym cieľom monitorovacieho systému Programu je sledovať rozsah spoločne realizovaných aktivít bez ohľadu na oblasť rozvojových aktivít. Preto aktuálne ukazovatele priradené k jednotlivým programovým cieľom nie sú vhodné na meranie vplyvu realizovaných grantov na životné prostredie, či udržateľnosť, ani na monitorovanie mnohých ďalších významných horizontálnych cieľov (napr. rodová rovnosť). Posudzovanie a hodnotenie zmeny stavu životného prostredia spôsobenej Programom umožňujú monitorovacie systémy na úrovni jednotlivých krajín prevádzkované ich národnými orgánmi. Ich štruktúra údajov však nie vždy umožňuje presnú identifikáciu vplyvov, ktoré by bolo možné pripísať Programu. Ich nespornou výhodou je však zhromažďovanie a evidencia týchto údajov na základe odbornej a jednotnej metodiky.

Na základe vyššie uvedeného nepovažujeme za potrebné vytvoriť v rámci Programu samostatný monitorovací systém na evidovanie stavu životného prostredia a udržateľnosti. Je však potrebné vytvoriť register hlavných charakteristík environmentálne relevantných rozvojových aktivít, ktorý umožní jednoduchšie priradovanie údajov evidovaných v národných databázach k rozvojovým aktivitám Programu. Tieto ukazovatele sú potrebné pre rozvojové aktivity v rámci Prioritnej osi „Zeleňšia Európa“ a aktivít v rámci „Komplexného rozvoja turistických destinácií“, ktorých väčšina sa týka charakteristík oblastí ovplyvnených rozvojom. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti predpokladáme, že v rámci priebežného alebo následného hodnotenia Programu bude možné zistiť vplyv realizovaných rozvojových aktivít na jednotlivé aspekty životného prostredia. Odporúčame zhromažďovať a evidovať nasledujúce indikátory:

- presná poloha a rozloha plôch dotknutých rozvojovými aktivitami v ha alebo m² v závislosti od projektu;
- klasifikácia využívania pôdy na územiach ovplyvnených rozvojom, identifikácia potenciálne ovplyvnených chránených prírodných oblastí a oblastí Natura 2000;
- rozloha zriadených plôch mestskej zelene v ha, ak je to relevantné;
- rozloha spevnených plôch v m², ak je to relevantné;
- počet realizovaných kultúrnych alebo turistických podujatí, deň/rok, ak je to relevantné;
- celkový počet sídiel zapojených do systému cezhraničnej integrovanej dopravy;
- celková dĺžka novovybudovaných alebo modernizovaných cyklotrás a cyklistických chodníkov (km).

7. ZHRNUTIE NETECHNICKÉHO CHARAKTERU

Hlavné charakteristiky Programu

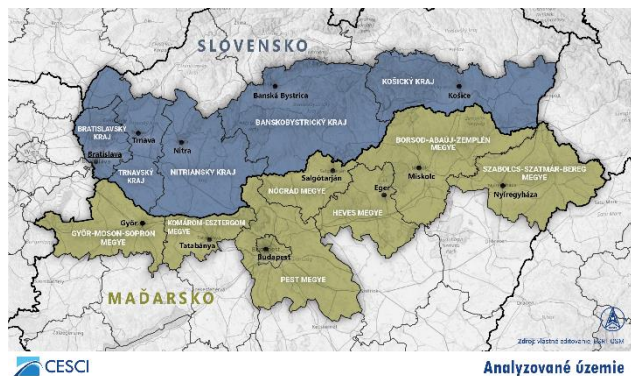
Programová oblasť pokrýva územie s rozlohou 6 146 km² s celkovou populáciou 8,85 milióna obyvateľov. Na slovenskej strane zahŕňa nasledujúcich 5 regiónov NUTS3 („krajov“), v ktorých žije celkom 3,34 milióna obyvateľov:

- SK010 - Bratislavský kraj
- SK021 – Trnavský kraj

- SK023 – Nitriansky kraj
- SK032 – Banskobystrický kraj
- SK042 – Košický kraj

Na maďarskej strane zahŕňa nasledujúcich 8 regiónov NUTS3 („žúp“) a hlavné mesto Budapešť:

- HU101 - Budapešť
- HU102 – Peštianska župa
- HU212 – Komárňansko-ostrihomská župa
- HU221 – Rábsko-mošonsko-šopronská župa
- HU311 – Boršodsko-abovsko-zemplínska župa
- HU312 – Hevešská župa
- HU313 – Novohradská župa
- HU323 – Sabolčsko-szatmársko-berežská župa

Skúmaná programová oblasť. (Zdroj: Teritoriálna analýza CESCÍ, 2020.)

Hlavné ciele a činnosti programu sú nasledovné:

Prioritná os	Špecifický cieľ	Činnosť/intervenčná oblasť
1. Zelenšia Európa	P2 – SO VI Podpora prechodu na obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje	1.1.2. Rozvoj obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> ▪ Efektívnejšia výroba ▪ Udržateľné odpadové hospodárstvo a prevencia vzniku odpadov
		1.1.2. Vytváranie krátkych dodávateľských reťazcov
	P2 – SO VII Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia.	1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrana a zachovanie prírody ▪ Zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd ▪ Biodiverzita ▪ Zelená infraštruktúra
1.2.2. Spoločné riadenie rizík <ul style="list-style-type: none"> ▪ Riadenie rizika povodní ▪ Riadenie rizika katastrof 		
2. Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa	P4 – SO I Zvyšovanie efektívnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu prostredníctvom rozvoja sociálnej infraštruktúry a podpory sociálneho hospodárstva.	2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
	P4 – SO II Zlepšenie rovnakého prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania,	2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu

Prioritná os	Špecifický cieľ	Činnosť/intervenčná oblasť
	odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja dostupnej infraštruktúry, a to aj prostredníctvom podpory odolnosti v oblasti diaľkového a online vzdelávania a odbornej prípravy.	
	P4 – SO V Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti prostredníctvom rozvoja infraštruktúry vrátane primárnej starostlivosti a podporovania prechodu z inštitucionálnej na rodinnú a komunitnú starostlivosť.	2.3.1. Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti 2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi zariadeniami
	P4 – SO VI Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji, sociálnom začlenení a sociálnych inováciách.	2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva 2.4.2. Komplexný rozvoj destinácií cestovného ruchu
3. Lepšie riadenie INTERREG	ISO1 – Aktivita b) Posilnenie efektívnej verejnej správy prostredníctvom podpory právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s cieľom vyriešiť právne a iné prekážky v pohraničných regiónoch.	3.1.1. Odstraňovanie hraničných prekážok
	ISO1 – Aktivita c) Budovanie vzájomnej dôvery, najmä podporovaním aktivít typu ľudia-ľuďom	3.2.1 Fond malých projektov

Súčasn \acute{e} environmentálne výzvy a problémy v programovej oblasti a ich pravdepodobný vývoj bez implementácie Programu

Na základe situačnej analýzy **možno v programovej oblasti identifikovať nasledujúce hlavné environmentálne problémy a výzvy:**

- V kopcovitých a horských oblastiach je vysoké riziko erózie, ktoré ďalej zvyšujú klimatické zmeny a nesprávne metódy obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy. V oblastiach vystavených vetru (ako Malá dunajská kotlina a Veľká dunajská kotlina) hrozí veterná erózia, ktorú môžu ďalej zhoršovať klimatické zmeny, ale správna kultivácia pôdy a výsadba lesných pásiem môžu zmierniť jej negatívne dopady.
- Pre zachovanie čistoty vodných tokov je mimoriadne dôležitá ochrana kvality vody. Obzvlášť cennou zásobárňou pitnej vody krásy. Aggtelegský kras a Slovenský kras tvoria z hydrogeologického hľadiska jeden celok, keďže zdroje podzemných vôd sú navzájom prepojené a bezprostredne sa navzájom ovplyvňujú. Krasová voda je mimoriadne citlivá na znečistenie, preto je jej ochrana z hľadiska dlhodobého zásobovania pitnou vodou mimoriadne dôležitá.
- Frekvencia a intenzita hydrologických (napr. povodne, vnútrozemská voda) a extrémnych meteorologických udalostí (napr. privalové dažde, búrky, krupobitia) sa zvyšuje. Vodohospodárska bilancia riek je veľmi premenlivá, veľkým problémom sú povodne aj nedostatok vody. Preto je potrebná lepšia koordinácia vodného hospodárstva a ochrany vôd.

- Počas posledných desaťročí dochádza v dôsledku klimatických zmien a ľudských aktivít k degradácii a zmene vegetácie a šíreniu invázných nepôvodných druhov.
- Od hospodárskej krízy v roku 2008 množstvo vyprodukovaného odpadu v oboch krajinách stúpa.

Nerealizovanie Programu môže mať na zložky a systémov životného prostredia rôzny dopad.

- Nerealizovanie aktivít, ktoré sa zameriavajú na konkrétne environmentálne výzvy (v rámci prioritnej osi „Zelenšia Európa“) by mohlo viesť k pretrvávaniu, alebo možnej eskalácii existujúcich environmentálnych problémov. Keďže environmentálne aktivity Programu zahŕňajú okrem niektorých špecifických oblastí (napr. ochrana prírody, zlepšenie kvality vody) aj aktivity, ktoré môžu ovplyvniť stav životného prostredia ako celku, môžeme konštatovať, že nerealizovanie plánovaných rozvojových aktivít by mohlo mať negatívny dopad na stav všetkých zložiek životného prostredia, najmä voľne žijúci zver a vody.
- Nerealizovanie niektorých aktivít rizikových pre životné prostredie (v rámci Programu ide len o rozvoj cestovného ruchu) by logicky znamenalo, že nedôjde k environmentálnym záťažiam, ktoré z nich vyplývajú. Plánovaný rozvoj cestovného ruchu však vzhľadom na mimoriadne nízku úroveň jeho environmentálnych rizík pravdepodobne nebude mať výrazný negatívny dopad na životné prostredie, čiže neuskutočnenie týchto prvkov programu by nebolo výrazným prínosom pre životné prostredie.

Predpokladaný vplyv implementácie Programu na životné prostredie

Na základe výsledkov environmentálneho hodnotenia môžeme skonštatovať, že **Program neobsahuje žiadne také aktivity, ktorých realizácia by špecificky ohrozovala stav niektorej zložky, alebo systému životného prostredia.** Naopak, **veľká väčšina aktivít realizovaných v rámci Programu sa priamo alebo nepriamo zameriava na zníženie využívania a záťaže zložiek a systémov životného prostredia a na zlepšenie zdravia a kvality života človeka.**

Aktivity s priaznivým vplyvom na životné prostredie patria do Prioritnej osi „Zelenšia Európa“. Väčšina oprávnených činností v tejto kategórii rôznou mierou prispieva k zlepšeniu stavu takmer všetkých zložiek životného prostredia. Z hľadiska ochrany životného prostredia, prírody a krajiny je prínosom, že Program podporuje aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia verejnosti o viacerých otázkach životného prostredia a udržateľnosti. A to aj napriek tomu, že pri hodnotení bol zistený len mierny environmentálny vplyv tohto typu aktivít, keďže ich environmentálnu účinnosť ovplyvňujú mnohé ďalšie vonkajšie faktory mimo vplyvu Programu. Na druhej strane treba poznamenať, že v prípade „Rozvoja obehového hospodárstva“ v rámci Prioritnej osi 1 nemožno úplne vylúčiť ani zdôvodniť možnosť mierne rastúcej lokálnej záťaže alebo tlaku na niektoré zložky životného prostredia. Dôvodom je predovšetkým relatívne nízka úroveň detailnosti Programu vzhľadom na jeho strategickú povahu a skutočnosť, že aj tá najčistejšia výroba predstavuje určitú záťaž a tlak na zložky životného prostredia. Zdôrazňujeme, že to vôbec neznamená, že by hrozilo zvýšené riziko nepriaznivých vplyvov. Obehové hospodárstvo dokonca zvyšuje pravdepodobnosť toho, že sa zníži záťaž na zložky životného prostredia. Vzhľadom na obsah Programu však tento problém momentálne nie je možné riešiť.

Jediným intervenčným cieľom v rámci Programu, ktorý môže s určitou pravdepodobnosťou viesť k zvýšeniu záťaže a tlaku na zložky a systémy životného prostredia, je rozvoj cestovného ruchu. Je všeobecne známe, že cestovný ruch môže mať nepriaznivý vplyv na životné prostredie, predovšetkým kvôli rastúcim nárokom na dopravu, prevádzke zariadení cestovného ruchu a narúšaniu prírodných, polo-prírodných biotopov, flóry a fauny. Rozsah rozvojových aktivít, ktorý sa majú realizovať počas Programu, však umožňuje predpokladať, že **aktivity Programu zamerané na rozvoj cestovného ruchu nebudú mať za následok veľkú záťaž a tlak na zložky a systémy životného prostredia.** Počas implementácie Programu sa však bude musieť venovať osobitná pozornosť prevencii. Príslušné odporúčania obsahuje táto Správa o hodnotení.

Na záver **je potrebné poznamenať, že väčšina programových aktivít nesúvisí bezprostredne s ochranou environmentálnych hodnôt.** Do tejto kategórie patria najmä oblasti financovania v rámci Prioritných osí 2 a 3. To však neznamená, že by tieto aktivity nemohli mať nepriame environmentálne účinky, či už pozitívne alebo negatívne. Najmä cielené zlepšovanie všeobecných životných podmienok prostredníctvom zvyšovania kvalifikácie, integrácie zraniteľných skupín a vytvárania nových pracovných príležitostí môže výrazne prispieť k tomu, aby ľudia žijúci v programovej oblasti kládli väčší dôraz na ochranu environmentálnych a prírodných hodnôt a prispôsobili im svoj spôsob života. Zároveň nemožno vylúčiť, že rastúca životná úroveň bude predstavovať aj určité riziko zvýšeného environmentálnej záťaže a tlaku na zložky životného prostredia, aj keď Program ako taký podporuje aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia verejnosti vrátane posilnenia postavenia miestnych komunít, ktoré pri tom zohrávajú významnú úlohu.

Vzhľadom na predpokladaný rozsah vplyvov Programu na rôzne zložky a systémy životného prostredia môžeme skonštatovať, že **najpriaznivejšie vplyvy sú pravdepodobné v oblastiach ochrany a adaptácie zmeny klímy a ochrany zdravia človeka.** Program zároveň výrazne podporuje ochranu povrchových a podzemných vôd, pôdy, ako aj prírodných a polo-prírodných biotopov. Najmenší pokrok v rámci implementácie Programu predpokladáme v oblasti prevencie znečistenia hlukom a vibráciami, avšak takéto záťaže sa v predmetnej programovej oblasti nepovažujú za zásadné.

Nasledujúca tabuľka obsahuje prehľad environmentálnych dopadov jednotlivých aktivít, ktoré sa podrobne uvádzajú v Správe o životnom prostredí.

Aktivita	Pôda	Vzduch	Hluk a vibrácie	Voda	Prírodné hodnoty	Klíma	Zastavané prostredia a krajina	Zdravie človeka	Ekologická uvedomelosť
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva	+2	?	?	+2	+2	+2	?	0	+2
1.1.2. Vytváranie krátkych dodávateľských reťazcov	+2	+1	0	+1	0	+2	0	+1	+1
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	+3	+2	+1	+3	+3	+3	+3	+2	+3

Aktivita	Pôda	Vzduch	Hluk a vibrácie	Voda	Prírodné hodnoty	Klíma	Zastavané prostredia a krajina	Zdravie človeka	Ekologická uvetomelost
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	+2	+1	0	+3	+2	+3	+2	+2	+2
2.1.1. Zavádzanie sociálnych inovácií pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny	0	0	0	0	0	0	0	+2	0
2.2.1. Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu	0	0	0	0	0	0	0	+2	0
2.3.1. Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti	0	0	0	0	0	+2	0	+3	+1
2.3.2. Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi zariadeniami	0	0	0	0	0	+2	0	+3	0
2.4.1. Zachovanie miestneho dedičstva	0	0	0	0	0	+1	+3	+2	+1
2.4.2. Komplexný rozvoj destinácií cestovného ruchu	-1	-1	0	-1	-1	-2	?	?	0
3.1.1. Odstraňovanie hraničných prekážok	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2.1 Fond malých projektov	0	0	0	0	0	0	0	+1	0

Vysvetlivky

+3	pozitívny vplyv na životné prostredie s vysokou pravdepodobnosťou
+2	pozitívny vplyv na životné prostredie s priemernou pravdepodobnosťou
+1	pozitívny vplyv na životné prostredie s nízkou pravdepodobnosťou
0	žiadny identifikovateľný vplyv na životné prostredie
-1	negatívny dopad na životné prostredie s nízkou pravdepodobnosťou
-2	negatívny dopad na životné prostredie s priemernou pravdepodobnosťou
-3	negatívny dopad na životné prostredie s vysokou pravdepodobnosťou
?	smerovanie vplyvu na životné prostredie v závislosti od implementácie programu

Odporúčané opatrenia na ochranu životného prostredia, usmernenia pre nižšie hierarchické úrovne

Ako uvádzame v predchádzajúcej kapitole, nepredpokladáme, že by implementácia Programu viedla k výraznému zhoršeniu stavu životného prostredia. Práve naopak, pomôže vyriešiť a zmierniť mnohé existujúce environmentálne problémy. Pri dosahovaní pozitívnych vplyvov na životné prostredie však zohráva kľúčovú úlohu spôsob implementácie Programu. Nižšie uvádzame súhrn relevantných návrhov usporiadaných podľa jednotlivých špecifických cieľov Programu (ich zdôvodnenie uvádzame v Kapitole 4.1). Navrhli sme len také opatrenia, ktoré by mohli mať výrazný vplyv na životné prostredie.

Prioritné osi alebo aktivity	Návrhy
1.1.1. Rozvoj obehového hospodárstva.	<ul style="list-style-type: none"> • Odporúčame uprednostniť recykláciu a opatrenia zamerané na prevenciu vzniku odpadov, skládkovanie by sa malo umožniť len ako posledná alternatíva. • Pri plánovaní intervencií by sa mala venovať osobitná pozornosť minimalizácii požiadaviek na dopravu, zásobovanie by sa malo podľa možnosti zabezpečovať po železnici. • Keďže hlavným zdrojom emisií skleníkových plynov zo skládok je biologicky rozložiteľný organický odpad, navrhujeme venovať tomuto typu odpadu počas realizácie Programu osobitnú pozornosť (napr. v rámci zvyšovania povedomia verejnosti). • Z hľadiska ochrany klímy je pri implementácii Bodu 1.1.1 opodstatnené uplatňovať prístup založený na životnom cykle. Rozvoj obehového hospodárstva by okrem prvkov obsiahnutých v Programe (materiálová a energetická efektívnosť, zníženie tvorby odpadu) mal zahŕňať aj znižovanie požiadaviek na dopravu.
1.1.2. Vytváranie krátkych dodávateľských reťazcov	<ul style="list-style-type: none"> • Počas implementácie Programu odporúčame rozvíjať a propagovať miestne logistické služby so zapojením širokého spektra miestnych výrobcov. • Odporúčame, aby sa v súvislosti s vytváraním krátkych dodávateľských reťazcov kládol dôraz na podporu nápadov zameraných na zníženie potreby obalových materiálov a konzervácie výrobkov, samozrejme pri prísnom dodržiavaní požiadaviek na bezpečnosť potravín. • Odporúčame, aby aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia verejnosti o riadení katastrof zahŕňali aj podporu činností a správania, ktoré sa majú vykonávať a dodržiavať počas čoraz častejších extrémnych poveternostných situácií. • Počas realizácie tejto aktivity odporúčame venovať pozornosť zvyšovaniu dopytu aj pomocou kampaní orientovaných na zvyšovanie povedomia verejnosti. Členom miestnej komunity a iným aktérom by sa mali poskytovať informácie o výhodách potravín zabezpečovaných krátkymi dodávateľskými reťazcami pre zdravie a kvalitu života.
1.2.1. Ochrana prírodného kapitálu	<ul style="list-style-type: none"> • Z hľadiska ochrany pôdy sú priemyselné, poľnohospodárske a horské oblasti vystavené mnohým rizikám, a opatrenia by sa mali zameriavať na všetky oblasti. • V záujme dosiahnutia čo najväčšieho vplyvu na kvalitu ovzdušia odporúčame navrhovať a implementovať prvky zelenej infraštruktúry v mestách a mimo miest, a to harmonizovaným a systematickým spôsobom, ktorý umožní vytváranie zelených koridorov (napr. aj pozdĺž modrej infraštruktúry) naprieč sídlami, čo môže zlepšiť prúdenie vzduchu. • Výsadba stromových alejí, skupín stromov a kríkov v rámci súvislého zeleného koridoru by sa mala považovať za opatrenie oprávnené na financovanie v rámci Programu. • Odporúčame, aby sa počas implementácie Programu považovali za oprávnené aj také projekty zelenej infraštruktúry, ktoré majú vplyv na mestské prostredie (napr. výsadba stromov pozdĺž vysoko frekventovaných dopravných trás).
1.2.2. Spoločné riadenie rizík	<ul style="list-style-type: none"> • Odporúčame zavádzať len také protipovodňové opatrenia, ktoré neohrozujú ciele ochrany prírody a uprednostňovať vytváranie prirodzených alebo polo-prirodzených poldrov. Odporúčame, aby boli oprávnené len také projekty protipovodňovej ochrany, pri ktorých sa uplatňuje tento prístup.

Prioritné osi alebo aktivity	Návrhy
	<ul style="list-style-type: none"> • Odporúčame navrhovať konkrétne opatrenia na podporu udržateľného a efektívneho využívania vodných zdrojov. • Je potrebné poznamenať, že rozvoj infraštruktúry protipovodňovej ochrany by sa mal vždy riadiť zásadou minimálnych zásahov, pričom používanie šedej infraštruktúry by sa malo podľa možnosti minimalizovať. • Odporúčame vypracovať, v spolupráci s miestnymi obyvateľmi, spoločný plán dlhodobého využívania novovytvorených, alebo revitalizovaných poldrov, najmä v intraviláne, čím sa umožní lepšie začlenenie týchto území do mestskej štruktúry.
2.4.2. Komplexný rozvoj destinácií cestovného ruchu	<ul style="list-style-type: none"> • Projekty zariadení cestovného ruchu by sa mali usilovať o zníženie záberu pôdy a rozsahu spevnených plôch. • Pri plánovaní rozvoja cestovného ruchu by sa mal osobitný dôraz klásť na zníženie používania osobných motorových vozidiel (napr. umožniť prístup verejnou dopravou a podporovať rozvoj aktívneho cestovného ruchu, budovanie cyklotrás medzi turistickými atrakciami, rozširovanie súvisiacich služieb atď.). • Ďalší rozvoj turistických atrakcií s vysokou návštevnosťou, najmä tzv. bodov záujmu (BZ) a mestských pamätihodností neodporúčame, aby sa zabránilo fenoménu nadmernej turistiky, a to ani v prípadoch, ak sa plánuje ich prepojenie do „turistického programového balíka“. • Odporúčame, aby sa prieskumy turistického potenciálu vodných útvarov zameriavali aj na vodohospodárske a klimatické aspekty. Pre udržateľné využívanie vodných tokov v cestovnom ruchu je potrebný model, ktorý umožní prognostikovať vývoj vodných zdrojov a zmeny kvality vody na najbližšie desaťročia pri zohľadnení klimatických zmien. • Rozvojové aktivity musia vždy zohľadňovať ochranu ekologických sietí (ťažiskové oblasti, ekologické koridory, nárazníkové zóny) a vyhnúť sa zaťažovaniu chránených oblastí. • Rozvoj cestovného ruchu odporúčame prispôbiť najmä požiadavkám obyvateľov dvoch účastníckych krajín Programu a ich susedných štátov, keďže rozšírenie ponuky regionálneho cestovného ruchu a následné zníženie dopytu po cestovaní do vzdialenejších destinácií môže potenciálne výrazne znížiť emisie skleníkových plynov z cestovného ruchu. • Projektovanie zariadení cestovného ruchu sa musí vo všetkých prípadoch výrazne prispôsobovať krajine, najmä keď sa objekt dotknutý zástavbou nachádza v orientačných bodoch (napr. vyhlídkových miestach). • Odporúčame, aby sa z grantov cestovného ruchu uprednostňovali rozvojové aktivity zamerané na udržateľnosť destinácií cestovného ruchu prospešných pre zdravie (napr. liečebné kúpele, destinácie aktívneho cestovného ruchu). • V prípade všetkých destinácií cestovného ruchu, najmä zdravotných a v chránených prírodných oblastiach, je potrebné vyvinúť osobitné úsilie v záujme odstránenia potenciálne rušivých vplyvov cestovného ruchu (najmä hluku a masovej návštevnosti), aby sa zachovali ich pozitívne účinky na zdravie.

Ďalej **odporúčame vytvoriť register hlavných charakteristík environmentálne relevantných rozvojových aktivít**, ktorý umožní údaje v národných environmentálnych databázach jednoduchšie priradiť k rozvojovým aktivitám Programu. Tieto ukazovatele sú potrebné pre rozvojové aktivity v rámci

cieľov „Prispôsobenie sa klimatickej zmene, prevencia rizík“, „Biodiverzita a zníženie znečistenia“ a „Kultúra a cestovný ruch“, väčšina ktorých sa týka charakteristík oblasti ovplyvnenej rozvojovými aktivitami. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti predpokladáme, že v rámci priebežného alebo následného hodnotenia Programu bude možné zistiť vplyv realizovaných rozvojových aktivít na zložky životného prostredia. Odporúčame zhromažďovať a evidovať nasledujúce indikátory:

- presná poloha a rozloha plôch dotknutých rozvojovou aktivitou v ha alebo m² v závislosti od projektu;
- klasifikácia využívania pôdy v oblastiach ovplyvnených rozvojom, identifikácia potenciálne ovplyvnených chránených prírodných oblastí a oblastí Natura 2000;
- rozloha vytvorených mestských zelených plôch v ha (ak je to relevantné);
- rozloha spevnených plôch v m² (ak je to relevantné);
- počet realizovaných kultúrnych alebo turistických podujatí, deň/rok (ak je relevantné);
- celkový počet sídiel zapojených do systému cezhraničnej integrovanej dopravy;
- celková dĺžka novovybudovaných alebo modernizovaných cyklotrás a cyklistických chodníkov (km).

PRÍLOHA I: PREHĽAD CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ V PROGRAMOVEJ OBLASTI K 31.12.2020

Slovenská republika

Názov	Rozloha v ha	Rozloha nárazníkovej zóny v ha
Národné parky		
NP Muránska planina	20 317,8021	21 697,9644
NP Nízke Tatry	72 842,0000	110 162,0000
NP Slovenský kras	34 611,0832	11 741,5677
NP Slovenský raj	19 413,6700	5 474,7600
Chránené krajinné oblasti		
Biele Karpaty	44 568,0000	
Cerová vrchovina	16 771,2273	
Dunajské luhy	12 284,4609	
Latorica	23 198,4602	
Malé Karpaty	64 610,1202	
Poľana	20 360,4804	

Ponitrie	37 665,4100	
Štiavnické vrchy	77 630,0000	
Vihorlat	17 485,2428	
Záhorie	27 522,0000	

Okrem vyššie uvedených veľkoplošných chránených území sú do Programu zaradené aj stovky menších chránených území v Bratislavskom, Trnavskom, Nitrianskom, Banskobystrickom a Košickom samosprávnom kraji.

Podrobné informácie sú dostupné na webovej stránke <https://old.uzemia.enviroportal.sk> - *Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody SR*.

Maďarsko

Názov	Rozloha v ha
Národné parky	
NP Fertő-Hanság	23 862,0232
NP Duna-Ipoly	60 717,0053
NP Bükk	42 032,9669
NP Aggtelek	20 183,6720

Chránené krajinné oblasti	
Szigetköz	9 681,0957
Pannonhalmi	8 274,0488
Gerecse	8 675,4603
Buda	10 499,9340
Gödöllő Hills	11 478,4805
East-Cserhát	7 311,3279
Karancs-Medves	6 667,3061
Mátra	12 383,7236
Tarnavidék	9 310,0721
Lázbérci	3 710,5975
Zemplén	26 765,3668

Okrem vyššie uvedených veľkoplošných chránených území sú do Programu zapojené aj stovky menších chránených území v maďarských župách.

Podrobné informácie sú dostupné na webovej stránke: <http://web.okir.hu/map/?config=TIR&lang=hu>

PRÍLOHA II: PRIPOMIENKY A ODPORÚČANIA MAĎARSKÝCH ORGÁNOV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA K NÁVRHU ENVIRONMENTÁLNEJ SPRÁVY

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
1.	Úrad vlády župy Szabolcs-Szatmár-Bereg, Oddelenie verejného zdravia, Odbor verejného zdravia	Akceptujeme témy Programu SKHU CBC. Nemáme žiadne odborné návrhy nad rámec tých, ktoré sú uvedené v Prílohe č. 4 Nariadenia vlády.	Nevyžaduje sa odpoveď.
2.	Úrad vlády župy Győr-Moson-Sopron, Oddelenie verejného zdravia, Odbor verejného zdravia	<p>Pokiaľ ide o požadované stanovisko, náš úrad má zákonné kompetencie v nasledujúcich oblastiach:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nariadenie vlády č. 123 z roku 1997 (VII. 18.) o ochrane zásob pitnej vody a vodohospodárskych dielach na rozvod pitnej vody, Nariadenie vlády č. 219 z roku 2004 (21. VII.) o ochrane podzemných vôd, Vyhláška č.13/2017. (VI. 12.) EMMI o požiadavkách verejného zdravia súvisiacich s odpadmi v oblasti odpadového hospodárstva; Nariadenie vlády č.225/2015. (VIII. 7.) o predpisoch upravujúcich niektoré činnosti spojené s nebezpečnými odpadmi. <p>Na základe vyššie uvedeného má Program spolupráce všetky osobitné (administratívne) dokumenty z hľadiska lokalizácie, na ktorej sa náš úrad podieľa.</p> <p>Použitie takýchto informácií na účely monitorovania je na rozhodnutí Programovej kancelárie.</p>	Nevyžaduje sa odpoveď.
3.	Úrad vlády hlavného mesta Budapešť Hlavný národný architekt	<p>Cieľ politiky Zelenšia Európa: V súvislosti s intervenciou s názvom „Rozšírenie využívania obnoviteľnej energie“ prosím zohľadňujte aj aspekty mestskej panorámy.</p> <p>Cieľ politiky „Sociálnejšia a ústretovejšia Európa“: Pri podrobnejšej charakteristike intervencie „Hodnotenie lokalít miestneho kultúrneho dedičstva“ by sa mali skúmať aj hodnoty svetového dedičstva, alebo hodnoty, ktoré sú predmetom národnej, lokálnej, alebo okresnej ochrany (v prípade hlavného mesta).</p>	Pri príprave správy o hodnotení životného prostredia sa zaoberáme aspektmi uvedenými v pripomienkach do hĺbky, ktorú si vyžaduje detailnosť Programu.

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
4.	Úrad vlády Peštianskej župy, Odbor ochrany životného prostredia, ochrany prírody, odpadového hospodárstva a baníctva	Z dôvodu nedostatku kompetencií odovzdávam požiadavku Széchenyi Programiroda Tanácsadó és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (1053 Budapest, Szép u. 2. IV. posch.; ďalej ako Žiadateľa) Odboru ochrany životného prostredia a prírody, odpadového hospodárstva a baníctva Úradu vlády Peštianskej župy pod reg. č. PE-06/KTF/26476-1/2021 (ďalej Podanie).	Nevyžaduje sa odpoveď.
5.	Riaditeľstvo župy Borsod-Abaúj-Zemplén pre riadenie katastrof	Z dôvodu nedostatku kompetencií poskytnite stanovisko námestník generálneho riaditeľa úradu Národného riaditeľstva pre riadenie katastrof Ministerstva vnútra.	Nevyžaduje sa odpoveď.
6.	Riaditeľstvo župy Szabolcs-Szatmár-Bereg pre riadenie katastrof	Z dôvodu nedostatku kompetencií poskytnite stanovisko námestník generálneho riaditeľa úradu Národného riaditeľstva pre riadenie katastrof Ministerstva vnútra.	Nevyžaduje sa odpoveď.
7.	Metropolitné riaditeľstvo pre riadenie katastrof, Divízia úradu pre riadenie katastrof	Stanovisko poskytnite námestník generálneho riaditeľa úradu Národného riaditeľstva pre riadenie katastrof Ministerstva vnútra.	Nevyžaduje sa odpoveď.
8.	Úrad vlády župy Heves, Hlavný národný architekt	Tematickú správu som si preštudoval a konštatujem, že je z hľadiska zastavaného prostredia, krajiny a ochrany mestského prostredia adekvátna. Zároveň oznamujem, že nemám kompetencie v oblasti životného prostredia a verejného zdravotníctva.	Nevyžaduje sa odpoveď.
9.	Riaditeľstvo župy Győr-Moson-Sopron pre riadenie katastrof, Riaditeľ	Z dôvodu nedostatku kompetencií poskytnite stanovisko námestník generálneho riaditeľa úradu Národného riaditeľstva pre riadenie katastrof Ministerstva vnútra.	Nevyžaduje sa odpoveď.
10.	Riaditeľstvo národného parku Aggtelek	V tabuľke na strane 5 sú nesprávne uvedené názvy národných parkov. Správny názov nášho riaditeľstva je Riaditeľstvo národného parku Aggtelek. Nikdy to nemôže byť NPI. Pri použití v maďarčine by to malo byť ANPI. Z kontextu nevyplýva cieľ, pretože ostatné riaditeľstvá národných parkov sú písané po maďarsky. Tabuľka na strane 7: Navrhujeme do zoznamu „intervencií“ zahrnúť nasledovné: „Ochrana biómov a biotopov“	Pri zostavovaní správy o hodnotení životného prostredia opravíme názvy riaditeľstiev národných parkov v maďarskom aj anglickom jazyku. Tabuľka uvedená v pripomienke obsahuje intervencie Programu, preto ju bude možné zmeniť len v prípade, ak bude požadovaná intervencia zaradená do Programu.

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
11.	Notár župy Nógrád	Po preštudovaní navrhovaných tém nevznikla požiadavka na zmenu. Súhlasíme s obsahom dokumentu.	Nevyžaduje sa odpoveď.
12.	Úrad vlády župy Borsod-Abaúj-Zemplén, Úrad hlavného národného architekta	Predložené témy spĺňajú všeobecné obsahové kritériá pre environmentálne posudzovanie v súlade s Prílohou č. 4 Nariadenia vlády, ako aj kritériá pre zastavané prostredie.	Nevyžaduje sa odpoveď.
13.	Úrad vlády župy Szabolcs-Szatmár-Bereg, Úrad hlavného národného architekta	Predložené témy environmentálneho posudzovania považujem za odborne akceptovateľné, odporúčam však vypracovať environmentálne hodnotenie v plnom rozsahu v súlade s Prílohou č. 4 Nariadenia vlády. Ohľadom ochrany zastavaného prostredia prosím o podrobné odborné rozpracovanie príslušnej kapitoly.	Správa o hodnotení životného prostredia bola vypracovaná v súlade s obsahovými požiadavkami uvedenými v Prílohe č. 4 <i>Nariadenia vlády č. 2/2005 (I.11.) o environmentálnom hodnotení špecifických plánov a programov.</i> Kapitola o ochrane zastavaného prostredia bola spracovaná v dostatočnej hĺbke v súlade s detailnosťou Programu.
14.	Notár Miestneho úradu vlády župy Sabolcs-Szatmár-Bereg	Po podrobnom preštudovaní materiálu môžeme skonštatovať, že dokument je odborne podložený a spĺňa obsahové kritériá stanovené v Prílohe č. 4 Nariadenia vlády. Vzhľadom na to odporúčam, aby sa témy plánovaného environmentálneho hodnotenia akceptovali. Nemám žiadne pripomienky ani pozmeňujúce či doplňujúce návrhy.	Nevyžaduje sa odpoveď.
15.	Úrad vlády župy Komárom-Esztergom, Oddelenie poľnohospodárstva, Odbor ochrany rastlín a ochrany pôdy	Pokiaľ ide o ochranu pôdy, environmentálne posúdenie Programu cezhraničnej spolupráce Slovensko-Maďarsko je akceptovateľné.	Nevyžaduje sa odpoveď.
16.	Úrad vlády župy Nógrád, Oddelenie poľnohospodárstva, Odbor	Súhlasím s obsahom tematickej správy a nemám žiadne pozmeňujúce návrhy.	Nevyžaduje sa odpoveď.

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
	ochrany rastlín a ochrany pôdy		
17.	Úrad vlády župy Nógrád, Odbor verejného zdravotníctva	Dokumentáciu som si preštudoval. V zmysle § 7 Nariadenia vlády č. 2/2005 (I.11.) o environmentálnom posudzovaní konkrétnych plánov a programov nemám žiadne pripomienky ani pozmeňovanie návrhy.	Nevyžaduje sa odpoveď.
18.	Úrad vlády župy Borsod-Abaúj-Zemplén, Odbor verejného zdravotníctva	<p>Preštudoval som si stanoviská k predbežnej tematickej správe, ktorá opisuje proces strategického environmentálneho hodnotenia súvisiaceho s prípravou predloženého Programu CBC SKHU. Čo sa týka oblasti verejného zdravia, predovšetkým vzhľadom na to, že životné prostredie v konečnom dôsledku ovplyvňuje človeka a jeho zdravie, z obsahového hľadiska súhlasím s hlavnými cieľmi Programu SKHU CBC a navrhovanými bodmi environmentálnej správy.</p> <p>Z hľadiska oblastí intervencie je potrebné venovať osobitnú pozornosť činnostiam, intervenciám a opatreniam zameraným na nepriamy aj priamy odber pitnej vody a na ochranu, zachovanie a zlepšenie perspektívnych povodí, povrchových a podzemných vôd. V rámci Programu cezhraničnej spolupráce by kvalita vody v cezhraničných riekach, zriadenie systémov kontroly kvality vody, ochrana vodných zdrojov a harmonizácia príslušných predpisov mali byť vysokou prioritou a mala by sa im venovať osobitná pozornosť. Cezhraničné vodárne na výrobu pitnej vody v blízkosti povrchových vodných tokov (Vodné dielo Borsodszirák využíva vodu z rieky Bódva s technológiou dopĺňania podzemnej vody, Vodné dielo Východný vrch v Gesztely a Vodné dielo Sátorajlajújhely I a II so studňami vyhlbenými v štrkových terasách riek Hernád (I) a Ronyva (II)) sú vodné zdroje primárneho významu, ktoré zásobujú pitnou vodou veľký počet obyvateľov. V krasových oblastiach župy, ktorých súčasťou je aj Aggtelekský kras patriaci do Gömör-Tornaiského krasu, geografického celku spoločného so Slovenskom, je v prevádzke niekoľko vodohospodárskych celkov, ktoré boli vybudované na krasových prameňoch, a sú obzvlášť citlivé na povrchové vplyvy. Ochrana vodných zdrojov, krasových vodných systémov a povrchových vôd, ako aj trvalo udržateľné využívanie vody je obzvlášť dôležité pre zníženie a prevenciu ohrozenia zdravia ľudí a zabezpečenie zásobovania pitnou vodou. S ohľadom na</p>	<p>Nevyžaduje sa odpoveď.</p> <p>Pripomienka sa v podstate týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Napriek tomu s pripomienkami súhlasíme a pri príprave správy o hodnotení životného prostredia ich zrealizujeme. Zároveň by sme chceli poznamenať, že návrhy uvedené v pripomienke, najmä v súvislosti so zlepšením kvality vody v hraničných riekach, sú podľa plánu súčasťou Programu.</p>

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		<p>geografickú celistvosť a prepojenie si dosiahnutie tohto cieľa jednoznačne vyžaduje spoločné činnosti a intervencie založené na spolupráci.</p> <p>Vstupy znečisťujúcich látok z bodových a/alebo difúzných zdrojov pochádzajúcich z komunálnych, priemyselných a poľnohospodárskych činností do povrchových vôd a podzemných vôd tvorí veľkú skupinuzáťaž a vplyvov na geologickú formáciu, na útvary povrchovej a podzemnej vody. Takéto vstupy predstavujú značné riziko pre zdravie človeka prostredníctvom vôd používaných na výrobu pitnej vody.</p> <p>V záujme zlepšenia pohodlia a kvality života obyvateľstva, ako aj ochrany kvality podzemných vôd a dosiahnutia udržateľných rozvojových a environmentálnych cieľov by sa mali rozvíjať systémy komunálnej infraštruktúry a malo by sa podporovať napojenie na komunálne systémy. Najmä ochrana kvality podzemnej vody opodstatňuje systematické odstraňovanie domácich systémov zberu odpadových vôd zúmp znečisťujúcich pôdu a podzemnú vodu.</p> <p>Rozvoj komunálnej infraštruktúry je preferovaným prostriedkom na zlepšenie stavu jednotlivých faktorov životného prostredia. Ako environmentálne zodpovedné opatrenie, prispieva k zvyšovaniu úrovne služieb a životnej úrovne dotknutého obyvateľstva. Zdravšie životné prostredie vytvára lepšie životné podmienky. Vďaka zníženiu environmentálnych rizík sa zvyšuje zdravie a kvalita života obyvateľstva.</p> <p>Ďalej sa domnievam, že je nevyhnutné prijať opatrenia zamerané na udržanie úrovne látok znečisťujúcich ovzdušie pod prahovou hodnotou pre kvalitu ovzdušia. V záujme zníženia množstva aeroalergénnych rastlín, by odstraňovanie buriny z verejných a súkromných plôch pri intenzívnom využívaní dostupných nástrojov úradov a sankcií malo byť vysoko prioritnou úlohou. Prevencia premnoženia alergénnych burín a ich pravidelné odstraňovanie môže prispieť k zníženiu množstva alergénnych spór. Pri manažmente zelených plôch by sa nemali vysádzať vysoko alergénne druhy stromov ako breza, jelša, jaseň, platan a vrbá. V oblasti ochrany kvality ovzdušia, by sa mala venovať osobitná pozornosť ochrane zelených plôch.</p>	<p>Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Aj keď súhlasíme s dôležitosťou intervencií uvedených v pripomienke, chceli by sme poznamenať, že v rámci tohto Programu nie sú nevyhnutne dosiahnuteľné.</p> <p>Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Aj keď súhlasíme s dôležitosťou intervencií spomínaných v pripomienke, chceli by sme poznamenať, že nie sú nevyhnutne v centre pozornosti tohto Programu (napr. sankcie zo strany úradov, pravidelné odstraňovanie buriny).</p>

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		<p>Podporujem odstraňovanie nelegálnych skládok, spoločné cezhraničné aktivity a intervencie zamerané na zmenu zmysľovania obyvateľov, ako aj propagovanie selektívneho zberu a recyklácie odpadu. Odstraňovanie nelegálnych skládok je nevyhnutné, pretože nielenže znečisťujú životné prostredie, ale kazia aj vzhľad prostredia.</p>	<p>Nevyžaduje sa odpoveď.</p>
		<p>Podpora odstraňovania environmentálnych škôd spôsobených odpadovými vodami a odpadmi si vyžaduje cezhraničnú spoluprácu. Cieľovými oblasťami by mali byť povodia cezhraničných riek, pretože môžu predstavovať riziko znečistenia.</p>	<p>Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Napriek tomu s pripomienkou súhlasíme a pri príprave správy o hodnotení životného prostredia ju budeme realizovať.</p>
		<p>Vzhľadom na charakter terénu vyzývam k spoločnému úsiliu v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie v záujme zlepšenia životného prostredia, environmentálnej bezpečnosti a kvality života komunity. Spoločná prevencia, príprava a riadenie možných katastrof si vyžaduje podporu spoločných aktivít s cieľom zastaviť prírodné a človekom spôsobené katastrofy, ako aj spoločné akcie v prípade núdzových situácií. Okrem toho je dôležité vytvoriť technické zázemie, stratégie a platformu spolupráce umožňujúci predchádzanie prírodným, alebo človekom spôsobeným katastrofám ohrozujúcim obyvateľov regiónov.</p>	<p>Pripomienka sa týka samotného programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Zároveň sa domnievame, že Program obsahuje niektoré aktivity uvedené v návrhoch uvedených v pripomienke.</p>
		<p>Z hľadiska prioritných aktivít je dôležité venovať pozornosť, respektíve rozvíjať znalosti a zručnosti potrebné na vypracovanie regionálnych stratégií, ktorých cieľom je zastaviť a znížiť dopady globálnej zmeny klímy.</p> <p>Pri implementácii komunikačnej stratégie je dôležité definovať cieľové skupiny obyvateľstva. Čo sa týka jednotlivých cieľových skupín, vekové skupiny mladých ľudí vo veku 6-10, 11-14 a 15-18 rokov by sa mali považovať za prioritné.</p> <p>V záujme zabezpečenia optimálnej účasti verejnosti sa odporúča nadviazať pracovné vzťahy medzi dotknutými orgánmi, organizáciami, samosprávami, inštitúciami zaoberajúcimi sa podporou zdravia, ktoré dokážu ovplyvňovať verejnú mienku na lokálnej úrovni, spoločenskými organizáciami a médiami. Na odbornej koordinácii a praktickej realizácii by sa mali okrem orgánu</p>	<p>Na základe formulácie tejto pripomienky nie je možné určiť prioritu, ktorej sa pripomienka týka (napr. program nepodporuje žiadnu komunikačnú stratégiu).</p>

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		zodpovedného za verejné zdravie podieľať aj Inštitút podpory zdravia a jednotlivé komunity v danej oblasti.	
		Medzi ďalšie dôležité ciele patrí strategické a technické plánovanie, vytvorenie spoločných systémov na monitorovanie znečistenia životného prostredia (vzduch, voda, pôda), v oblasti IT a technológií prepojenie existujúcich monitorovacích systémov úradov s monitorovacími systémami prevádzkovanými poskytovateľmi komunálnych služieb, zriadenie systémov varovania v prípade cezhraničnej kontaminácie, a to najmä v oblasti ochrany povrchových a podzemných vôd a zásobárň pitnej vody.	Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Pritom, podľa nášho názoru, Program obsahuje niektoré aktivity súvisiace s návrhmi uvedenými v pripomienke (napr. ďalší rozvoj monitorovacieho systému povrchových vôd).
		Príslušné orgány žúp Borsod-Abaúj-Zemplén a Szabolcs-Szatmár-Bereg monitorujú povrchové a podzemné vody v dvoch dotknutých župách na mesačnej báze v súlade s Rámcovou smernicou o vode. Údaje z analýzy sú zaznamenané v Národnom informačnom systéme environmentálnych záťaží. Spoločný odber vzoriek a analýza cezhraničných riek sa uskutočňuje na hraničných úsekoch v zmysle dohôd o cezhraničných vodách na mesačnej báze. V prípade potenciálnej kontaminácie sa vykonávajú analýzy pôdy.	Nevyžaduje sa odpoveď.
		Meracia stanica v Putnoku pri maďarsko-slovenských hraniciach analyzuje koncentrácie oxidu siričitého, oxidu dusíka, oxidu uhoľnatého, ozónu a PM10 v ovzduší. Látky monitorované na meracej stanici by sa mali rozšíriť o BTEX a PM2,5	Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia.
		Za účelom analýzy cezhraničného znečistenia ovzdušia by mala byť zriadená monitorovacia stanica v oblasti Bánréve, v lokalite, ktorá nie je priamo ovplyvnená znečistením spôsobeným miestnymi obyvateľmi a inými aktivitami. Program merania by bolo možné realizovať pomocou statickej alebo mobilnej meracej stanice. Navrhuje sa, aby sa na meracej stanici nepretržite merala koncentrácia oxidu siričitého, oxidu dusíka, oxidu uhoľnatého, ozónu, zlúčenín BTEX, PM10 a PM2,5 vo vzduchu. Pre vykonávanie meraní na tejto novej meracej stanici je potrebné vypracovať plán meraní s vyznačením meracích miest a zabezpečiť a priebežne kontrolovať technické podmienky prevádzky, bezpečné umiestnenie, elektrinu a podmienky komunikácie.	Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia.

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		Údaje namerané na 9 emisných staniciach zriadených na území Boršodsko-abovsko-zemplínskej župy sú dostupné v databáze Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia.	Nevyžaduje sa odpoveď.
		V záujme zlepšenia a zvýšenia zdravotného povedomia obyvateľstva by sa obyvateľstvo mali v rámci zdravotnej výchovy oboznámiť s rizikovými faktormi ohrozujúcimi zdravie človeka a s ich prevenciou, a s dôležitosťou absolvovať ciele skríningové vyšetrenia. Prostredníctvom organizovanej zdravotnej komunikácie by sa spoločnosť mala informovať o možnostiach a návykoch potrebných pre zachovanie a ochranu zdravého životného štýlu a zdravia v čo najširšom rozsahu. Dosiahnutie cieľov v oblasti zlepšovania zdravia a profesionálna realizácia programov si vyžaduje spoluprácu a zapojenie zdravotníkov a odborníkov z oblasti verejného zdravotníctva. Dosiahnutie regionálnych strategických cieľov by malo podporiť osvojenie si správneho prístupu k zdraviu na úrovni jednotlivca aj komunity. Obyvateľstvo je ďalej potrebné povzbudzovať ak k tomu, aby svoje zdravie považovalo za existenčnú hodnotu.	Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Hoci súhlasíme s dôležitosťou intervencií spomínaných v Pripomienke, radi by sme poznamenali, že nie sú nevyhnutne v centre záujmu Programu.
		Je dôležité vytvárať spoločné preventívne programy, zdefinovať koordinačné úlohy a participujúce organizácie zabezpečujúce riadenie, organizáciu a koordináciu aktivít verejného zdravotníctva zameraných na udržanie a zlepšenie zdravia populácie, prevenciu a včasnú diagnostiku. Poznatky v oblasti prevencie infekčných chorôb v dôsledku iných ako environmentálnych faktorov by sa mali rozširovať na školeniach a konferenciách organizovaných pre odborníkov verejného zdravotníctva a pracovníkov primárnej a špecializovanej zdravotnej starostlivosti. Na týmto účelom by sa mala vytvoriť spoločná internetová databáza.	Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Aj keď súhlasíme s dôležitosťou intervencií uvedených v pripomienke, radi by sme poznamenali, že nie sú nevyhnutne v centre pozornosti Programu.
		V oblasti spolupráce medzi inštitúciami zaoberajúcimi sa epidemiológiou je podľa môjho názoru dôležité definovať oblasti spolupráce, pripraviť a implementovať akčné plány, realizovať iniciatívy v oblasti monitorovania životného prostredia, výmeny informácií a varovania v oblasti verejného zdravia a epidemiológie. Aktivity projektu by mali zahŕňať koordináciu preventívnych	Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia.

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		epidemiologických opatrení, rozvoj a realizáciu verejných informačných kampaní a školení.	
		Dostupnosť verejných služieb (zdravotníctvo, sociálna starostlivosť, školstvo, verejná správa) na primeranej úrovni je dôležitým predpokladom kvality života obyvateľstva žijúceho v regióne. V súlade s demografickými trendmi by sa osobitná pozornosť mala venovať rozvoju zariadení poskytujúcich starostlivosť o seniorov. Je dôležité, aby bolo lokálne dostupných čo najviac zdravotníckych a sociálnych služieb. Nevyhnutné je aj zlepšovanie úrovne týchto služieb a ich prispôsobovanie sa meniacim sa potrebám obyvateľstva žijúceho v danom regióne.	Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Zároveň by sme chceli poznamenať, že niektoré návrhy uvedené v pripomienke, najmä návrhy na zlepšenie starostlivosti o seniorov, sú podľa plánu súčasťou Programu.
		Rekreačné priestory slúžiace širokej verejnosti, reprezentatívna panoráma mesta a verejné priestranstvá zohrávajú významnú úlohu pri rozvoji mestského životného prostredia. Dôležitým segmentom rozvoja mestského životného prostredia je likvidácia a rozvoj borwfieldiv. Sme radi, že medzi krátkodobé a strednodobé ciele boli zaradené aj opatrenia, ktoré poskytujú riešenia na zlepšenie environmentálnych a sociálnych faktorov, ktoré zohrávajú významnú úlohu v oblasti environmentálneho zdravia a verejného zdravia. Prioritou by preto malo byť vytváranie podmienok pre komunitný život na vyššej úrovni prostredníctvom rozvoja zelených plôch a rekreačných a voľnočasových zón. V oblasti posilňovania sociálnej súdržnosti (kohézie) je dôležité zlepšiť situáciu ľudí žijúcich v osadách a riešiť ťažké životné podmienky znevýhodnených obyvateľov. Prioritou by mal byť rozvoj zameraný na odstránenie zaostávania a zabezpečenie sociálnej integrácie ekonomicky znevýhodnených osôb, a to zaangažovaní tejto sociálnej skupiny a posilnením jej ekologického povedomia.	Pripomienka sa týka samotného Programu a nie tém správy o hodnotení životného prostredia. Zároveň by sme chceli poznamenať, že niektoré návrhy uvedené v pripomienke, napr. návrhy o podpore zraniteľných sociálnych skupín, sú podľa plánu súčasťou Programu.
		V mojej profesijnej oblasti (verejné zdravotníctvo) sa v záujme zlepšenia zdravotného stavu obyvateľstva očakávajú nasledovné kroky: posúdenie a znižovanie zdravotných rizík vyplývajúcich z faktorov životného prostredia, rozvoj zdravotnej a sociálnej infraštruktúry, rozširovanie možností širokej verejnosti v oblasti rekreácie, zachovania a podpory zdravia. Z hľadiska mojej profesie podporujem plánované prioritné oblasti špecifikované ako ciele Programu SKHU CBC na programové obdobie 2021-2027 s pozitívnymi	Nevyžaduje sa odpoveď.

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		environmentálnymi účinkami na zdravie, ktoré zlepšujú životné podmienky a znižujú zdravotné riziká obyvateľstva. Spomedzi cieľov Programu vítam rozvoj obývateľnejšieho mestského prostredia bez environmentálnych záťaží, ako aj posilnenie environmentálneho povedomia.	
19.	Úrad vlády župy Heves, Oddelenie verejného zdravotníctva, Odbor verejného zdravotníctva	Čo sa týka vyššie popísaných cieľov, k obsahu predložených predbežných tém nemáme výhrady.	Nevyžaduje sa odpoveď.
20.	Úrad vlády župy Nógrád, Úrad hlavného národného architekta	S témami pripravovaného environmentálneho posudzovania súhlasím a nemám žiadne pripomienky. Zároveň by som chcel vyzvať zodpovedné subjekty, aby počas implementácie Programu v plnej miere dodržiavali plány rozvoja miest, schémy územného plánovania a predpisy na ochranu mestskej panorámy dotknutých sídiel.	Nevyžaduje sa odpoveď.
21.	Ministerstvo vnútra, Národné generálne riaditeľstvo pre riadenie katastrof, prevenciu a autorizačnú službu	Témy týkajúce sa obsahu správy som preštudoval a v súvislosti s ochranou vôd ich považujem za adekvátne.	Nevyžaduje sa odpoveď.
22.	Úrad vlády župy Győr-Moson-Sopron, Odbor ochrany životného prostredia, ochrany prírody a odpadového hospodárstva	Podľa názoru nášho úradu problematika ochrany kvality ovzdušia nie je v tematickej správe dostatočne zdôraznená, preto navrhujeme, aby sa ochrana kvality ovzdušia osobitne uvádzala v zozname intervencií v tabuľke v Bode 2.2, ako aj v zozname environmentálnych charakteristík v Bode 2.4.1. Plánované intervencie zahŕňajú zlepšenie povrchových a podzemných vôd. Náš úrad sa domnieva, že výsledky monitorovania kvality povrchových a podzemných vôd realizovaného Centrom pre environmentálne merania v rámci implementácie Rámcovej smernice o vode zodpovedajú vyššie uvedenému zoznamu intervencií. Konštatujeme, že v súčasnosti existuje v tejto oblasti medzi krajinami aktívna spolupráca, a to na jednej strane v rámci Komisie pre cezhraničné vodné toky, a na druhej strane na základe tzv. bilaterálnej POLITIKY podpísanej v Gabčíkove dňa 29. mája 1995, ktorá upravuje fungovanie systému monitorovania životného prostredia v rámci DOHODY uzatvorenej medzi Vládou Maďarskej republiky a Vládou Slovenskej republiky dňa 19. apríla 1995 o	V súlade s pripomienkami sa v správe o hodnotení životného prostredia bude v prípade realizácie Programu venovať samostatná kapitola očakávaným vplyvom na kvalitu ovzdušia. Zároveň upozorňujeme, že tabuľka v bode 2.2, ktorá sa v pripomienke kritizovala, obsahuje intervencie Programu, preto ju bude možné zmeniť len ak sa požadovaná intervencia zaradí do Programu. Ďakujeme, že ste nás upozornili na výsledky Centra pre environmentálne merania. Budeme ich brať do úvahy v

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		kompenzácií odtokov z Dunaja a Mošonského Dunaja, ako aj o určitých dočasných technických opatreniach. Výsledky chemického a hydrobiologického monitorovania získané počas laboratórnych testov sa sústreďujú v Národnom environmentálnom informačnom systéme (OKIR). V zmysle uvedeného náš úrad navrhuje, aby sa príprave strategického environmentálneho hodnotenia používali uvedené environmentálne údaje a pripomienky.	rozsahu, v akom to umožňuje detailnosť Programu.
23.	Úrad vlády župy Heves, Oddelenie ochrany životného prostredia, ochrany prírody a odpadového hospodárstva, Odbor ochrany životného prostredia	Návrhy v témach sú v súlade (a pokrývajú) obsahové požiadavky stanovené v Prílohe č. 4 Nariadenia vlády č. 2/2005. (I. 11.), preto ich považujeme za adekvátne a nemáme žiadne pozmeňovacie návrhy.	Nevyžaduje sa odpoveď.
24.	Úrad vlády Peštianskej župy, Oddelenie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, Odbor monitoringu lesov	Ako orgán lesného hospodárstva Úradu vlády Peštianskej župy nemáme k tematickej správe žiadne pripomienky.	Nevyžaduje sa odpoveď.
25.	Úrad vlády Peštianskej župy, Národný odbor ochrany životného prostredia, ochrany prírody a odpadového hospodárstva	Národný orgán skonštatoval, že predložená dokumentácia nespadá do pôsobnosti Nariadenia vlády č. 2/2005, preto národný orgán nie je oprávnený vydať k nej požadované stanovisko. V zmysle týchto skutočností národný orgán ako národný orgán ochrany životného prostredia a prírody vydáva stanoviská len k plánom alebo programom vypracovaným správnyimi orgánmi s celoštátnou pôsobnosťou.	Nevyžaduje sa odpoveď.
26.	Úrad vlády župy Komárom-Esztergom, Odbor ochrany životného prostredia, ochrany prírody a odpadového hospodárstva	V oblasti odpadového hospodárstva a geologických útvarov: Aspekty odpadového hospodárstva sa musia uplatňovať v súlade s ustanoveniami Zákona CLXXXV z roku 2012 o Odpadoch (Zákon o odpadoch) a v zmysle Nariadenia vlády č. 385/2014 (XII. 31.) o podmienkach vykonávania verejnej služby odpadového hospodárstva a § 88 ods. 1 Zákona o odpadoch ako je uvedené v platných ustanoveniach. V oblasti ochrany kvality ovzdušia:	Správa o hodnotení životného prostredia bola vypracovaná v súlade so zákonmi uvedenými v pripomienke. Napriek tomu upozorňujeme, že detailnosť Programu neumožňuje predbežné posúdenie súladu s uvedenou legislatívou (viď: Program načrtáva smerovanie podpory, ale

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		<p>Časť o ochrane kvality ovzdušia sa musí vypracovať v súlade s Nariadením vlády č. 306/2010. (XII. 23.) o ochrane ovzdušia a jeho vykonávacích predpisov (Vyhláška č. 4/2011. (I. 14.) Ministerstva rozvoja vidieka a Vyhláška č. 6/2011. (I. 14.) Ministerstva rozvoja vidieka s prihliadnutím na Vyhlášku 4/2002. (X. 7.) Ministerstva životného prostredia a vodného hospodárstva, ktoré vymedzujú aglomerácie a zóny.</p> <p>V oblasti ochrany krajiny a prírody: Na základe tém environmentálnej analýzy pre účely stratégie Programu cezhraničnej spolupráce Slovensko - Maďarsko na roky 2021 – 2027 očakávame, že plánovaná environmentálna analýza sa bude zaoberať hlavnými hodnotami dotknutého regiónu (biodiverzita, divoká príroda, Natura 2000) z hľadiska ochrany prírody a krajiny podľa ich významu, a prezentovať ich uspokojivým spôsobom.</p> <p>V oblasti znižovania hluku a vibrácií: Musí sa zabezpečiť dodržiavanie ustanovení Nariadenia vlády č. 284 z roku 2007 (X. 29.) o niektorých predpisoch ochrany pred environmentálnym hlukom a vibráciami*, ustanovení Výnosu 93/2007 (XII. 18.) Ministerstva životného prostredia a vôd o spôsobe stanovenia limitných hodnôt emisií hluku a kontroly emisií hluku a vibrácií, ako aj limitných hodnôt uvedených v spoločnej Vyhláške č. 27/2008. (3. 12.) Ministerstva zdravotníctva a Ministerstva životného prostredia o limitných hodnotách hluku a vibrácií. V prípade obytných zón a oblastí, ktoré majú byť chránené pred hlukom, sa pri vymedzovaní území na priemyselné, hospodárske a obchodné účely musí dodržiavať primeraná ochranná vzdialenosť, aby bolo možné zabezpečiť dodržanie limitných hodnôt hluku a vibrácií.</p> <p>Z hľadiska ochrany geologických útvarov, kvality ovzdušia, ochrany krajiny a prírody, odpadového hospodárstva a znižovania hluku a vibrácií ako celku úrad berie obsah dokumentácie na vedomie. Ďalšie podmienky budú oznámené v priebehu príslušných povoľovacích konaní.</p>	<p>nenavrhuje žiadne konkrétne investičné projekty). Pripomienka pripomienkujúcej osoby, podľa ktorej budú ďalšie podrobnosti oznámené v rámci príslušného povoľovacieho konania, je v súlade s uvedeným vyjadrením.</p>

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		V kontexte vyššie uvedeného súhlasím s obsahom predloženej dokumentácie a jej príloh. Vpracovanie takéhoto obsahu v súlade s platnou legislatívou podporujem.	
27.	Úrad vlády župy Borsod-Abaúj-Zemplén, Oddelenie poľnohospodárstva, Odbor lesného hospodárstva	Témy priložené k žiadosti sú v zásade adekvátne. V prípade investičných projektov bezprostredne ovplyvňujúcich lesy, alebo u ktorých sa očakáva, že budú mať významný vplyv na lesy, prosím o preskúmanie vplyvu na lesy v samostatnom bode Kapitoly „2.5 - Predpokladané environmentálne dopady realizácie Programu“.	Správa o hodnotení životného prostredia sa zaoberá predpokladanými vplyvmi na lesy na úrovni detailnosti Programu. Na druhej strane dĺžka a vnútorná tematická vyváženosť dokumentu neumožňujú charakterizovať dopady na lesy v samostatnej kapitole.
28.	Úrad vlády župy Szabolcs-Szatmár-Bereg, Odbor ochrany životného prostredia, ochrany prírody a odpadového hospodárstva	Predložené témy spĺňajú požiadavky uvedené v Nariadení vlády č. 2/2005 (I.11.) o environmentálnom posudzovaní špecifických plánov a programov. Hlavné ciele tém by mali v súlade s ochranou životného prostredia a prírody. Intervencie v rámci cieľov politiky „Zelenšia Európa“ zahŕňajú rozumné využívanie surovín, ako aj udržateľné odpadové hospodárstvo. Maďarská vláda v súlade s jej akčným plánom ochrany klímy a prírody postupne prechádza na obehové hospodárstvo, ktoré zahŕňa obehové odpadové hospodárstvo. Akčný plán slúži aj pre účely strategickej reformy sektoru nakladania s odpadom z domácností. Akčný plán ochrany klímy a prírody by mal byť zahrnutý v Bode 2.3.1. Za implementáciu akčného plánu zodpovedá Ministerstvo inovácií a technológií, preto navrhujeme, aby bolo zapojené do pripomienkovania.	V súlade s pripomienkou sme do zoznamu plánov relevantných z hľadiska Programu doplnili Akčný plán ochrany klímy a prírody. Orgány, ktoré sa môžu podieľať na vydávaní stanovísk k správe o strategickom environmentálnom posudzovaní, sú uvedené v Prílohe č. 3 <i>Nariadenia vlády č. 2/2005 (I.11.) o environmentálnom posudzovaní špecifických plánov a programov.</i>
29.	Riaditeľstvo národného parku Fertő-Hanság	V rámci hlavných cieľov Programu by intervencie v rámci špecifického cieľa ochrany prírody mali zahŕňať ochranu prirodzených biotopov, najmä ochranu biotopov v rámci Natura 2000. Na tom istom mieste odporúčame pridať k iniciatívam zameraným na ochranu pred povodňami a predchádzanie katastrofám nasledovné: mali by byť zahrnuté všetky iniciatívy týkajúce sa vodného hospodárstva a ochrany vôd, napr. priehrady plánované na Dunaji, Program rozvoja dunajskej vodnej cesty a pod. Z	Prvá časť pripomienky sa týka samotného programu a nie tém strategickej environmentálnej analýzy. Pri príprave Environmentálnej správy budeme zohľadňovať stratégie na Programové obdobie (2021-2027) uvedené v pripomienke. Zohľadnenie plánov príslušných riaditeľstiev

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		<p>hľadiska ochrany prírody môžu byť relevantné aj iniciatívy v oblasti infraštruktúry a cestovného ruchu, preto sa domnievame, že by sa nimi malo zaoberať.</p> <p>Pri posudzovaní koherentnosti a konzistentnosti Programu prosím zohľadnite Národný plán ochrany prírody, Národnú stratégiu biodiverzity, Národnú stratégiu krajiny, Európsku rámcovú smernicu o vode a plány príslušných riaditeľstiev národných parkov.</p> <p>V častiach 2.4. Súčasný environmentálny stav oblasti, na ktorú sa program vzťahuje, a 2.6. Navrhované opatrenia na ochranu zložiek životného prostredia a usmernenia pre programy a projekty na nižších úrovniach hierarchie by bolo vhodné venovať osobitnú pozornosť oblastiam, v ktorých je cieľom zachovanie súčasného stavu. V týchto oblastiach by sa mali pripravovať len programy slúžiace na dosiahnutie tohto cieľa a ochranu súčasného stavu.</p>	<p>národných parkov môže byť potrebné pri vytváraní základov pre konkrétne rozvojové aktivity, ktoré sa majú realizovať v rámci programu.</p> <p>Detailnosť samotného Programu nám však v súlade so strategickou úrovňou neumožňuje získať relevantné výsledky na základe analýzy súladu s plánmi národných parkov (detailnosť plánov manažmentu/údržby a obsahu Programu je výrazne odlišný).</p>
30.	Úrad vlády župy Győr-Moson-Sopron, Hlavný národný architekt	<p>Podľa názoru Úradu Hlavného národného architekta sú predložené témy vhodné.</p> <p>Kancelária Hlavného národného architekta ďalej navrhuje, aby sa okrem lokalít národného kultúrneho dedičstva osobitne a s osobitnou pozornosťou skúmali aj niektoré cezhraničné historické miesta.</p>	<p>Pri príprave kapitoly správy o environmentálnom posudzovaní o kultúrnom dedičstve sa budeme aspektmi uvedenými v pripomienke zaoberať do hĺbky, ktorú si vyžaduje detailnosť Programu.</p>
31.	Úrad vlády župy Nógrád, Odbor ochrany životného prostredia, ochrany prírody a odpadového hospodárstva, Odbor ochrany životného prostredia a ochrany prírody	Úrad vlády nemá voči týmto témam žiadne námietky a súhlasí s ich obsahom.	Nevyžaduje sa odpoveď.
32.	Úrad vlády Peštianskej župy, Oddelenie bezpečnosti potravinového reťazca, zdravia zvierat, ochrany rastlín a ochrany pôdy	<p>V mene regiónu Peštianskej župy navrhujem nasledujúce zmeny:</p> <p>V rámci cieľa Zelenšia Európy by sa región mal zamerať na kvantitatívnu a kvalitatívnu ochranu pôdy a zachovanie jej úrodnosti. Úrodnosť znamená, že pôda dokáže vegetácii poskytnúť dostatok vody a živín v dostatočnom množstve a v správnom čase, čím umožní produkcia primárnej biomasy.</p> <p>Pôda ako súčasť prírodného prostredia zabezpečuje biologický cyklus materiálov. Orná pôda je prírodný zdroj, ktorý sa obnovuje v úzkom spojení a v interakcii s</p>	<p>Pripomienka sa týka samotného programu a nie tém strategickkej environmentálnej analýzy.</p>

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		<p>voľne žijúcimi zvieratami, ak sa nenaruší materiálový cyklus. Ak sa však materiálový tok naruší, pôda sa znehodnotí a stane sa neobnoviteľným zdrojom. Vhodná odborná obnova umožňuje zachovanie úrodnosti pôdy a jej využitie ako prírodného zdroja. Takýmto spôsobom je možné zabrániť znečisteniu povrchových a podzemných vôd.</p> <p>V úsilí o vplyv na pôdu sa Program zameriava na posilnenie krátkych dodávateľských reťazcov zapojením intenzívneho záhradníctva, prispôbením sa výzvam zmeny klímy, šírením odrôd rastlín, ktoré odolávajú tradičným extrémnym podmienkam prostredia a zachovaním biodiverzity. Napríklad v oblastiach Peštianskej župy pri slovenských hraniciach ľudia tradične pestovali bobule. Úrodnosť pôdy možno zachovať alebo dokonca zlepšiť obnovením tradícií pestovania a zvýšením technologickej úrovne intenzívnej poľnohospodárskej výroby.</p> <p>Z hľadiska ochrany pôdy by sa Program mal zaoberať prevenciou fyzikálnej, chemickej a biologickej degradácie pôd. V prípade realizácie by mal obsahovať dostatočné záruky na zamedzenie ďalšieho úbytku ornej pôdy a zabezpečiť zachovanie úrodnosti pôd.</p>	
33.	Úrad vlády hlavného mesta Budapešť, Odbor koordinácie stavebných záležitostí a ochrany dedičstva	Navrhované témy v oblasti „zastavaného prostredia, krajiny, komunitného prostredia a kultúrneho dedičstva“ v súlade s ustanoveniami Bodov 3.6.1.1.–2. Prílohy č. 4 Nariadenia vlády č. 2/2005 (I.11.) by sa mali osobitne zaoberať pamiatkovým a archeologickým dedičstvom v rámci kultúrneho dedičstva.	Návrh zohľadníme pri vypracovávaní environmentálneho posudku.
34.	Úrad vlády župy Komárom-Esztergom, Hlavný národný architekt	Navrhované témy environmentálneho hodnotenia pre účely Programu cezhraničnej spolupráce Slovensko - Maďarsko na programové obdobie 2021-2027 schvaľujem.	Nevyžaduje sa odpoveď.
35.	Úrad vlády župy Győr – Moson-Sopron, Oddelenie poľnohospodárstva, Odbor ochrany rastlín a ochrany pôdy	Odbor ochrany rastlín a ochrany pôdy Oddelenia poľnohospodárstva Úradu vlády župy Győr-Moson-Sopron nemá v úmysle vydať samostatné stanovisko.	Nevyžaduje sa odpoveď.
36.	Úrad vlády župy Szabolcs-Szatmár-Bereg, Oddelenie	Čo sa týka župy Szabolcs-Szatmár-Bereg, z hľadiska ochrany pôdy sa nemusí vypracovávať environmentálna analýza, pretože na základe cieľov programu je	Nevyžaduje sa odpoveď.

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
	poľnohospodárstva, Odbor ochrany rastlín a ochrany pôdy	<p>možné konštatovať, že zmeny nie sú v rozpore so záujmami ochrany pôdy, preto nie sú sporné. Okrem toho sa pri investičných projektoch, ktoré sa priamo alebo nepriamo dotýkajú ornej pôdy, musia dodržiavať ustanovenia § 43 ods. 1 Zákona CXXIX z roku 2007 o ochrane ornej pôdy. V zmysle vyššie uvedených ustanovení sa na dotknutej a susednej ornej pôde nemôžu zhoršiť podmienky ochranného pôdneho hospodárenia a orná pôda sa nemôže znečisťovať nepôdnymi látkami. Na ornej pôde nie je dovoľené ani dočasné skladovanie nepôdných materiálov alebo nebezpečných materiálov.</p> <p>Držiteľ povolenia musí pred začatím výstavby zabezpečiť ochranu a využitie povrchovej pôdy (v hĺbke plánovaného zárezu) podľa ustanovení plánu ochrany pôdy!</p> <p>Pri zakladaní alebo rozširovaní chovov zvierat sa musí brať do úvahy, že orná pôda sa nemôže kontaminovať močovkou, odpadovými vodami ani iným nebezpečným ani nie nebezpečným odpadom, s výnimkou schválených a oznámených oblastí.</p> <p>V zmysle § 1 a § 2 Vyhlášky č. 59 z roku 2008 (IV. 29.) Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ktorá ustanovuje podrobné pravidlá akčného plánu potrebného na ochranu vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskej výroby a o poskytovaní a evidencii údajov sú držiteľia zvierat podľa § 1 písm. b) povinní viesť evidenciu a poskytovať údaje!</p> <p>V prípade realizácie investičných projektov na zelenej lúke sa z výroby musí vyňať ornica, lúky, pasienky, trstina a zalesnené plochy (trvalé využívanie ornej pôdy na iné účely). Konanie je možné zahájiť na príslušnom pozemkovom úrade. Stanovisko (súhlas) odborného orgánu nie je predmetom ďalšieho nezávislého odvolania. Rozhodnutie odborného orgánu možno napadnúť odvolaním sa proti rozhodnutiu o ukončení konania.</p>	
37.	Riaditeľstvo Národného parku Hortobágy	Riaditeľstvo Národného parku Hortobágy súhlasí s obsahom programu. Uvedené ciele môžu byť prínosom v oblasti ochrany prírody. Uvedené prostriedky na ich dosiahnutie sú relevantné, pričom konzultácie v tejto fáze plánovania sú vítané.	Nevyžaduje sa odpoveď.
38.	Riaditeľstvo Národného parku Bükk	V troch župách v pôsobnosti nášho riaditeľstva (župa Boršodsko-abovsko-zemplínska, župa Heves, župa Nógrád) sa nachádzajú chránené prírodné lokality	Strategické programy uvedené v pripomienke budú zohľadnené pri

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		<p>značného rozsahu a národného významu (národný park, deväť chránených krajinných oblastí, 14 chránených území, chránené územia ex lege), viaceré ex lege prírodné hodnoty (jaskyne), pamiatky (Kumánske mohyly, pozemné pevnosti, pramene), chránené prírodné pamiatky (úľové kamene /včelie skaly, geologické kľúčové úseky), prírodné lokality miestneho významu, chránené prírodné lokality s významom na úrovni Európskeho spoločenstva (územia ochrany vtáctva a prírody Natura 2000), oblasť podliehajúca Ramsarskému dohovoru (Ramsarská lokalita Borsodi-Mezőség), lokalita Svetového dedičstva (Hollókő), cezhraničný Globálny geopark UNESCO (Geopark Novohrad-Nógrád), kandidujúci Globálny geopark UNESCO (Geopark regiónu Bükk) a unikátne krajinné hodnoty.</p> <p>Na základe tém môžu intervencie 2. špecifického cieľa – cieľa politiky Zelenšia Európa - priamo smerovať alebo priamo ovplyvňovať nasledovné hlavné ciele Programu: Ochrana ohrozených druhov a intervencie proti inváznym druhom; Iniciatívy na ochranu pred povodňami a predchádzanie katastrofám; Zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd, eliminácia kontaminácií.“ Z hľadiska ochrany krajiny a ochrany prírody má prvoradý význam časť „Ochrana ohrozených druhov a intervencie proti inváznym druhom“.</p> <p>Čo sa týka ochrany krajiny a ochrany prírody, predpokladá sa, že v súvislosti s intervenciou s názvom „Iniciatívy na ochranu pred povodňami a predchádzanie katastrofám“ vzniknú konflikty záujmov. V oblasti ochrany krajiny a prírody môže zvyšovanie využívania obnoviteľných zdrojov energie viesť aj v oblasti verejných služieb ku konfliktom záujmov, ktoré je potrebné riešiť.</p> <p>Pokiaľ ide o cezhraničné programy, koordinácia intervencií proti inváznym nepôvodným druhom pozdĺž hranice (napr. pozdĺž rieky Ipeľ) a ochrana veľkých šeliem žijúcich v cezhraničnom pásme (napr. vlk /Canis lupus/, medveď hnedý /Ursus arctor/) môže byť veľmi dôležitá.</p> <p>Intervencie špecifického cieľa č. 4, cieľa politiky Sociálnejšia a ústretovejšia Európa, môžu byť priamo zamerané na, alebo môžu priamo ovplyvňovať vyššie uvedené hlavné ciele Programu: „Hodnotenie lokalít miestneho kultúrneho dedičstva; Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu a marketing“. Z hľadiska</p>	<p>príprave Environmentálnej správy. Zároveň by sme chceli poznamenať, že očakávané vplyvy implementácie programu na stav prírodných hodnôt rôzneho typu, chránených území, chránených prírodných lokalít a druhov atď. s významom na úrovni Európskeho spoločenstva (Natura 2000), ako aj celkový vplyv na stav voľne žijúcej zveri, sú opísané v samostatnej kapitole tak podrobne, ako si to vyžaduje úroveň Programu. Informujeme Vás, že z hľadiska rozvojových činností v oblasti protipovodňovej ochrany boli do plánovania Programu zapojené kompetentné orgány ochrany vôd a vodohospodári.</p>

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		<p>ochrany krajiny a ochrany prírody, s ohľadom na lokalitu Svetového dedičstva, geoparky, ako aj hlavné úlohy riaditeľstva v oblasti poskytovania informácií a ekoturizmu sa v oblasti plánovaného rozvoja môže navrhnúť viacero možností spolupráce. Na druhej strane sa predpokladajú aj konflikty záujmov, ktoré je potrebné riešiť.</p> <p>Pri skúmaní koherentnosti a konzistentnosti Programu v Maďarsku sa musí brať do úvahy Národný program ochrany životného prostredia a Národná stratégia biodiverzity.</p> <p>Pri skúmaní súčasného environmentálneho stavu programovej oblasti a očakávaných environmentálnych vplyvov jeho implementácie odporúčame uprednostniť alebo čiastočne preskúmať nasledujúce oblasti: chránené prírodné lokality, chránené prírodné lokality s významom na úrovni Európskeho spoločenstva (Natura 2000, ako aj druhy), chránené prírodné hodnoty, pamiatky, ex lege chránené prírodné hodnoty, územia, pamiatky, oblasť podliehajúcu Ramsarskému dohovoru (Ramsarská lokalita Borsodi-Mezőség), lokalitu Svetového dedičstva, ako aj geoparky .</p> <p>Dovoľujeme si vás informovať, že v oblasti protipovodňovej ochrany môže byť potrebné zapojenie príslušných vodohospodárskych orgánov a vodohospodárov. Medzi orgány ochrany vôd na území nášho riaditeľstva patrí Riaditeľstvo pre riadenie katastrof v župách Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok a Metropolitné riaditeľstvo pre riadenie katastrof, a príslušnými manažérmi ochrany vôd sú Riaditeľstvo vodného hospodárstva severného Maďarska, Riaditeľstvo vodného hospodárstva stredného povodia Dunaja, Riaditeľstvo vodného hospodárstva stredného povodia Tisy, Riaditeľstvo vodného hospodárstva územia za riekou Tisa, a vo viacerých župách Národné riaditeľstvo vodného hospodárstva.</p>	
39.	Úrad vlády hlavného mesta Budapešť, Odbor verejného zdravotníctva	<p>Jaskynný systém Aggtelek-Jósvafő sa nachádza na hraniciach oboch krajín. Národné riaditeľstvo liečebných miest a kúpeľov Rozhodnutím č. 460/Gyf/1969 vyhlásilo Jaskyňu mieru v Jósvafő za speleoterapeutickú jaskyňu. V súčasnosti prebieha konanie o vyhlásení jaskyne Baradla v Aggteleku za speleoterapeutickú jaskyňu.</p>	<p>Pri príprave environmentálnej správy sa pripomienka zohľadní. Zároveň podotýkame, že detailnosť Programu v zmysle jeho strategickej úrovne neumožňuje identifikovať očakávané</p>

Poradové číslo	Pripomienkujúca organizácia	Pripomienka	Odpoveď
		<p>V maďarských župách zapojených do Programu sa nachádza niekoľko liečebných stredísk:</p> <p>Župa Győr-Moson-Sopron: Sopron-Balf, Sopron-Lövérék</p> <p>Župa Komárom-Esztergom: Komárom</p> <p>Župa Heves: Eger, Gyöngyös-Kékestető, Parád, Egerszalók, Demjén, Mátraderecske</p> <p>Župa Borsod-Abaúj-Zemplén: Miskolc-Lillafüred, Mezőkövesd, Bogács</p> <p>Environmentálne hodnotenie by sa malo podľa Úradu vlády hlavného mesta Budapešti zaoberať aj vplyvmi Programu na speleoterapeutické jaskyne a liečebné strediská.</p>	účinky na úrovni sídiel, konkrétnych objektov či inštitúcií v prípade jeho implementácie.
40.	Riaditeľ Riaditeľstva pre riadenie katastrof v župe Hajdú-Bihar	Dovoľujem si vás informovať, že v súvislosti s ochranou vôd musí v zmysle bodu I. I. d) Prílohy č. 3 Nariadenia vlády č. 2/2005 (I.11.) konať Národné generálne riaditeľstvo pre riadenie katastrof Ministerstva vnútra (BM OKF). Uvedený orgán už vydal stanovisko k tematickej správe.	Nevyžaduje sa odpoveď.
41.	Valné zhromaždenie Boršodsko-abovsko-zemplínskej župy	Správu o predbežnom pláne tém environmentálnej analýzy sme preštudovali, s jej obsahom súhlasíme a preto nemienime vydať stanovisko, nemáme žiadne pripomienky ani pozmeňujúce návrhy v súvislosti s environmentálnym zdravím ani verejným zdravotníctvom.	Nevyžaduje sa odpoveď.

PRÍLOHA III. PLNENIE POŽIADAVIEK MINISTERSTVA INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY DEFINOVANÝCH V URČENÍ ROZSAHU HODNOTENIA

Číslo	Požiadavky v oblasti rozsahu – jednotlivé body špecifikovaného rozsahu posudzovania strategického dokumentu	Plnenie požiadavky
1.	V rámci hodnotiacej správy vo vzťahu k ostatným strategickým dokumentom zväziť doplnenie zoznamu o nasledovné strategické dokumenty Slovenskej republiky: <ul style="list-style-type: none"> • Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 - II. etapa. • Plán obnovy a odolnosti na roky 2018-2030. • Rámec národnej politiky pre rozvoj trhu s alternatívnymi palivami. • Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR. 	Splnené v Kapitole 2.3 v podobe špecifickej tabuľky.
2.	V hodnotiacej správe doplniť indikátory „celkový počet obcí zapojených do systému integrovanej cezhraničnej dopravy“, a „celková dĺžka novovybudovaných alebo modernizovaných cyklistických chodníkov a cyklistických trás“.	Splnené v kapitole „Odporúčané opatrenia na ochranu životného prostredia, usmernenia pre nižšie úrovne hierarchie.“
3.	V hodnotiacej správe uviesť podrobnejšiu charakteristiku priorít a špecifických cieľov programu.	Splnené v Kapitole 2.2.
4.	V oblasti podpory „Zelenej hranice“ zohľadniť priority odpadového hospodárstva a dobudovanie súvisiacej infraštruktúry, ako aj odstraňovanie environmentálnych záťaží a skládok.	Táto priorita nie je explicitne zahrnutá v programe, ale zohľadnená v rámci priority Zelenšia Európa a súvisiacich špecifických cieľov a aktivít/intervenčných oblastí.
5.	V hodnotiacej správe uviesť zoznam chránených území nachádzajúcich sa na oprávnenom území Programu.	Splnené v Prílohe I správy
6.	Dôsledne posúdiť možné vplyvy na životné prostredie, ktoré môžu nastať v dôsledku implementácie strategického dokumentu, najmä vo vzťahu k chráneným územiám národného a európskeho významu, územnému systému ekologickej stability a iným záujmom v oblasti ochrany prírody.	Splnené v Kapitole 4.
7.	Pri posudzovaní vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie a pri vypracovaní hodnotiacej správy zohľadňovať relevantné požiadavky vyplývajúce z doručených stanovísk alebo súvisiace so stanoveným rozsahom hodnotenia strategického dokumentu.	Splnené v Správe o hodnotení.
8.	V samostatnej prílohe k hodnotiacej správy vyhodnotiť všetky v nej obsiahnuté stanoviská a požiadavky, ktoré boli predložené v rámci pripomienkovania, alebo ktoré budú predložené v súvislosti s konkrétnym rozsahom hodnotenia strategického dokumentu.	Nerelevantné, keďže počas pripomienkového konania k určeniu rozsahu hodnotenia neboli doručené žiadne ďalšie pripomienky, stanoviská a požiadavky týkajúce sa predmetu hodnotenia.

9.	V samostatnej prílohe hodnotiacej správy vyhodnotiť plnenie jednotlivých bodov špecifického rozsahu hodnotenia strategického dokumentu.	Splnené v podobne tejto tabuľky (Príloha III správy)
----	---	--